

Tartu Ülikool

Filosoofiateaduskond

Germaani, romaani ja slaavi filoloogia instituut

VANAKREEKA PARTITSIIBI TÕLKIMINE SAKSA, PRANTSUSE JA
EESTI KEELDE: KONTRASTIIVNE ANALÜÜS

Magistritöö

Norman Kuusik

Juhendaja: Janika Päll

Tartu 2014

Sissejuhatus

SISSEJUHATUS.....	4
1. PARTITSIIIP	6
1.1 Partitsiibi mõistest üldiselt.....	6
1.2 Partitsiip vanakreeka keeles.....	8
1.2.1 Vanakreeka partitsiibi erinevad käsitlused	8
1.2.2 Kokkuvõte.....	12
1.3 Partitsiibi roll sihtkeeleti.....	14
1.3.1 Partitsiibi roll saksa keeles.....	14
1.3.2 Partitsiibi roll prantsuse keeles	16
1.3.3 Partitsiibi roll eesti keeles	17
1.3.4 Kokkuvõte.....	19
1.3.5 Teistest infiniitsetest verbivormidest	19
2. ANALÜÜSI METODOLOOGIA	21
2.1 Partitsiibi kategooriad ning kvalitatiivanalüüs	21
2.2 Eugene Nida formaalne ja dünaamiline ekvivalents ning kvantitatiivanalüüs.....	23
3. KORPUSE ANALÜÜS.....	29
3.1 Herodotose korpus	29
3.1.1 Substantiveeritud partitsiip	29
3.1.2 Atributiivne partitsiip.....	33
3.1.3 Adverbiaalne partitsiip.....	36
3.1.4 Predikatiivne partitsiip	41
3.1.4 <i>Genitivus absolutus</i>	44
3.2 Demosthenese korpus	47
3.2.1 Substantiveeritud partitsiip	48
3.2.2 Atributiivne partitsiip.....	54
3.2.3 Adverbiaalne partitsiip.....	56
3.2.4 Predikatiivne partitsiip	62
3.2.4 <i>Genitivus absolutus</i>	65
3.3 Platoni korpus	67
3.3.1 Substantiveeritud partitsiip	68
3.3.2 Atributiivne partitsiip.....	73
3.3.3 Adverbiaalne partitsiip.....	75
3.3.5 Predikatiivne partitsiip	80
3.3.4 <i>Genitivus absolutus</i>	82

4. KOKKUVÕTE.....	85
Kasutatud Kirjandus.....	94
Esmased allikad	94
Teisesed allikad	95
Lisad	97
Lisa 1: Herodotose korpus	97
Lisa 2: Demosthenese korpus	106
Lisa 3: Platoni korpus	116
Summary	127

SISSEJUHATUS

Käesolev magistritöö on kontrastiivne uurimus vanakreeka partitsiibi tõlkimisest eesti, saksa ja prantsuse keelde. Partitsiibi omadused ja funktsioonid vanakreeka keeles erinevad märkimisväärselt partitsiibist moodsates keeltes, mistõttu on üldjuhul võimatu grammatiliselt üks-ühele vastav tõlge. See töö uuribki, milliste erinevate meetoditega on tõlgitud see konkreetne infiniitne verbivorm. Tartu ülikoolis on analoogne uurimus kesksõna tõlkimisest viidud läbi näiteks prantsuse keele puhul (Mairi Sepp (1996) *“La traduction du gérondif et du participe présent du français en estonien”*). Kolm sihtkeelt on valitud lingvistilise mitmekesisuse eesmärgil: paralleelselt eesti keelega uurin pigem sünteetilise germaani keele (saksa) ja pigem analüütilise romaani keele (prantsuse) tõlkepraktikat, vaatamaks, kuidas laheneb sama probleem eri tüüpi keeltes.

Töö korpuseks on 300 partitsiipi Herodotose, Platoni ja Demosthenese teostest ning nende sihtkeelsed tõlked. Korpuse koostamisel on võetud arvesse, et tegemist oleks eri žanri (ajalookirjandus, filosoofia ja kõnekunst) esindavate proosakirjanikega. Korpuse moodustamisel oli oluliseks ka põhimõte, et sihtkeele tõlkijad oleksid igal korral erinevad, kuid et tõlked ise langeksid võimalikult sarnasesse ajaperioodi. Korpuse allikatest ja iseloomust tuleb täpsemalt juttu kolmandas osas, iga teose analüüsi juures eraldi.

Töö jaguneb metodoloogiliselt kvalitatiiv- ning kvantitatiivanalüüsiks. Kvalitatiivanalüüsis kirjeldan korpuses esinevaid vanakreeka partitsiibi tõlketehnikaid. Kvantitatiivanalüüsis kategoriseerin ning mõõdan nende tõlketehnikate grammatilist-süntaktilist lähedust originaalkeelele, asetades tõlked grammatilisest täpsusest johtuvalt Eugene Nida formaalse ning dünaamilise ekivalentsiteoorial põhinevale skaalale. Taolise kvantitatiivanalüüsi näol on tegemist katsega mõõte tõlke olemust (siinkohal vastavalt, kas formaalne või dünaamiline tõlge), lähtudes eelkõige tõlke objektiivsest grammatilisest täpsusest vastukaaluks semantilisele tõlkeanalüüsile, mida Tartu Ülikooli Tõlkekeskuse magistritöös on ohtralt käsitletud juba praegugi. Selles analüüsis üritan uurida keele, grammatilise täpsuse ning tõlkija omavahelist seost. Minu hüpotees on, et grammatiline täpsus sõltub eelkõige sihtkeele omadustest: sellest, kui paindlik on sihtkeele sõnajärg ning kui palju esineb keeles infiniitseid verbivorme. Pakun seega välja, et grammatiliselt lähimaks osutuvad tõlked peaaesjalikult sünteetilises eesti keeles, kaugeimaks aga tõlked peaaesjalikult analüütilises prantsuse keeles.

Samas tuleb arvesse võtta ka sihtkeele seost algkeelega. Nida kirjeldab võimalikku olukorda lähte- ja sihtkeele seotuse tasandil – keeled on lähedalt seotud nii lingvistiliselt kui ka kultuuriliselt, keeled on lähedased küll kultuuriliselt, kuid mitte lingvistiliselt ning keeled on erinevad nii lingvistiliselt kui ka kultuuriliselt.

One must always bear in mind three different types of relatedness. /---/ In some instances, for example, a translation may involve comparatively closely related languages and culture, e.g. translations from Frisians into English, or from Hebrew into Arabic. On the other hand, the languages may not be related, even though the cultures are closely parallel, e.g. as in translation from German into Hungarian, or from Swedish into Finnish. /---/ In still other instances a translation may involve not only difference of linguistic affiliation but also highly diverse cultures, e.g. English into Zulu, or Greek into Javanese. (Nida 1964: 160)

See faktor mängib rolli ka selle töö raames, kuivõrd saksa ja prantsuse keel on vanakreeka keelele lähemal kui eesti keel nii lingvistiliste (mõlemad kuuluvad sarnaselt indoeuroopa keelkonda) kui ka kultuuriliste (klassikalise antiikkultuuri mõju on vaieldamatult suurem) aspektide poolest.

Magistritöö koosneb neljast osast: esimeses osas uurin partitsiibi mõiste tähendust ning kasutusvälja keeleti, ühtlasi vaatan partitsiibi ning teiste infiniitsete verbivormide formaalseid omadusi. Teises osas selgitan korpuseanalüüsis kasutatavat metodoloogiat nii kvantitatiiv- kui ka kvalitatiivanalüüsi aspektist. Kolmanda osa moodustab korpuseanalüüs ning sellele järgneb neljanda osana kokkuvõte. Töö korpus on ära toodud lisades lisades ning viitab tagasi ka töö põhiosas kasutatavale kategoriseerimisele, et seda oleks võimalik kasutada ka vanakreeka keele praktilise õppematerjalina.

1. PARTITSIIP

1.1 Partitsiibi mõistest üldiselt

Partitsiibi mõiste varieerub keeleti, sõltudes konkreetse keele lingvistilistest iseärasustest. Üldiselt mõeldakse selle all teatud tüüpi infiniitset tegusõnavormi¹, millel on ühised omadused nii verbi kui ka noomeniga. See tuleb juba antiikaja enda käsitlustest – nõnda kirjutab Dionysius Thrax „*Ars Grammaticas*“ partitsiibi kohta: „Μετοχή ἐστὶ λέξις μετέχουσα τῆς τῶν ῥημάτων καὶ τῆς τῶν ὀνομάτων ιδιότητος.“ (Grammatici graeci I. 1, lk. 60.1) – „Partitsiip on sõna[tüüp], mis jagab tegusõnade ja nimisõnade omadusi.“ Partitsiibi kreekakeelne termin *μετοχή* sõnasõnaliselt seda tähendabki: „jagamine“.

Kui me vaatame termini definitsiooni moodsates keeltes, annab näiteks inglisekeelne „*Oxford Concise Dictionary of Linguistics*“ annab terminile järgneva seletuse:

participle. Term for a *part of speech originally applied to adjectival forms of verbs in Ancient Greek. Described as a ‘sharing’ element (Greek *metokhe*) because such forms were inflected systematically both for tense and aspect, seen as defining properties of verbs and for case, seen as a defining property of nouns. Thence of forms of verbs in other languages whose syntax is at least basically or in part similar: thus English forms in *-ing*, which have an adjective-like use in e.g. *the man sitting over there*, or forms in *-ed*, such as *invited* in *the people invited to the wedding*. (Matthews 1997: 267)

Näeme siin selgelt, kuidas termin on defineeritud läbi keele: kuigi seletus viitab tagasi mõiste algsele *μετοχή*-le, põhinevad nii mõiste kui ka selgitus inglisekeelsetel näidetel. Matthewsil piisab mõiste piiritlemiseks nimetada vaid selle kõige tüüpilisemad esinemised keeles.

Võrdleme seda järgneva saksakeelse „*Lexikon der Sprachwissenschaft*“ definitsiooniga:

Partizip(ium). Infinite Verbform in ideur. Sprachen, im Dt. mit den beiden Stufen P. Präsens (Partizip I) und P. Perfekt (Partizip II). Die Bezeichnung P. deutet auf die Teilhabe an den Eigenschaften sowohl von Nomen als auch von Verben hin. Entsprechend seinem verbalen Charakter regiert das P. Objekte und bezeichnet den Verlauf eines Prozesses, das P. II dagegen dessen Ergebnis bzw. Nachwirkung. Ausserdem dient das P. Perf. zur Bildung der zusammengesetzten Zeiten sowie des Passivs. Nominale Eigenschaften des P. sind: (a) es ist steigbar; (b) es bildet Antonyme; (c) es bildet Zusammensetzungen; (d) es ist sowohl attributiv als auch prädikativ verwendbar. (Bussman 2002: 500)

¹ Inglise keeles *non-finite verb form*. Eesti keeles on samatähendusliku terminina kasutusel ka “tegusõna käändeline vorm”. Kuna aga käänete olulisus mõnes uuritavas keeles on võrdlemisi piiratud, kasutan siin töös terminit “infiniitne tegusõnavorm”, mida kasutab ka Erelt et al *Eesti keele käsiraamat*.

Avastame, et seletuse tuum on küll samaväärne (infinitiivne verbivorm, omab nii verbi kui noomeni omadusi), kuid järgnev näitlikustamisprotsess erineb sootuks. Nõnda tehakse vahet saksa keeles esineva I ja II partitsiibi vahel, nimetatakse konkreetselt ka need omadused, mille poolest on partitsiip sarnane tegusõnale, mille poolest nimisõnale. Taoline omaduste eristus on tähelepanuväärne ning siin ilmneb lahknevus kahe mõiste seoses kreeka *μετοχή*-ga: kui inglisekeelses seletuses on see seos pigem teoreetiline ja nenditakse, et mõiste on kantud üle analoogsele grammatilisele nähtusele inglise keeles, siis saksakeelne definitsioon üritab mõistet selgitada läbi kreeka “jagamisele” analoogse paradigma. Teisalt lisab üheks saksakeelne partitsiibidefinitsioon üheks omaduseks võime luua liit(aja)vorme, mis – nagu hiljem näeme – ei ole vanakreeka partitsiibi puhul primaarne.

Samuti saksakeelsest mõtteruumist pärinev Wenrichi definitsioon kirjeldab partitsiipi läbi süntaktilise funktsiooni ja defineerib seda sisuliselt (tegusõnast moodustatud) omadussõnana. Tüüpilistest verbituletuslikest omadussõnadest eristab partitsiipi selle moodustamise regulaarsus ja täielik produktiivsus – igast tegusõnast on võimalik moodustada partitsiip. Teine erinevus on leksikaliseerituse puudumine – kui verbituletulikud omadussõnad on leksikaliseeritud kujul sõnaraamatus kirjas, siis partitsiibil eraldi sissekannet üldjuhul pole. (Weinrich 1993: 534-535) See omadus on aga pigem üldine iseloomustus kui absoluutne reegel, ning kõik sihtkeele käistlused toovad välja ka näiteid partitsiibi leksikaliseerimisest.

„*Dictionnaire de linguistique*’i“ poolt pakutav prantsusekeelne definitsioon kirjeldab partitsiipi kui verbitüvest moodustatud vormi, mida kasutatakse omadussõnana, omistades lisaks eraldi tähelepanu ka morfoloogiliselt sarnasele verbaaladjektiivile:

On appelle *participes* des formes dérivées des racines verbales et employées comme adjectifs. /--/ Les adjectifs verbaux en *-ant* sont distincts des formes en *-ant* de participe présent qui fonctionnent non comme des adjectifs, mais comme des verbes. (Dubois et al 1973: 362)

„Eesti keele käsiraamat“ defineerib partitsiipi ehk kesksõna aga järgnevalt:

„Kesksõna on verbi infiniitne vorm, mis väljendab tegevust omaduse või seisundina. Seetõttu on kesksõna sõnaliigilt lähedane omadussõnadele ja saab esineda täiendina, nt *tõusev päike*, *praetud kartulid*. Verbikategooriatest seostub kesksõna aja ja tegumoea, nt *tõusev päike* (suhteline olevik, isikuline tegumood), *praetud kartulid* (suhteline minevik, umbisikuline tegumood).

Kuna olevikus ja minevikus on kesksõna tunnused ja süntaktilised kasutusvõimalused erinevad, on mõttekas eristada eesti keeles kaht kesksõna – oleviku kesksõna ja mineviku kesksõna –, millel kummalgi on isikulise tegumoe vorm ja umbisikulise tegumoe vorm.“ (Erelt et al, 1997: 222)

See kattub osalt prantsuse definitsiooni lähenemisega ning kirjeldab partitsiibi kasutust sarnasena omadussõnale, millel on tegusõnale iseäralik morfoloogiline aja ning tegumoe kategooria. Kui võrrelda eestikeelset definitsiooni saksa definitsiooniga, siis ka siin esineb vastandus omadussõnaliste ning tegusõnaliste omaduste vahel. Tegumoe väljendamine on markeeritud ainult eestikeelses definitsioonis.

Sellised on seega partitsiibi üldised definitsioonid eri keeltes. Järgnevalt vaatame mõiste tähendusvälja ning partitsiibi omadusi igas keeles eraldi, et selgitada välja nende tõlkevõimalused.

1.2 Partitsiip vanakreeka keeles

1.2.1 Vanakreeka partitsiibi erinevad käsitlused

Vanakreeka keeles esineb sünteetiline partitsiibivorm neljas eri ajas: preesens, futuurum, aorist ja perfekt. Lisaks sellele on võimalik perfektipartitsiibi vormidega luua ka erinevaid analüütilisi konstruktsioone (näiteks kolmas futuurum ja perfekti konjuktiiv/optatiiv), mis esinevad aga sihtkeelsete liitajavormidega võrreldes üliharva. Lisaks sellele eristub morfoloogiliselt ka partitsiibi tegumood: preesensi ja perfekti ajas jaguneb tegumood aktiivseks ja mediopassiivseks, aoristis ja futuurumis lisandub sellele veel kolmas, passiivne tegumood. Käändsõna tunnusest eristub partitsiip mees- ja nais- ja kesksoo partitsiibiks.

Rääkides partitsiibi süntaktilisest kasutusest, eristatakse kolme üldist kategooriat. Goodwin nimetab neid atributiivseks, asjaolukohaseks (adverbiaalseks) ja komplementaarseks (predikatiivseks) partitsiibikasutuseks: “[The participle] has three uses. First, it may express an *attribute*, qualifying a noun like an ordinary adjective; secondly, it may define the *circumstances* under which an action takes place; thirdly, it may be joined to certain verbs to *supplement* their meaning, often having a force resembling that of the infinitive.” (Goodwin 1894: 334)

1) Atributiivne partitsiip käitub nagu iga teine samas funktsioonis adjektiiv, kirjeldades temaga seostatud substantiivi. Tüüpiliselt asub see artikli ja põhisõna vahel (,ὁ *παρὼν* καιρός – *the present situation*, D.3,3“)², kuid taoline sõnajärjekord ei ole reegel ning partitsiip saab

² Siin ja edaspidi selles peatükis esinevad näited tulevad William W. Goodwini käsiraamatust *A Greek Grammar*. Partitsiip on märgitud allajoonituna. Mõningatel juhtudel on Goodwin oma näidetes jätnud välja osa algtekstist.

esineda ka ilma artiklita põhisõna järel („θεοὶ αἰὲν έόντες – *immortal Gods*, Il.21,518“) või markeerituna eraldi artikliga („οἱ πρέσβεις οἱ ὑπὸ Φιλίππου πεμφθέντες – *the ambassadors who were sent by Philip*“). Põhisõna puudumisel saab atributiivset partitsiipi substantiveerida nagu iga teist adjektiiv (οἱ κρατοῦντες – *the conquerors*“). Mõnikord võib ka substantiveeritud partitsiibi ees artikkel puududa („πολεμούντων πόλις – *city of belligerents*“).

2) Asjaolukohane ehk adverbialne partitsiip kirjeldab tingimusi, mille all põhiverbi tegevus toimub. Nõnda võib taoline partitsiip väljendada:

- kõrvaltegevuse ajajalist seost põhiverbiga („ταῦτα ἔπραττε στρατηγῶν – *he did this while he was general*“ vs. ταῦτα πράξει στρατηγῶν – *he will do this while he is general*“). Kuigi vanakreeka keeles kasutatakse mõlemal juhul partitsiibi olevikuvormi, tõlgitakse see inglise keeles sõltuvalt põhiverbi ajast kas minevikus või olevikus;
- põhjuslikku seost („λέγω δὲ τοῦδ’ ἔνεκα, βουλόμενος δόξαι σοὶ ὅπερ ἐμοί. – *and I speak for this reason, because I wish that to seem good to you which seems so to me*“). Põhjuslikkust markeerib adverb ἔνεκα;
- laadi („ταῦτα ἐποίησε λαθῶν – *he did this secretly*“);
- eesmärgi või kavatsust („ἦλθε [θοᾶς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν] λυσόμενός [τε] θύγατρα“ – *he came to ransom his daughter*, Il. 1,13“). Üldiselt on partitsiip sellisel juhul futurumis;
- tingimuslikkust, mispuhul asendab partitsiip samas positsioonis olevat tingimuskonstruksiooni pöördelise verbiga („σὺ δὲ κλύων εἴσει τάχα. – *but you will soon know, if you listen*“). Pöördelise verbi puhul kasutatakse samas positsioonis tingimuse väljendamiseks konjuktiivi. („ἐάν κλύης εἴσει τάχα“);
- vastandust, piirangut või mõõndust. („ὥς] ὀλίγα δυνάμενοι προορᾶν [ἄνθρωποι περὶ τοῦ μέλλοντος] πολλὰ ἐπιχειροῦμεν πράττειν – *although we are able to foresee few things, we try to do many things* X.C.3,2“);
- väliste asjaolude kirjeldust („ἔρχεται [δὲ αὐτὴ τε ἡ Μανδάνη πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὸν Κῦρον] τὸν υἱὸν ἔχουσα – *he came bringing her son*, X.C.1,3“);
- pöördelise verbiga kaasnevat sisulist tegevust. („εὖ γ’ ἐποίησας ἀναμνήσας με – *you did well in reminding me*, P.Ph.60c“).

Sellisel juhul olen lisanud kogu algteksti kantsulgude [] vahel. Olen sisse jätnud ka Goodwini enda viitamissüsteemi, kasutatud lühendid viitavad järgnevatele autoritele ja teostele: D. – Demosthenes; Il. – Ilias; X.C. – Xenophoni „Kyropaideia“; X.A – Xenophoni „Anabasis“; P.Ph – Platoni „Phaidon“

Kui asjaolukohane partitsiip ei ole grammatiliselt seotud põhilausega, moodustab ta iseseisva *genitivus absolutuse* („ἀνέβη [ἐπὶ τὰ ὄρη] οὐδενὸς κωλύοντος – *he made the ascent with no one interfering* X.A.1.2.22“) või, impersonaalsete verbikasutuse puhul, *accusativus absolutuse* konstruktsiooni („τί δὴ ὑμᾶς ἔξδον ἀπολέσαι οὐκ ἐπὶ τοῦτο ἤλθομεν; – *why now, when we might have destroyed you, did we not proceed to do it?*“).

3) Täiendav ehk predikatiivne partitsiip lõpetab verbi väljendatud idee. Taoline partitsiip võib grammatiliselt ühilduda lause aluse või sihitisega ning sageli väljendab kaudset kõnet. Partitsiipi määramine predikatiivseks sõltub eelkõige sellest, millist pöördelist verbi kasutatakse põhisõnana. Nõnda on partitsiip predikatiivne, kui põhiverb väljendab näiteks alustamist (näiteks ἄρχω: „ἦρχον χαλεπαίνων – *I was the first to be angry* Il.2,378“), jätkamist (διατελέω), kannatamist (ἀνέχω), lõpetamist (παύω), kahetsemist (μεταμέλομαι), väsimust (κοπιάω), rõõmu (χαίρω), rahulolematust (ἄχθομαι), häbi (αἰσχύνω) jt... Nagu öeldud, võib predikatiivne partitsiip ühilduda ka lause objektiga („τὴν φιλοσοφίαν [τὰ ἐμὰ παιδικά] παῦσον ταῦτα λέγουσαν – *make Philosophy stop talking in this style* P.G.482a“). Goodwin toob eraldi välja predikatiivse partitsiibi kaudse kõne markeerimiseks. Pöördeline põhiverb väljendab sellisel juhul näiteks nägemist (ὁράω: „ὁρῶ δέ μ’ ἔργον δεινὸν ἔχειργασμένην – *but I see that I have done a dreadful deed* S.Tr.706“), kuulumist (ἀκούω), teada saamist (γινώσκω), tajumist (αἶω), unustamist (λανθάνω) jt... Kaudse kõne puhul on predikatiivne partitsiip samas ajas, milles oleks samas positsioonis olev pöördeline verb. (Goodwin 1976: 334-342)

Eduard Bornemanni ning Ernst Risch'i saksakeelne „*Griechische Grammatik*“ jagab partitsiibikasutuse viieks: atributiivne kasutus (*Das Partizip als Attribut*), predikatiivne kasutus (*Das Partizip als Prädikatsnomen*) ja predikatiivne kasutus, mis on seotud kas lause objekti või subjektiga (*Das ergänzende Partizip als Prädikatsadjunkt*), predikatiivne kasutus *accusativus absolutusena* (*Das prädikative Partizip beim Accusativus absolutus*) ning „lauset laiendav“ adverbialne kasutus (*Das satzerweiternde Partizip als “coniunctum” und im Genitivus absolutus*) (Bornemann ja Risch 1973: 246-251). Põhimõtteline erinevus Goodwiniga on seega predikatiivse partitsiibi kategoriseerimine teiste lauseliikmetega olevate grammatiliste seoste põhjal, mitte niivõrd pöördelise verbi tähenduse alusel. Samuti määravad Bornemann ja Risch *accusativus absolutuse* predikatiivse partitsiibitüübi alla.

Lukinovich-Rousset’ „*Grammaire de Grec Ancien*“ toob välja viis erinevat kategooriat:

atributiivne ja substantiveeritud kasutus (*Participe déterminant du nom et participe nominalisé*), predikatiivne kasutus (*Participe en fonction d'attribut*), apositiivne adverbiaalne kasutus (*Participe apposé et valeurs circonstancielles*), apositiivse kasutuse alatüübina *genitivus absolutus* (*Génitif absolu*) ning adverbiaalse kasutuse alatüübina partitsiip neutrumi ainsuses, mis väljendab vajalikkust, kavatsust või võimalust (*Participe au neutre singulier indiquant la nécessité, la convenance ou la possibilité*). (Lukinovich-Rousset 1989:243-250) Ühtlasi mainib see käistlus ka predikatiivse partitsiibi substantiveerimise võimalust: „Le participe **nominalisé** en fonction d'attribut, du fait qu'il souligne une identité, garde son article. Pl.R. 516b: οὗτος ὁ τὰς τε ὥρας **παρέχων** καὶ ἐνιαυτοῦς – *Celui-ci (le soleil) est celui qui fait les saisons et les années.*“ (ibid. 245)

Bertrandi „*Nouvelle Grammaire Grecque*“i lähenemine erineb mõnevõrra eelnevatest ning atributiivse, adverbiaalse või predikatiivse kategooria eristamise asemel vaatab ta rohkem suhet partitsiibi ja teiste lauseliikmete vahel. Nõnda teeb ta esmalt vahet kahel põhimõtteliselt erineval partitsiibikasutusel (“deux emplois fondamentaux”): partitsiip artikliga (*Le participe accompagné d'un article*) ja partitsiip artiklita (*Le participe sans article*). Artikliga partitsiibi hulka määrab ta nii substantiveeritud kui ka atributiivse partitsiibi ning sellega see kategooria piirdubki. Artiklita partitsiibi puhul aga käsitleb ta esmalt partitsiibi suhet alusega (*Le participe et le sujet de la phrase*) – predikatiivne aluse öeldistäitena (*Le participe attribut du sujet*), adverbiaalne kasutus osana alusest ellipsilises konstruktsioonis, kus alust eraldi sõnana ei esine (*Le participe apposé au sujet*) või sidesõnadega koordineeritult (*Participes coordonnés ou juxtaposés*). Seejärel vaatab Bertand partitsiibi suhet teiste lauseliikmetega (*Le participe accordé à un autre mot que le sujet de la phrase*) – esmalt adverbiaalsena (*Gérondif ou circonstanciel*), siis predikatiivsena koos tajumist väljendava põhiverbiga (*Accordé au complément d'un verbe de perception*) ning kolmandaks iseseisvat partitsiipi (*Le participe avec son sujet propre*), kuhu kuulub absoluutne genitiiv ja akkusatiiv (*Génitif absolu* ja *Accusatif absolu*). Kõige lõpus nimetab ta neljanda artiklita partitsiibi kategooriana partitsiipi koos adverbiga ὥς (ὥς + *participe*). (Bertand 2002: 350-373)

1.2.2 Kokkuvõte

Nagu näeme, esineb käsitlustes mõningaid erinevusi. Sellest hoolimata on võimalik kõikide käsitluste kategooriaid jaotada adjektiivi kolme kasutusviisi põhjal atributiivseks, adverbiaalseks ning predikatiivseks nagu see Goodwini puhul kõige universaalsemalt esineb. Järgnevas tabelis olen asetanud ka kõik erinevates käsitlustes esinevad mõistesd samasse atributiivse, adverbiaalse ning predikatiivse kasutuse paradigmasse.

Goodwin	Atributiivne partitsiip	Adverbiaalne	Predikatiivne
	<i>Atributive participle</i>	<i>Circumstantial participle</i> <i>Genitive and accusative absolute</i>	<i>Supplementary participle</i> <i>Participle not in indirect discourse</i> <i>Participle in indirect discourse</i>
Bornemann-Risch	<i>Das Partizip als Attribut</i>	<i>Das satzerweitende Partizip als „coniunctum“ und im Genitivus absolutus</i>	<i>1) Das Partizip als Prädikatsnomen</i> <i>Das Partizip als scheinbares Prädikatsnomen</i> <i>Das ergänzende Partizip als Prädikatsadjunkt</i> <i>a) im AcP bezogen auf ein Akkusativobjekt</i> <i>b) bezogen auf das Subjekt des übergeordneten Verbs</i> <i>2) Das prädikative Partizip beim Accusativus absolutus</i>
Lukinovich-Rousset	<i>Participe déterminant du nom et participe nominalisé</i>	<i>1) Participe apposé et valeur circonstancielle</i> <i>2) Genitif absolu</i> <i>3) Participe au neutre singulier indiquant la nécessité, la covenance ou la possibilité</i>	<i>Participe en fonction d'attribut</i>
Bertand	<i>Le participe accompagné d'un article</i>	<i>Le participe sans article</i>	
	<i>Participe adjectif ou substantif</i>	<i>I. Le participe et le sujet de la phrase</i>	
		<i>Le participe apposé au</i>	<i>Le participe attribut du</i>

		<i>sujet</i>	<i>sujet</i>
		II. Le participe accordé à un autre mot que le sujet de la phrase	
		<i>Gérondif ou circonstanciel</i>	<i>Accordé au complément d'un verbe de perception</i>
		III. Le participe avec son sujet propre	
		1) <i>Génitif absolu</i> 2) <i>Accusatif absolu</i>	-
		IV. $\omega\varsigma$ + <i>participe</i>	

Suurim segadus esineb eelkõige adverbiaalse ning predikatiivse partitsiibi kategoriseerimisel ja tihtilugu on küsimus ka selles, kui detailselt eristusi teha. Nõnda näiteks on Bornemann-Rischis üheks *Accusativus absolutuse* alatüübiks „*Das Neutrum Sing. Eines Partizips*“, mis Lukinovich-Roussetil on välja toodud eraldiseisvalt modaalse partitsiibi kategooriana („*Participe au neutre singulier indiquant la nécessité, la covenance ou la possibilité*“).

Selle töö raames on siiski jäänud üldise atributiivse, adverbiaalse ning predikatiivse partitsiibi eristuse juurde selle süsteemi universaalsuse tõttu. Metodoloogias olen seda jaotust siiski mõnevõrra kohandanud vastavalt reaalsuses esinevale partitsiibikasutusele ning -tõlkele. Näiteks käistlevad kõik grammatikad substantiveeritud partitsiipi atributiivse partitsiibi alatüübina, kuna aga korpuste substantiveeritud partitsiibi osakaal on nn „tavalisest“ atributiivsest partitsiibist niivõrd suurem ja kuna kahe tüübi tõlke vahele esineb ka märkimisväärne erinevus tõlkimisel, siis on mõistlik käsitleda substantiveeritud partitsiipi eraldi atributiivsest partitsiibist, mitte selle alatüübina. Korpuste jaotamisest räägin pikemalt 2. peatükis.

Ka sihtkeeltes saame rääkida atributiivsest, predikatiivsest ning adverbiaalsest kasutusest. See aga ei tähenda, et konkreetsete kasutustüüpide sagedus keeleti oleks sama. Tabavalt kirjeldab Bertand vanakreeka üldist partitsiibikasutust, nentides et “c’est exagérer à peine que de dire qu’il n’est pas de phrase grecque sans participe! (Bertand 2002: 335)”. Bornemann ja Risch lisavad, et see on suurem isegi kasutussagedusest ladina keeles: “Nicht nur in der Fülle der Partizipialformen, sondern auch in der Vielfalt ihrer Verwendung geht das Griechische weit über das Deutsche und Lateinische hinaus.” (Bornemann ja Risch 1973: 244)

Erinevus sihtkeeltega võrreldes ilmneb eelkõige adverbiaalse kasutuse juures, mis on vanakreeka keeles palju prominentsemal positsioonil kui teistes keeles. Nagu täheldab

Lukinovich-Rousset: „la participe apposé au sujet ou à un complément est d'un usage très fréquent en grec“ (Lukinovich-Rousset 1989: 367). Teisalt ei ole sihtkeeltega väga võrreldav ka partitsiibi predikatiivne kasutus, mis sihtkeeltes seostub eelkõige kopulaarsete verbidega ning liitajavormide moodustamisega. Vanakreeka keeles esineb liitajavorme väga piiratud ulatuses, predikatiivseid partitsiipe võtvate verbide hulk on aga märksa laiem.

Seega, kuigi kasutuse üldised kategooriad on tõepoolest samad, ei ole lingvistiliselt täielikult ekvivalentne tõlge kuigi sage (ega isegi võimalik) ning tihedamini kasutatakse erinevaid ümberütlevaid tehnikaid. Tihti on need ka kõrgel tasemel normeeritud ning esinevad vanakreeka grammatikakäsitlustes soovituslike tõlketehnikatena. Näiteks ütleb Goodwin substantiveeritud partitsiibi kohta: „it is then equivalent to *he who* or *those who* with a finite verb“ (Goodwin 1976: 334). Teisisõnu, Goodwin soovib substantiveeritud partitsiipi tõlkida relatiivse kõrvallausega. Sarnaselt kirjutab Bertrand adverbialse *Le participe apposé au sujet* kohta „il a pour équivalent en français aussi bien un un gérondif qu'un participe“ (2002: 359), soovitades seda vanakreeka partitsiibitüüpi eri juhtudel tõlkida kas *gérondif*i või partitsiibiga. Kõikide vanakreeka käsitlustes esinevate näidetega kaasnevad tõlked sihtkeelde, mida võib samuti võtta tõlkimissoovitustena.

1.3 Partitsiibi roll sihtkeeleti

1.3.1 Partitsiibi roll saksa keeles

Nagu juba mainitud, tehakse saksa keeles vahet esimese ja teise partitsiibi vahel (*das Partizip I & II*). Kasutatakse ka termineid *Partizip Präsens* ja *Perfekt*, kui tahta eksplitsiitselt eristada nende temporaalseid omadusi. Mõlemad tüübid käänduvad tüüpilise omadussõna paradigma järgi ning võivad piiratud kujul väljendada ka komparatsioonikategooriat.³ Süntaktiliselt näeme nii atributiivset (*eine **passende** Gelegenheit*), predikatiivset (*die Gelegenheit ist **passend***) kui ka adverbiaalset kasutust (*alle reden **gestikulierend** auf sie ein; er kommt **gerannt***). Võtmeerinevus predikatiivse ning adverbialse kasutuse vahel lasub põhiverbil – kui tegemist on kopulaarse verbiga (*sein; haben*) käitub partitsiip nagu öeldistäide ning tegemist on predikatiivse kasutamisega, teiste verbide puhul käitub partitsiip nagu määrus ning tegemist on adverbialse kasutusega. Oluline on siinkohal rõhutada, et adverbiaalne kasutus ei tähenda ilmingimata partitsiibi kasutamist adverbina ning sõnaliigilt käsitlevad saksa grammatikad taolist

³ „Bei zahlreichen Partizipen überwegt die adjektivische Bedeutung; man erkennt den adjektivischen Charakter an ihrer Teilnahme an der Komparation.“ (Agricola et al 1970: 870).

esinemist pigem predikatiivse omadussõnana: „das prädikative Attribut gehört trotz der gleichen Stellung im konkreten Satz nicht zu den Adverbien, sondern – auf Grund der andern Abhängigkeitsbeziehungen – zu den Adjektiven.“ (Helbig et al 1988: 339)

Võimalik on ka mõlema partitsiibitüübi substantiveerimine (*der Flüchtende, das Gestorbene*). Substantiveerimine on piiratud juhtudele, kui partitsiipi kasutatakse omadussõnana (ehk siis, lähtudes Goodwini kolmest kategooriast, atributiivsena): nõnda on minevikupartitsiibi substantiveerimine võimatu konstruktsioonides, kus ta moodustaks liitajavormi osa (*Er hat gerechnet.* vs **der Gerechnete*). Helbigi ja Buscha näitel võib partitsiip esineda ka eessõna (*Er wird **entsprechend** seinen Leistungen bezahlt*) või partikli rollis (*Er wollte es **brennend.***) (Helbig et al 1988: 113)

Mõlemal partitsiibitüübil esinevad teatavad piirangud. Nõnda on piiratud olevikupartitsiibi predikatiivne kasutus, kuna erinevalt minevikupartitsiibist ei ole see süntaktiliselt kunagi öeldise osa. Harald Weinrich kommenteerib seda piirangut järgnevalt: “es gibt also im Deutschen nicht wie im Englischen eine “progressive form”: *I am reading.*” (Weinrich 1993: 540). Minevikupartitsiibi puhul esineb piirang atributiivse kasutuse juures, sõltudes konkreetse verbi omadusest (näiteks, transitiivsus-intransitiivsus, dünaamilisus-staatilisus, enesekohasus) ning Götze et al sõnastab võrdlemisi konkreetse reegli, millal ei saa minevikupartitsiipi adjektiivina kasutada. Siia kuuluvad näiteks nende verbide minevikupartitsiibid, mis võtavad eessõna- või daativitäiendi ning enamus enesekohaseid tegusõnu. (Götze et al. 1993: 43)

Agricola et al võtab minevikupartitsiibiga esinevad piirangud järgnevalt kokku: atributiivne kasutus on võimatu intransitiivsete duratiivsete verbide puhul. Nõnda näiteks on võimatu *der *gearbeitete Mann* või *die *gelaufene Mutter*. Samade partitsiipide kasutamine atributiivselt on aga siiski võimalik, kui lisada neile suunda näitav eessõna ning muuta aspekt seeläbi terminatiivseks. Võimalik on seega näiteks *der **abgearbeitete** Vater* või ***eingelaufene** Sendung*. Ka Agricola välistab atributiivse kasutuse enesekohaste tegusõnade puhul (*der ***sich geirrte** Freund*). (Agricola et al 1970: 870)

1.3.2 Partitsiibi roll prantsuse keeles

Prantsuse keeles eristatakse kolme partitsiibiüüpi: olevikupartitsiip (*le participe présent*), minevikupartitsiibi lihtvorm (*le participe passé de forme simple*). Lisaks sellele on võimalik ka minevikupartitsiibi liitvorm (*le participe passé de forme composée*), mis moodustatakse kahe liitvormi kombineerimisel. Lähedalt seotud grammatilisteks mõisteteks on ka gerundiiv (*gérondif*) ning verbaaladjektiiv (*adjectif verbal*).

Olevikupartitsiip moodustatakse võrdlemisi reeglipäraselt, lisades verbi tüvele järelliite *-ant* (*travailler - travaillant*). Üldiselt kasutatakse seda vormi atributiivse omadussõnana (*j'ai rencontré le directeur sortant de chez le ministre*) või apositsiooni ehk lisandina. (*connaissant le finnois, il a été invité à l'Université d'Helsinki*). Apositiivne kasutus vastab Goodwini süsteemis adverbialsele kasutusele. Olevikupartitsiipi ei saa, erinevalt minevikupartitsiibist, kasutada predikatiivselt öeldistäitena: „Son emploi comme attribut est exclu.“ (Arrivé et al. 1986: 472) See sarnaneb saksa keele olevikupartitsiibile puhul esinevate piirangutega.

Olevikupartitsiipi eristatakse sarnasest verbaaladjektiivist (*adjectif verbal*)⁴, millel võrreldes olevikupartitsiibiga võivad olla morfoloogilised erinevused (*convainquant* [olevikupartitsiip] vs. *convaincant* [verbaaladjektiiv]), kuid on tihti olevikupartitsiibile identne. Verbaaladjektiiv kaotab partitsiibi verbi omadused ja kuulub täielikult omadussõna klassi: nõnda näiteks käändub prantsuse keele verbaaladjektiiv (erinevalt olevikupartitsiibist) arvus ja soos, kuid ei saa enam verbile sarnaselt võtta laiendit.

Cependant, il [*le participe présent*] gardait de sa nature verbale:

- a) La possibilité d'être suivi d'un complément d'objet, d'un adverbe;
 - b) La possibilité de situer dans une époque déterminée l'action qu'il exprime;
 - c) La possibilité d'avoir un sujet et d'être noyau d'une proposition en construction indépendante:
- (Chevalier et al 1964: 376)

Morfoloogiliselt olevikupartitsiibile samuti identne, kuid lausegrammatikas siiski eristatav, on infinitiivne verbivorm *gérondif*, mis moodustatakse, kui lisada olevikupartitsiibile eessõna *en* (näiteks: *en travaillant*). *Gérondif*i temproaalne väärtus on olevikupartitsiibist kitsam ja ta väljendab alati põhiverbiga samaaegset tegevust. Süntakiliselt saab *gérondif* olla ainult määruse rollis. (Béchade 1994: 192-193)

⁴ Termin on problemaatiline, kuna ka partitsiibi eri vormidele võidakse viidata kui *adjectif verbal*, samas kui termini erisus on ilmselgelt olemas (nt: "*Le participe passé est un adjectif verbal, mais par opposition à un adjectif verbal comme absolu, qui n'est qu'adjectif, le participe passé /---/ a aussi des fonctions verbales.* (Togebay et al: 1983: 9)). Selle töö raames töö raames tuleb mees pidada ka termini tähendust vanakreeka kontekstis, kus "verbaaladjektiiv" viitab omaette verbist tuletatud omadussõnatüübile.

Minevikupartitsiipi kasutatakse eelkõige predikatiivselt liitaegade komponendina (*j'ai travaillé; je suis venu*), kus see prantsusegi keeles väljendab perfektiivset aspekti. Samas võib minevikupartitsiip esineda predikatiivselt ka kui omadussõna ning eristus kahe kasutuse vahel võib tekitada segadust: "L'emploi comme attributs des participes de cette classe [les verbes intransitifs] peut être décrit comme une forme composé avec l'auxiliaire *être* : *ces civilisations sont disparues* est ambigu." (Arrivé et al 1986: 474) Lisaks sellele saab minevikupartitsiipi kasutada atributiivselt (*une affaire manquée*).

Minevikupartitsiibi liitvorm võtab kasutusele mõlemad partitsiibi vormid, muutes abiverbi olevikupartitsiibiks (*ayant travaillé, étant parti*). Mõningate verbide puhul on võimalik luua ka passiivne kahekordne liitvorm (*ayant été aimé*).

Nii oleviku- kui minevikupartitsiipi on võimalik substantiveerida, millest sagedasemad on ka leksikaliseeritud (*l'étudiant, la dictée*). Veel võivad partitsiibid kuuluda eessõnade hulka (*durant, excepté, passé*), olevikupartitsiibid ka adverbide hulka (*cependant, maintenant*). (Bechadé 1994: 192)

1.3.3 Partitsiibi roll eesti keeles

Eesti keeles tehakse vahet mineviku- ja olevikupartitsiibil. Ühtlasi on morfoloogiliselt eristatav ka teguviis, mis tähendab, kokku on võimalik neli erinevat partitsiibivormi: oleviku isikuline ja umbisikuline ning mineviku isikuline ja umbisikuline partitsiip.

Olevikupartitsiibi morfoloogiliseks tunnuseks on kas sufiks *-v* isikulise tegumoe puhul (*vaikiv*) või *-tav* umbisikulise tegumoe puhul (*vaigitav*). Olevikpartitsiip väljendab tegevust, mis on samaaegne (isikulise tegumoe puhul) fraasi subjekti või (umbisikulise tegumoe puhul) fraasi objektiga. Umbisikuline olevikupartitsiip on piiratud ainult transitiivsete verbidele (*laulev: lauldav* aga *saabuv: *saabutav*). Süntaktilised funktsioonid kattuvad omadussõna omadega ja oleviku partitsiip võib lauses esineda nii atributiivses (*Toas oli magav mees.*), predikatiivses (*See raamat on laialt loetav.*) kui ka seisundimääruse funktsioonis (*Erutusest värisevana tormas ta tupp.*) Erelt et al (1995: 67): "olevikupartitsiip kuulub sõnaliigiliselt kokku adjektiividega ning eesti keele grammatikais käsitletakse teda verbivormina peamiselt vaid traditsiooni tõttu." Kui partitsiibi aja- ja tegumoe kategooria on iseloomulikud tegusõnale, siis omadussõnale sarnased on arvu- ja käändekategooria (*vaikiv: vaikivale: vaikivatele*). Sellele võib lisanduda ka

komparatsioonikategooria juhul kui oleviku partitsiip on “semantiliselt adjektiveerunud, s. o. täielikult kaotanud protsessitähenduse” (*kõlav: kõlavam* aga *õppiv: *õppivam*).

Minevikupartitsiibi morfoloogiliseks tähistajaks on järelliide *-nud* (isikuline) või *-tud* (umbisikuline) ja väljendab “omadust või seisundit, mis on tekkinud (või umbisikulise tegumoe korral ka tekitatud) relatiivses minevikus.” (67) Ka eesti keeles kasutatakse minevikupartitsiipi liittepusõna osana.

Umbisikulist minevikupartitsiipi ei saa kasutada atributiivselt, kui tegemist on intransitiivse verbiga (**muiatud nali* aga *jookstud ring*). Atributiivne minevikupartitsiip võib teatud tingimustel ka käänduda (*Nendes sokkides, vanaema kootutes* aga *Vanaema kootud sokkides...*)

Predikatiivses rollis minevikupartitsiipi saab ka ajaliselt transformeeruda, tõstes ta pöördelise *olema*-verbi abil liitaega. Kui partitsiip ise juba ongi osa predikaadist, pole ka see ülekanne võimalik. Nõnda on korrektne nii „*laud on kaetud*,” kui ka „*laud on olnud kaetud*.” Kuid võimatu on „*ta on palju ringi reisinud*,” transformeerida liitaega **ta on olnud palju ringi reisinud*.)

Nii mineviku kui ka oleviku partitsiipi on võimalik ka substantiveerida, kuid erinevalt prantsuse või saksa keelest, puuduvad eesti keeles sellel formaalsed tunnused (artikkel, suur algustäht vms...). Samas erinevad need morfoloogiliselt partitsiibi tüüpvormist (vrd: substantiiv *armunu* vs. partitsiibivorm *armunud* või *jumaldatu* vs. *jumaldatud*). Substantiveeritud partitsiibi staatus eesti keeles on seega mõnevõrra ebaselge ja samu substantiive saab tõlgendada ka iseseisvate verbituletuslike nimisõnadena. Nõnda kirjutab Reet Kasik oma uurimuses „Kompleksete sõnade struktuur“:

“*nu-* ja *tu-*lõpuliste substantiivide tõlgendamine tuletistena on keeleteaduslikus kirjanduses olnud poleemiline. Kuna tuletise kuju on sama kui *nud-* ja *tud-*partitsiibi muutetüvi, siis on võimalik näha adjektiveerunud partitsiibi transpositsiooni substantiiviks, analoogiliselt muude adjektiivide substantiveerumisega (*haige, tark, vabatahtlik*). Tugevale seosele verbivormiga osutab ka osatine kohustuslike verbilaiendite inkorporeerimine. Siinses käsitluses on *nu-* ja *tu-*substantiivid esitatud isesesisva tuletustüübina eeskätt seetõttu, et adjektiividena on *nud-* ja *tud-* partitsiipide käänamine marginaalne ja ebaproduktiivne, substantiivimoodustus ja komparatsioon aga täiesti produktiivne.” (2013: 119)

Selles töös, tulenevalt analoogiatest tõlgetes, määratlen *nu-* ja *tu-*lõpulisi substantiive siiski partitsiibi, mitte nimisõnana. Samasse kategooriasse liigitan ka partitsiibituletuslikud mäarsõnad (*armunult*).

1.3.4 Kokkuvõte

Näeme, et kolmes sihtkeeles esineb ühtemoodi morfoloogiliselt eristuv oleviku- ja minevikupartitsiibi vorm. Eesti keeles lisandub ka tegumoe kategooria, mis saksa ja prantsuse keeles väljendatakse vaid osaliselt minevikupartitsiibi analüütiliste konstruktsioonidega abil.

Partitsiibi kasutusvaldkondade puhul saame eristada Goodwini vanakreeka käsitlusele analoogselt atributiivset, adverbiaalset ning predikatiivset kasutust. Eksplitsiitselt vastandatakse eelkõige aga just atributiivset ning predikatiivset ning rohkem tähelepanu läheb ka partitsiibi verbaalsetele omadustele ning tema rollile liitajavormis. Prantsuse ja saksa keeles on piiratud olevikupartitsiibi predikatiivne kasutus, eesti ning saksa keeles aga minevikupartitsiibi atributiivne kasutus.

Kõigi kolme keele puhul saab omadussõnalist partitsiipi substantiveerida ning teataval määral on substantiveeritud partitsiibid ka leksikaliseeritud. Eesti keeles on morfoloogiliste erinevuste tõttu substantiveeritud partitsiibi roll mõnevõrra ebaselgem. Sama kehtib ka partitsiibi adverbiaalse kasutuse kohta. Nii saksa kui ka prantsuse keeles on lisaks sellele võimalik ka partitsiibi kasutus eessõnana.

1.3.5 Teistest infiniitsetest verbivormidest

Empiirilise analüüsi vältel muutus vajalikuks lühidalt käsitleda ka kolme sihtkeele infiniitvorme üldiselt. „Eesti keele käsiraamatu“ järgi on infiniitseks verbivormiks „niigusugused pöörsõnast tegulaarselt moodustatavad vormid, mis normaaljuhul ei saa lauses iseseisvad öeldisena esineda ning milles pöörsõna morfoloogilised kategooriad saavad väljenduda vaid puudulikult.“ ([Erelt et al 2009: M74](#))

Sagedasim infiniitvorme on muidugi infiniitv, mis üldjuhul on ka verbi sõnaraamatuvormiks. Saksa keeles on infiniitvi morfoloogiliseks tunnuseks sufiks *-(e)n* (*beginnen*) (Agricola et al 1970: 867). Prantsuse keeles üks konkreetne morfoloogiline tunnus infiniitvil puudub ning on kas sufiks *-ir* või *-er* või siis nende teisend (*-re*, *-ailler*, *-iller* jne...). „Les suffices verbaux forment exclusivement des dérivés en *-er* ou en *-ir*.“ (Grevisse 1975: 89) Eesti keeles leidub kolm erinevat infiniitvorme: *da*-infiniitv, *vat*-infiniitv ning *ma*- infiniitv. *Ma*-infiniitvil on ka eraldi käändelised vormid (*mas*-, *mast*-, *maks*- ja *mata*-vorm).

Täiendava infiniitvorme verbivormina esineb eesti kui ka prantsuse keeles on ühtlasi gerundiiv (*joostes*; *en courant*). See on oluline formaalne erinevus saksa keelest, kus taolist

vormi eraldi ei eksisteeri. Nii prantsuse kui ka saksa keeles on võimalik infintiivi substantiveerimine, millele eesti keeles vastab *mine*-liiteline substantiiv.

Selle töö kvantitatiivses analüüsis, kus mõõdan tõlgete grammatilist lähedust originaalile, on kõikidel eelnevatel infiniitsetel verbivormidel sõnaliigi poolest võrdväärne väärtus partitsiibiga

2. ANALÜÜSI METODOLOOGIA

2.1 Partitsiibi kategooriad ning kvalitatiivanalüüs

See töö kasutab kombinatsiooni kvalitatiiv- ja kvantitatiivanalüüsist. Kui kvantitatiivses analüüsis uurin grammatilisi ja süntaktilisi muudatusi ning nende lähedust originaalile, siis kvalitatiivses analüüsis uurin iga partitsiibitüübi juures esinevaid tõlketehnikaid lähemalt. Võttes arvesse 1. peatükis tutvustatud grammatilisi käsitlusi ning ning korpuses esinenud reaalsel keelekasutust, eristan vanakreeka partitsiibi kasutuse juures järgnevaid kategooriaid:

- Substantiveeritud partitsiip
- Atributiivne partitsiip
- Adverbiaalne partitsiip
- Predikatiivne partitsiip
- *Genitivus absolutus*

Võrreldes 1. peatüki grammatiliste käsitlustega suurendan seega mõnevõrra substantiveeritud partitsiibi rolli, mis formaalselt määratakse atributiivse partitsiibi alatüübiks. Olen seda teinud lähtudes eelkõige analüüsi praktilistest põhjustest – ühest küljest on substantiveeritud partitsiip vanakreeka keeles konkreetsete väliste tunnustega alatüüp, teisalt esinevad tema puhul ka väga iseloomulikud tõlketehnikad, mis erinevad nii „tavalise“ atributiivse partitsiibi kui ka teiste kategooriate tehnikatest. Samamoodi olen toonud adverbiaalse partitsiibi alt eraldi välja *genitivus absolutuse*, kuna seegi on formaalsete tunnuste poolest kergesti ning ühemõtteliselt eristatav. Edasist alajaotust (näiteks, nagu Bertrand seda teeb, eristus aluse või mõne muu lauseliikmega seotud partitsiibi vahel) adverbiaalse partitsiibi juures ma ei tee. Süntaktilise rolli puhul käsitlen jällegi substantiveeritud ning atributiivset partitsiipi eraldi, adverbiaalset, predikatiivset ning *genitivus absolutust* aga samade tingimuste alusel, kuna jällegi on substantiveeritud ning atributiivse partitsiibi puhul võimalik süntaktilist rolli määrata võrdlemisi konkreetset, teiste kategooriate puhul aga vähem. Suhtarvudes domineerib korpuses eelkõige adverbiaalne partitsiip, mis moodustab umbkaudu 50% korpusete kogumahust. Erandiks on ainult Platoni korpus, milles esineb tavapärasest suurem hulk substantiveeritud partitsiipe.

Tõlgete puhul kasutan järgnevaid analüüsi baasil väljakujunenud määratlusi:

- **Partitsiip**, mis sarnaselt vanakreeka partitsiibile eristub oma süntaktilise rolli poolest: substantiveeritud, atributiivne või apositiivne. Mõistet adverbiaalne partitsiip kasutan tõlgete kontekstis ainult juhul, kui partitsiip on eksplitsiitselt määruse rollis (see määratlus leiab kasutust eestkätt eesti keele puhul, kus adverbiaalset kasutust saab morfoloogiliselt eristada). Predikatiivse partitsiibi mõistet ma ei kasuta, vaid määratlen selle verbi osana ning kasutan selle asemel osalause mõistet.
- **Muu infiniitne verbivorm**: prantsuse keeles *gerondif*, eesti keeles des-gerundiiv ning infinitiiv kõigis kolmes keeles.
- **Omadussõna**, mis samuti jaguneb substantiveeritud, atributiivse, apositiivse ning adverbiaalse rolli vahel.
- **Nimisõnafraas**, mille eristan lihtsalt nimisõnaks ning laiendatud nimisõnafraasi. Laiendatud nimisõnafraaside seas moodustavad eraldi alakategooria ka need nimisõnafraasid, kus täiendiks on atributiivne partitsiip.
- **Osalause** jaguneb kas rinnastavaks või põimlauseks ning põimlause puhul veel eraldi põhi- ning kõrvallauseks. Kvalitatiivanalüüsis toon eraldi välja ainult relatiivlause, mis selgesti eristub ülejäänud osalausest. Lisaks sellele vaatan osalause sisemist struktuuri: kas partitsiip on tõlgitud 1) ainult tegusõnafraasiga, 2) kopulaarse verbi (eesti keeles *olema* prantsuse keeles *être* ning *avoir*; saksa keeles *sein* ning *haben*) ja öeldistäiendiga või 3) tegusõnafraasi ja nimisõnafraasiga. Esineb ka muid väiksemaid erisusi (näiteks, öeldistäiend võib olla kas nimisõna või omadussõna, relatiivlause sidendus võib olla kas nimisõna või asesõna).
- **Väljajätt**
- Lisaks sellele esinevad mõned üksikud näited ka tõlkimisest, kus partitsiibile vastab **ase-**, **ees-**, või **määrsõna**.

Analüüsis toodavates näidetes on nii vanakreeka partitsiip kui ka selle tõlked välja toodud **rasvases** kirjas. Märgistus üritab pigem eristada partitsiibi osa tõlkest kui viidata terviklikele grammatilistele konstruktsioonidele ning juhul kui vanakreeka partitsiip esineb mingis konstruktsioonis (näiteks substantiveeritud partitsiip, millega kaasneb täiend), on rasvaselt märgitud ainult partitsiibi osa tõlkest. Põhimõtet illustreerimaks toon järgneva näite, kus markeerimata jääb vanakreeka originaalis esinev *τότε* („siis, see hetk“) ning selle saksakeelne

vaste *damaligen*.

ἀλλ' ἦν πολὺ τούτων ἀφεστηκότα τὰ τότε λεγόμενα.	vielmehr weichen seine damaligen Zusagen von seinem jetzigen Tun völlig ab.
--	---

Rasvaselt on märgitud ainult need tõlked, mille kohta parasjagu näide kehtib ning kõik teised tõlked – millest tuleb juttu eraldi mõne teise tõlketehnika juures – on märgitud *kaldkirjas*. Igal juhul peab aga tõlge olema markeritud – kui näites puudub nii rasvases kui ka kaldkirjas tähistus, tähendab see väljajätku esinemist tõlkes. Teatavatel juhtudel olen kasutanud ka allajoonimist eesmärgiga juhtida tähelepanu mingile konkreetsele nähtusele. Sellisel juhul on eelnevalt ka eraldi mainitud, mida täpsemalt on allajoonitud.

2.2 Eugene Nida formaalne ja dünaamiline ekvivalents ning kvantitatiivanalüüs

Lingvist ja tõlketeoreetik Eugene Nida mõtestab tõlkimist protsessina, mis läbi tõlkija leiab algkeelsele sisule lähima võimaliku ekvivalendi sihtkeeles ning eristab kahte ekvivalentsuse tüüpi, mille põhjal tõlkija oma otsuse teeb: formaalne ekvivalents ning dünaamiline ekvivalents.

Formaalne ekvivalents keskendub eelkõige sõnumile, mille puhul on oluline originaalteksti võimalikult täpne järgmine tõlkes, nii struktuurilt kui sisult.

Formal equivalence focuses attention on the message itself, in both form and content. In such a translation one is concerned with such correspondences as poetry to poetry, sentence to sentence and concept to concept. Viewed from this formal orientation, one is concerned that the message in the receptor language should match as closely as possible the different elements in the source language. This means, for example, that the message of the receptor culture is constantly compared with the message in the source culture to determine standards of accuracy and correctness. (Nida 1964: 159)

Formaalne ekvivalents väljendub järgnevate kriteeriumite põhjal: 1) grammatiline täpsus (nimisõna tõlkimine nimisõnaga; süntaktiline terviklikkus; formaalsete indikaatorite, nagu kirjavahemärgid ning paragrahvide suurus, säilitamine); 2) järjepidevus sõnakastutuses (sama sõna tõlgitakse alati sama sõnaga; täpsustavate sõnade lisamine kantsulgudesse) ning 3) tähenduse vaatamine algteksti kontekstis (idoome tõlgitakse sõnasõnaliselt või kohandatakse minimaalselt). Formaalse ekvivalentsi puhul kasutatakse sagedasti selgitavaid allmärkusi ning tõlge on mõeldud spetsiifilise publiku jaoks (näiteks kirjandusuurijad). (Nida 1964: 165-166)

Dünaamiline ekvivalentsus keskendub vähem algupärase sõnumi säilitamisele ning peab

olulisemaks võrdväärse mõju tekitamist sihtkeeles, kaotamata samas algkeelse teksti tähendust ja kavatsust.

A translation of dynamic equivalence aims at complete naturalness of expression, and tries to relate the receptor to modes of behavior relevant within the context of his own culture; it does not insist that he understand the cultural patterns of the source-language context in order to comprehend the message. (Nida 1964: 159)

Nõnda nimetab Nida dünaamilise ekvivalentsuse kolmeks põhikriteeriumiks 1) ekvivalentsust algteksti sõnumi suhtes, 2) loomulikkust sihtkeeles ning 3) lähimat vastet, mis seob kahte eelnevat kriteeriumit. Võrdväärse mõju tekitamisel peab võtma arvesse nii sihtkeele kultuuri üldiselt, teksti enda konteksti kui ka sihtpubliku iseloomu. Dünaamilise ekvivalentsi puhul ei pöörata tähelepanu originaali grammatilisele struktuurile või sõnajärjekorrale ning võetakse formaalsest ekvivalentsist rohkem arvesse sihtkeele grammatilisi ning süntaktilisi struktuure. Semantikas väljendub dünaamiline ekvivalentsus näiteks alles, et kultuurispetsiifiliste elementide puhul proovitakse leida võimalikult lähedane sihtkeelne vaste. Tüüpiline näide, mida ka Nida toob, on sõna „raamat“ kasutamine Piibli tõlgetes. Üldjuhul saame tänapäeval sellest sõnast aru kui kokkukõidetud lehtede kogu, kuigi originaalkontekstis mõeldud ese on sisuliselt hoopis hoopis papüüruserull. (Nida 1964: 166-167)

Võttes arvesse Nida vastandust formaalse ja dünaamilise ekvivalentsuse vahel, üritan selles töös mõõta tõlgete üldist grammatilist ja süntaktilist lähedust algtekstile ning seeläbi määrata, kas tõlgetes esineb pigem formaalne või dünaamiline ekvivalentsus. Kuivõrd vanakreeka partitsiibikasutus erineb paljuski kõikides sihtkeeltes olevast, võime eeldada, et mida rohkem üritab tõlge jälgida partitsiibi formaalseid tunnuseid, seda lähedasem on tõlge algstruktuurile. Väldin siinkohal semantilist analüüsi, mis on paratamatult subjektiivsem. Analüüsis kasutan järgnevat punktisüsteemi, kus madalam punktisumma väljendab suuremat formaalset lähedust originaalile:

- 1p - tõlge vastab originaalile nii sõnaliigi kui ka süntaktilise struktuuri poolest;
- 2p - tõlge erineb originaalist kas sõnaliigi või süntaktilise struktuuri poolest;
- 3p - tõlge erineb originaalist nii sõnaliigi kui ka süntaktilise struktuuri poolest, kuid suuremat süntaktilist muudatust (st, uut osalause) ei teki;
- 4p - tõlge tekitab uue osalause;

- 5p - tõlge puudub ehk esineb väljajätt.

Kui üldjuhul mõistetakse **sõnaliigi** all ühesuguste süntaktiliste, semantiliste ja morfoloogiliste omadustega sõnade klasse ning tüüpiliselt eristatakse käandsõnu, pöörd sõnu ning muutumatuid sõnu (ja nende all vastavalt nimisõnu, omadussõnu, tegusõnu, määrsõnu jne...), siis selle töö raames kasutan lisaks täiendavat eristust **infiniitne verbivorm**. Seega loen sõnaliigi samaks kõigil neil juhtudel, kui tõlkimiseks on kasutatud partitsiipi või mõnda muud infiniitset verbivormi (infinitiiv kõigis keeltes, des-gerundiiv eesti keeles, *gerondif* prantsuse keeles).

Süntaktilise struktuuri puhul eristan lauseliikmeid alus, öeldis, sihitis, määrus, sihitismäärus, öeldistäide ja täiend ning vaatan, kas vanakreeka keeles esineva partitsiibi süntaktiline roll erineb sihtkeeles esinevast. Kõige rohkem mängib see rolli substantiveeritud partitsiipide puhul, mis sarnaselt teistele substantiividele, võivad võtta nii aluse, sihitise kui ka määru rolli. Atributiivne partitsiip on juba oma olemuselt alati täiendi rollis, sestap muutub süntaktiline struktuur alati, kui tõlgitu pole täiend. Nagu eelnevas peatükis juba mainitud, on adverbiaalse, predikatiivse ning *genitivus absolutuse* süntaktilise rolli määramine raskem. Kuna partitsiip on elliptiliselt seotud ka mõne teise lauseliikmega, loen süntaktilise struktuuri säilinuks kõigil nendel juhtudel, kui tõlgitud on lauset laiendav või öeldistäiteline funktsioon (näiteks apositiivne partitsiip/omadussõna, *gerondif* ja des-gerundiiv, infinitiiv). Vastukaaluks substantiveeritud partitsiibi puhul muutub süntaktiline struktuur infiniitse verbiormiga tõlkimise puhul enamjaolt muutub, kuna infiniitsed verbivormid ei saa üldjuhul võtta sama süntaktilist rolli kui substantiiv.

Taolise eksperimentaalse tõlgete formaalse läheduse mõõtmise süsteemi järgi pälvib **ühe punkti** substantiveeritud partitsiibi tõlkimine substantiveeritud partitsiibiga [näide a], atributiivse partitsiibi tõlkimine atributiivse partitsiibiga [näide b] ning adverbiaalse, predikatiivse partitsiibi või *genitivus absolutuse* puhul tõlkimine apositiivse partitsiibi või mõne muu infiniitse verbivormiga [näide c].

a)	ἔτι δὲ οἱ μὲν ἐρῶντες σκοποῦσιν	Ferner erwägen die Verliebten
b)	καὶ τὴν προσοῦσαν ἀδοξίαν τῷ πράγματι	unter Meidung des damit verbundenen

	φεύγοντες,	schlechten Rufes
c)	καὶ ὃν εἶχον πόνον προστιθέντες ἡγοῦνται πάλαι	liites juurde , millist vaeva nad on pidanud nägema,

Kaks punkti pälvib näiteks substantiveeritud partitsiibi 1) tõlkimine samas süntaktilises rollis substantiiviga, mis ei ole substantiveeritud partitsiip [näide a] ning 2) tõlkimine mõne muu infinitiivse verbivormiga [näide b]. Atributiivse partitsiibi puhul pälvib kaks punkti 1) tõlkimine atributiivse omadussõna või täiendi rollis nimisõnaga [näide c] või 2) tõlkimine apositiivse või substantiveeritud partitsiibiga [näide d]. Adverbiaalse/predikatiivse/*genitivus absolutuse* puhul pälvib kaks punkti tõlkimine substantiveeritud või atributiivse partitsiibiga [näide e] või apositiivse omadussõnaga [näide f].

a)	ἔπειθ' ὑμεῖς οἱ καθήμενοι	Seejärel aga ka teie, kohalistujad ,
b)	ἀλλ' ὑμεῖς οἱ καὶ συνιέντες αὐτοῖ	vaid see, kui teie, ise mõistes
c)	πρῶτον μὲν οὐ τὴν παροῦσαν ἡδονὴν	so werde ich zuerst nicht nur das augenblickliche Vernügen
d)	οἷς γὰρ οὗσιν ὑμετέροις ἔχει,	Teile kuuluvat enda võimu all hoides,
e)	εἴποι τις ἂν ὥς πάντα ταῦτ' εἰδώς ,	m'objectera quelque contradicteur soi-disant bien informé ,
f)	οἷδεν οὖν ἀμφοτέρους ἰδίᾳ τὸ λυσιτελοῦν ἀγαπήσοντας	Il est ainsi assuré que les uns et les autres, soucieux de leurs intérêts particuliers,

Kõikidel eelnevatel juhtudel on muutunud kas sõnaliik või lause süntaktiline struktuur, kuid mitte kordagi mõlemad.

Kolm punkti pälvib substantiveeritud partitsiibi 1) tõlkimine nimisõnafraasi või substantiveeritud omadussõnaga, mis erineb süntaktilise rolli poolest (näiteks, alusest on saanud määrus) [näide a]. Atributiivse partitsiibi puhul pälvib kolm punkti igasugune tõlkimine substantiiviga, mis erineb süntaktilise rolli poolest (st ei ole täiendi rollis) [näide b]. Predikatiivses rollis partitsiibi puhul pälvib kolm punkti 1) igasugune tõlkimine substantiiviga [näide c] ning 2) tõlkimine tegusõnafraasiga, mis ei ole toonud kaasa uue osalause tekke [näide d]. Sõltumata tüübist kuuluvad siia ka tõlked ees- või määrsõnadega.

a)	ἄν δ' οἱ θαρροῦντες	die voll Zuversicht Philipp vertrauen
b)	οἷς γὰρ οὕσιν ὑμετέροις ἔχει,	denn eure Besitzungen , die er in seiner Gewalt hat,
c)	καὶ πᾶσι τοῖς Ἑλλήσιν ἐπιβουλεύοντα	und seine feindlichen Pläne gegen alle Griechen [aufdeckt,]
d)	πάνθ' ἃ πραγματεύεται κατὰ τῆς πόλεως συντάττων	et kogu tema tegutsemine on suunatud meie polise vastu.

Neli punkti pälvib igasugune tõlkimine, mille puhul lisandub lausesse pöördeline verb ja tekib uus osalause, sõltumata vanakreeka partitsiibi kategooriast. Põhjus, miks esineb eraldi taoline määratlus, lasub tõsiasjal, et erinevalt teistest süntaktilistest muudatustest, tekivad osalausega tõlkimisel uued täiendavad lauseliikmed, muutub lause lineaarne struktuur ning sageli ka tekstimaht. Tuleb meele pidada, et lisaks kooskõlale sõnaliigi kategoorias, kuulub Nida formaalse ekvivalentsi juurde ka ustavus lause terviklikkusele.⁵

ἔτι δὲ οἱ μὲν ἐρῶντες σκοποῦσιν	Autre chose: ceux qui aiment considèrent
τοὺς μὲν ὄντας ἐχθροὺς Θηβαίων Λακεδαιμονίου ἀναιρεῖ,	Kas ta nüüd purustabki nüüd lakedaimonlased, kes on teebalaste vaenlased.
καὶ ὃν εἶχον πόνον προστιθέντες ἡγοῦνται πάλαι	und wenn sie dann die Mühe, die sie gehabt haben, hinzurechnen ,

Viis punkti pälvib tõlke puudumine. Siia kuulub nii väljajätt, mille puhul on partitsiip tõlkimata jäetud [näide a], kui ka tõlkimata jätmine, mille puhul on jäetud tõlkimata pikem osa tekstist (näiteks terve lause) [näide b].

a)	οἱ δὲ ἐκπλαγέντες τῷ γινομένῳ	die anderen aber gerieten darüber	et les esclaves, frappés de leur conduite,	Orjad aga olid [seesugusest pöördest] kohutatud
b)	εὔρον γὰρ ἀντιουμένην σφίσι στρατιήν οὐκ ὀλίγην.	denn sie fanden hier ein grosses Heer, das ihnen die Spitze bot.	ils trouvèrent en face d'eux une armée considérable.	-

⁵ „The reproduction of grammatical units may consist in: (a) translating nouns by nouns, verbs by verbs, etc.; b) keeping all phrases and sentences intact (i.e. not splitting up and readjusting the units); and (c) preserving all formal indicators, e.g. marks of punctuation, paragraph breaks, and poetic indentation.“ (Nida 1964: 165)

Nagu eelnevalt öeldud, mõõdab see skaala formaalset ekivalentsust eelkõige grammatilisel ja süntaktilisel tasandil, jättes kõrvale ekivalentsuse semantilisel tasandil. Nõnda ei tee ma mõõtmisel vahet nendel alatüüpidel, mida olen kirjeldanud kvalitatiivanalüüsi osas (näiteks, nimisõnafraaside eristamine lihtsalt nimisõnaks, nimisõnafraasiks täiendiga ning nimisõnafraasiks, kus täiendiks on atributiivne partitsiip). Kvalitatiivanalüüsi paremaks liigenduseks kasutan iga vanakreeka partitsiibi kategooriasisest viitamissüsteemi (näiteks **I.a** substantiveeritud partitsiibi kategooria juures tähendab, et tegemist on ühepunktliste tõlgete esimese ning sagedasima tõlketehnikaga). See viitamissüsteem võimaldab tuvastada ka iga korpuses asuva tõlke määratluse, mille võib leida töö lisadest.

3. KORPUSE ANALÜÜS

3.1 Herodotose korpus

Herodotose „Historia“ korpus 4. raamatu sajast esimesest partitsiibist (vahemikus 4.1-4.11, K. Hude väljaandes). Saksa keeles kasutan Theodor Brauni (1958), prantsuse keeles Philippe-Ernest Legrandi (1945) ning eesti keeles Astrid Kurismaa (1983) tõlget. Vanakreeka partitsiibi tüübilt jaguneb korpus järgnevalt:

- Substantiveeritud: 15
- Atributiivne: 10
- Adverbiaalne: 59
- Predikatiivne: 7
- *Genitivus absolutus*: 9

Võrdlemisi suur roll on seega adverbiaalsel partitsiibil, moodustades üle poole korpuse kogumahust. Adverbiaalse partitsiibi osakaal on kolme korpuse võrreldes suurim, kuigi erinevus Demosthenese korpusega võrreldes on kaduvväike. Võrdlemisi suur on ka atributiivse partitsiibi ning *genitivus absolutuse* osakaal, substantiveeritud partitsiipide oma on seevastu kolme korpuse võrdluses väikseim.

3.1.1 Substantiveeritud partitsiip

Substantiveeritud partitsiipe esineb Herodotose korpuses 15 korda ning selle 45-s tõlkes kasutatakse enim tõlkimist nimisõnafraasiga, mida kolme keele peale kokku esineb 20 (44,4% substantiveeritud partitsiibi tõlgetest Herodotose korpuses) korda – saksa keeles 6 (40% saksakeelsetest tõlgetest⁶), prantsuse keeles 5 (33,3% prantsusekeelsetest tõlgetest) ning eesti keeles 9 (60% eestikeelsetest tõlgetest) korda. Sellele järgneb tõlkimine osalausega, mida on kokku 14 (31,1%) korda – saksa keeles 4 (26,7%), prantsuse keeles 7 (46,7%) ning eesti keeles 3 (20%) korda. Väljajätku esineb 4 (8,9%) korda – saksa keeles 3 (20%) korda ning eesti keeles 1 (6,6%) kord. Asesõnaga tõlkimist esineb samuti 4 (8,9%) korda – saksa ja eesti keeles 1 (6,6%) kord ning prantsuse keeles 2 (13,3%) korda. Lisaks sellele esineb 2 (4,4%) korda tõlkimist

⁶ Ka edaspidi annan erinevate keelte jagunemisel protsendid vastavas keeles esinevate tõlkenäidete koguhulgast. Antud juhul moodustab 6 nimisõnafraasiga tõlget 40% kõigist 15st saksakeelsest substantiveeritud partitsiibi tõlkest Herodotose korpuses

substantiveeritud omadussõnaga, vastavalt saksa ning eesti keeles. Ühe korra esineb prantsuse keeles ka tõlkimist partitsiibiga.

I.a Tõlkeid, kus säilib nii originaali sõnaliik kui ka süntaktiline struktuur, on üksainus – prantsuse keeles, kus on kasutatud eessõnafraasi olevikupartitsiibiga. Süntaktilises mõttes vastab see originaali sihitismääruse funktsiooniga. Saksa ning eesti keeles on samas olukorras tõlgitud otsesihitise rollis substantiveeritud omadussõnaga, mille eest mõlemad pälvivad 3 punkti formaalse läheduse skaalal.

τῷ μὲν Ἀγάθυρσον αὐτῶν, τῷ δ' ἐπομένῳ Γελωνόν	[nannte sie] den einen Agathysos, <i>den</i> <i>zweiten</i> Gelonos,	leur donna comme noms à l'un Agathysos, au suivant Gélonos,	Üks sai nimeks Agathysos, <i>järgmine</i> Gelonos,
---	--	--	--

II.aa Tõlkeid, kus muutub kas ainult sõnaliik või süntaktiline struktuur, on kokku 17 – saksa keeles 4, prantsuse keeles 7 ning eesti keeles 6 korda. Suurima osa sellest kategooriast moodustavad tõlked nimisõnafrasiga (kokku 13), mille lause süntaktiline struktuur on vanakreeka originaaliga sama. Ühel juhul saab öelda, et tõlgitud on lihtsalt nimisõnaga (märgitud allajoonituna), mida tõlkes ei laiendata.

ἐπὶ τούτων ἀρχόντων	Unter ihrer Regierung	Sous leur règne ,	Nende valitsusajal
---------------------	------------------------------	--------------------------	---------------------------

II.ab Kõikidel teistel juhtudel lisanduvad laiendid, mida originaalis ei ole. Eriti ilmeks on erinevate asesõnade lisamine (märgitud allajoonituna), mis muudavad tõlke originaalist konkreetsemaks.

οἷχεσθαι ἐκ τῆς χώρας ἐκβληθέντας ὑπὸ τῆς γειναμένης	wurden sie von ihrer Mutter aus dem Lande verwiesen,	et, chassé par leur mère , ils quittèrent le pays;	ning <i>ema</i> ajas nad maalt välja;
καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ἐπιστάμενον	<i>Was</i> sich dann <i>oben</i> <i>ansetzt</i> , wird abgescöpft und gilt für das Beste	la partie <i>qui vient</i> <i>dessus</i>	seejärel koorivad pealmise piimakihi ära, sest peavad seda kõige paremaks,

II.ac Eesti keeles hõlmab nimisõnafrasina tõlgitu ühel juhul ka esialgset partitsiipi, mida nüüd kasutatakse atributiivses funktsioonis (märgitud allajoonituna). Sellisel juhul on täpsustav roll eelkõige lisatud nimisõnal.

τό δ' ὑπιστάμενον ἦσσαν τοῦ ἐτέρου.	die Flüssigkeit darunter aber für nicht so gut.	celle de dessous est moins estimée que l'autre.	<u>alla jäänud</u> osa on aga nende hinnangu järgi viletsam.
--	---	---	--

II.b Ühtlasi kuulub sellesse kategooriasse ka 4 tõlget ainult asesõnaga, 2 korda prantsuse keeles ning ühe korra saksa ja eesti keeles. Kuigi formaalselt saab öelda, et eestikeelses tõlkes muutub sihitismäärus otsesihitiseks (märgitud allajoonituna), ei ole ma siinkohal siiki lugenud seda süntaktiliseks muutuseks, kuna erinevus on tingitud verbi reksioonist.

καὶ τὸν κομισάμενον ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι:	während er gern <i>mit seinen Pferden</i> abgezogen wäre.	lui voulait les recouvrer et partir.	kuid Herakles oleks meelsamini <i>hobustega</i> lahkunud.
τῷ μάλιστα λεγομένῳ αὐτός πρόσκειμαι,	an die ich mich am liebsten halten möchte.	c'est celle à laquelle je souscris le plus volontiers.	ja <u>seda</u> usun ma ise kõige rohkem.

III.aa Tõlkeid, kus muutub nii sõnaliik kui ka süntaktiline struktuur, on kokku 9 – saksa keeles 4 ja eesti keeles 5 korda. Prantsuse keeles see kategooria puudub. Siia kuulub valdavalt süntaktilist struktuuri muutvad tõlked nimisõnafrasiga, mida esineb kokku 7 korda. Peamiseks nihkeks on sihitise muutumine määruseks.

καὶ νικήσαντες μάχη τοὺς ἀντιοιμένους ὑπῆρξαν ἀδικίης.	dass sie nach dem Siege über ihre Gegner den Streit angefangen [waren]	et vaincu dans un combat <i>ceux qui</i> <i>s'opposaient</i> à leur marche, avaient commencé à violer la justice.	ja seal oma vastaste - meedlaste üle võidu saavutanud ning sellepärast osutusid just nemad ülekohtu algatajateks.
καὶ τὸν κομισάμενον ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι:	während er gern mit seinen Pferden abgezogen wäre.	lui voulait <i>les</i> recouvrer et partir.	kuid Herakles oleks meelsamini hobustega lahkunud.

III.ab Eesti keeles muudetakse ühel korral passiivne lause aktiivseks, samas kui mujal säilib algupärane umbisikuline konstruktsioon. Nõnda saab eesti keeles määrusest alus.

οἵχεσθαι ἐκ τῆς χώρας ἐκβληθέντας ὑπὸ τῆς γειναμένης	wurden sie <i>von ihrer Mutter</i> aus dem Lande verwiesen,	et, chassé <i>par leur mère</i> , ils quittèrent le pays;	ning ema ajas nad maalt välja;
--	--	--	--

III.b Lisaks nimisõnafraasidele kuulub siia kategooriasse juba eelnevalt mainitud tõlge substantiveeritud omadussõnaga saksa ning eesti keeles. Siinkohal saab sihitismäärusest sihtis.

τῷ μὲν Ἀγάθυρσον αὐτῶν, τῷ δ' ἐπομένῳ Γελωνόν	[nannte sie] den einen Agathysos, den zweiten Gelonos,	leur donna comme noms à l'un Agathysos, <i>au suivant</i> Gélonos,	Üks [sai nimeks] Agathysos, järgmine Gelonos,
---	--	--	--

IV.aa Tõlkeid, kus tekib uus osalause, on kokku 14 – saksa keeles 4, prantsuse keeles 7 korda ning eesti keeles 3 korda. Valdavalt on tegemist relatiivlausetega, kus partitiitsiibi osa on tõlgitud tegusõnafraasiga, ilma et sinna lisanduks nimi- või omadussõnu. Saksa keeles on taolisi tõlkeid üks, prantsuse keeles 5 ning eesti keeles 3.

καὶ νικήσαντες μάχη τοὺς ἀντιουμένους ὑπῆρξαν ἀδικίης.	dass sie nach dem Siege <i>über ihre Gegner</i> den Streit angefangen [waren]	et vaincu dans un combat ceux qui s'opposaient à leur marche, avaient commencé à violer la justice.	ja seal <i>oma vastaste</i> - meedlaste <i>üle</i> võidu saavutanud ning sellepärast osutusid just nemad ülekohtu algatajateks.
ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν Πόντον οἰκέοντες λέγουσι.	Das sagen also die Griechen, welche am Pontos wohnen .	Voilà ce que racontent les Grecs qui habitent le Pont.	Niisiis nõnda kõnelevad hellenid, kes elavad Pontose ääres.

IV.ab Siiski võtab kahel korral tegusõnafraas juurde ka omadussõna (omadussõna märgitud allajoonituna).

καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ἐπιστάμενον	Was sich dann oben ansetzt , wird abgescöpft und gilt für das Beste	la partie qui vient dessus	seejärel koorivad <i>pealmise piimakihi</i> ära, sest peavad seda kõige paremaks,
--	---	-----------------------------------	--

IV.ac Ka osalause puhul võib lisanduda täpsustava funktsiooniga asesõnu (asesõna märgitud allajoonituna).

ποιῆσαι τά ἐντεταλμένα .	und machte es dann genau so, wie er ihr geraten hatte .	fit ce qui lui avait été prescrit .	toimis naine <i>vastavalt</i> <i>korraldusele</i> .
---	---	---	--

IV.b Mõnevõrra erandlik on järgnev saksakeelne tõlge (märgitud allajoonituna), kus kogu lause on ümberõeldud ning ei jälgita tüüpilist relatiivlause konstruktsiooni. Ka eesti keeles kaob

relatiivne kõrvallause, kuigi struktuursed muudatused pole nii fundamentaalsed. Prantsuse keeles seevastu on relatiivne kõrvallause selgesti näha.

καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκλήιοντα τὴν ὄψιν.	dass man nichts sehen könnte.	et ce sont elles qui interceptent la vue.	ja seetõttu on väljavaade varjatud .
--	--------------------------------------	--	--

V.a Väljajätku esineb substantiveeritud partitsiibi seas kokku 4 korda – saksa keeles 3 korda ning eesti keeles ühe korra. Kolmel korral on väljajäetavaks verbiks semantiliselt võrdlemisi tähendusetu **γίγνομαι** („ma sünnin; ma olen“).

οἱ δὲ ἐκπλαγέντες τῷ γινομένῳ	die anderen aber gerieten darüber	et les esclaves, frappés <i>de leur conduite</i> ,	Orjad aga olid [<i>seesugusest pöördest</i>] kohutatud
Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν Πόντον οἰκέοντες ὧδε.	Nach den Griechen am Pontos,	mais, les Grecs <i>qui habitent</i> le Pont	Hellenid aga, <i>kes elavad</i> Pontose ääres,

Substantiveeritud partitsiibi tõlgete grammatiline lähedus Herodotose korpuses on saksa keele puhul 3,4, prantsuse keele puhul 2,87 ning eesti keele puhul 2,93 punkti. Grammatiliselt lähimaks osutus seega prantsuse keel. Saksa keele keskmisest kõrgem punktiväärtus on tingitud eelkõige suuremast väljajätkude hulgast. Kuigi prantsuse keele sagedasimaks tehnikaks on tõlkimine uue osalausega ja seda esineb märksa rohkem kui saksa või eesti keeles, on prantsusekeelse tõlke punktiväärtus siiski madalaim eelkõige süntaktiliselt täpsete nimisõnafraasidega tõlkimiste tõttu, mida teistes keeltes esineb vähem.

3.1.2 Atributiivne partitsiip

Atributiivset partitsiipi esineb Herodotose korpuses 10 korda ning selle 30-s tõlkes kasutatakse enim tõlkimist osalausega, mida esineb kolme keele peale kokku 14 (46,7% kõigist atributiivse partitsiibi tõlgetest Herodotose korpuses) korda – saksa keeles 3 (30% saksakeelsetest tõlgetes), prantsuse keeles 7 (70% prantsusekeelsetest tõlgetest) ning eesti keeles 4 (40% eestikeelsetest tõlgetest) korda. Sellele järgneb väljajätk, mida esineb kokku 11 korda (36,7%) – saksa keeles 6 (60%), prantsuse keeles 1 (10%) ning eesti keeles 4 korda (40%). Kolmas kategooria on tõlkimine partitsiibiga, mida esineb kokku 5 korda (16,7%) – saksa üks kord (10%) ning eesti ja prantsuse keeles 2 (20%) korda.

I.aa Tõlkeid, kus säilib nii originaali sõnaliik kui ka lause süntaktiline struktuur, on kokku 4 – saksa ja prantsuse keeles 1 ning eesti keeles 2 korda. Siia kuulub nii tõlkimine atributiivse

minevikupartitsiibiga (saksa ja prantsuse keeles)

ἐνθεῦτεν τὸν Ἡρακλέα ἀπικέσθαι ἐς τὴν νῦν Σκυθίην χώραν καλεομένην	Als Herakles von da in das jetzt skythisch genannte Land gekommen war,	Quand Héraclès, venant de là, fut arrivé dans la contrée <i>qu'on appelle</i> aujourd'hui la Scythie,	Nimelt sealt olevatki Herakles tollele maale tulnud, mida nüüd Sküütiaks <i>kutsutakse</i> .
ἐξικέσθαι πρὸς τὸν προκείμενον ἄεθλον	als sie den Bogen spannen sollten, dazu nicht imstande waren,	venir à bout de l'épreuve proposée	ei tulnud ülesandega toime,

I.ab kui ka tõlkimine atributiivse olevikupartitsiibiga (2 korda eesti keeles).

ὕπὸ περῶν κεχυμένων	vor Federn	à cause des plumes <i>qui y sont répandues</i> ;	lendlevate sulgede tõttu
----------------------------	------------	--	---------------------------------

II.a Tõlkeid, kus muutunud on kas sõnaliik või siis süntaktiline struktuur, on üksainus ning see esineb prantsuse keeles. Kui tihtilugu kuuluvad siia kategooriasse tõlked, kus muutunud on sõnaliik, kuid lause süntaktiline struktuur säilinud, siis Herodotose korpuse atributiivse partitsiibi puhul on vastupidi ning muutunud on just lause süntaktiline struktuur. Nõnda on siin tõlgitud apositiivse olevikupartitsiibiga, mis ühildub lause alusega.

τὰς δὲ οἱ ἵππους τὰς ὑπὸ τοῦ ἄρματος νεμομένας	seine Wagenpferde aber, <i>die unterdessen dort geweidet</i> hatten,	et ces cavales, celles qu'il avait détachées de son char, paissant pendant qu'il dormait,	tema lahtirakendatud hobused, <i>kes karjamaal sõid</i> .
--	---	---	--

III. Tõlkeid, mille puhul muutub nii sõnaliik kui ka süntaktiline struktuur, kuid uut osalause ei teki, atributiivse partitsiibi tüübi all ei esine.

IV.aa Tõlkeid, kus tekib uus osalause, on kokku 14 korda – saksa keeles 3, prantsuse keeles 7 ning eesti keeles 4 korda. Üsna sage on relatiivlause kasutamine ning valdavalt tõlgitakse partitsiip lihtsalt tegusõnafrasiga. Saksa keeles on taolisi tõlkeid 3, prantsuse keeles 5 ning eesti keeles 3.

ἐς τὴν Ὑλαίην καλεομένην γῆν	kam er endlich auch in das Land Hylaia	dans la région, qu'on appelle l'Hylaia	maale, mida Hylaiaks kutsutakse .
--	---	---	--

IV.ab Lisaks sellele esineb aga 2 juhtumit prantsuse keeles, kus tõlgitud on konstruktsiooniga kopulaarne verb + nimisõnafras (märgitud allajoonituna). Huvitaval kombel

kummalgi juhul relatiivlauset ei esine, ega ole siinkohal kasutatut relatiivlausega tõlkimist ka eesti või saksa keeles.

τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν λέγουσι ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων ἀρξάμενον γῆν περὶ πᾶσαν ῥέειν,	Der Okeanos fängt ihrer Meinung nach im fernen Osten an und fließt um die ganze Erde;	Océan, prétendent-ils, /- --/ aurait sa source aux lieux où le soleil se lève et coulerait autour de la terre tout entière.	Hellenid väidavad, et Okeanos algab sealt, kus päike tõuseb, ja et ta ümber kogu maa voolab,
---	---	--	---

IV.ac Eesti keeles on ühel korral tõlgitud ka konstruktsiooniga tegusõnafraas + nimisõna (märgitud allajoonituna).

τὰς δὲ οἱ ἵππους τὰς ὑπὸ τοῦ ἄρματος νεμομένας	seine Wagenpferde aber, die unterdessen dort geweidet hatten,	et ces cavales, celles qu'il avait détachées de son char, <i>paissant</i> pendant qu'il dormait,	tema lahtirakendatud hobused, <u>kes</u> <u>karjamaal sõid.</u>
--	---	---	---

V.a Väljajätu esineb atributiivse partitsiibi juures kokku 11 korda, valdavalt saksa keeles, kus seda on tervelt 6 korda. Prantsuse keeles esineb seda üks kord ning eesti keeles 4 korda. Mingisugust reeglipära, millist partitsiip välja jäetakse, siinkohal ei esine. Verb **δέω** on ainus, mille puhul esineb väljajätt kõigis kolmes keeles, kuna tegemist on sisuliselt arvulise väärtuse väljendamisega, (sõnasõnalt „kaks aastat **puudu[des]** kolmekümnest“).

Σκύθαι ἔτεα δυὼν δέοντα τριήκοντα.	hatten die Skythen achtundzwanzig Jahre in Oberasien geherrscht,	Ils avaient régné sur l'Asie supérieure, comme je l'ai dit plus haut, pendant vingt-huit ans.	olid ju sküüdid Ülem- Aasiat kakskümmend kaheksa aastat [valitsenud.]
--	--	---	--

Atributiivse partitsiibi tõlgete grammatiline lähedus Herodotose korpuses on saksa keele puhul 4,3, prantsuse keele puhul 3,7 ning eesti keele puhul 3,8 punkti. Punktiväärtused on väljajätmiste tõttu võrdlemisi kõrged kõigis keeles ning erinevus lasub eelkõige selles, kui suure osa tõlgetest moodustavad väljajätmised. Kuigi eesti keeles on suurem osakaal ka atributiivse partitsiibiga tõlkimisel, on eestikeelne tõlge suure hulga väljajätmiste tõttu prantsuse keele omast siiski grammatiliselt kaugem. Saksakeelse tõlke punktiväärtus on kolme korpuse kõikide kategooriate võrdluses kõrgeim.

3.1.3 Adverbiaalne partitsiip

Adverbiaalset partitsiipi esineb Herodotose korpuses 59 korda ning selle 177 tõlke puhul kasutatakse enim tõlkimist osalausega, mida esineb kokku 114 korda (64,4% adverbiaalsetest partitsiipidest Herodotose korpuses) – saksa keeles 38 (64,4% saksakeelsetest tõlgetest), prantsuse keeles 29 (49,2% prantsusekeelsetest tõlgetest) ning eesti keeles 47 (79,7% eestikeelsetest tõlgetest) korda. Sageduselt järgmine on tõlkimine partitsiibiga, mida esineb kokku 20 korda (10,7% kogu korpusest) – saksa ning eesti keeles 2 (3,5%) ja prantsuse keeles 16 (27,1%) korda. 18 korda (10,2%) esineb ka väljajätku – saksa keeles 10 (16,9%) ning prantsuse ja eesti keeles 4 (6,8%) korda. Lisaks sellele esineb 11 korda tõlget nimisõnafrasiga (6,2% kogu korpusest) – saksa ja eesti keeles 3 korda (5,1%) ning prantsuse keeles 5 korda (8,5%). Samuti leidub 9 tõlget muu infiniitse verbivormiga (5,1%) – saksa ja eesti keeles 2 (3,4%) ning prantsuse keeles 5 korda (8,5%). Väikseimaks grupiks on tõlkimine ees- või määrsõnaga, mida esineb kokku 5 korda (2,8%) – saksa keeles 4 korda (6,7%) ja eesti keeles 1 kord (1,7%).

I.a.a Tõlkeid, kus säilib nii sõnavorm kui ka süntaktiline funktsioon, on kokku 26 korda – saksa keeles 2, prantsuse keeles 21 ning eesti keeles 3 korda. Domineerib seega prantsuse keel ja prantsuse keeles ongi kasutatud enim (8 korda) tõlkimist apositiivse olevikupartitsiibiga.

κατατείνουσιν ἐκ τῶν Ταυρικῶν ὁρέων ἐς τὴν Μαιῆτιν λίμνην, τῇ περ ἐστὶ μέγιστη	<i>den sie von den Taurischen Bergen bis an das äusserste Ende des Maiotis-Sees zogen,</i>	s'étendant des monts de Tauride jusqu'au Palus Maiotis, au point où celui-ci est le plus vaste;	Tauria mägedest kuni Maiotise järve kõige laiema kohani.
---	---	--	--

I.a.b.a Analoogselt on 6 korda prantsuse keeles tõlgitud apositiivse minevikupartitsiibiga.

καὶ ἐξελασθέντες αὐτὶς ὑπὸ Μήδων κατῆλθον τρόπῳ τοιούτῳ ἐς τὴν σφετέρην.	und nachdem sie durch die Meder von dort <i>vertrieben waren</i> , kamen sie auf diese Weise in ihr Land zurück.	chassés de nouveau par les Mèdes, étaient rentrés dans leur pays comme nous venons de le dire.	ja <i>kui</i> meedlased <i>nad</i> sealt <i>minema kihutasid</i> , tulid nad sel viisil oma kodumaale tagasi.
--	--	---	---

I.a.b.b Nendest kuuest korrast ühel korral võtab apositiivne minevikupartitsiip ka täiendava nimisõnafraasi. Tegemist on eelkõige selgitava täiendusega. Saksa ja eesti keele tõlkijad on läinud teist teed ning jätnud partitsiibi tõlkimata.

δόντα δὲ	und wanderte weiter.	et, après lui avoir	ise aga lahkus.
-----------------	----------------------	----------------------------	-----------------

ἀπαλλάσσεσθαι.		donné ces objects , s'en alla.	
----------------	--	---------------------------------------	--

I.ac Kaks korda on vanakreeka partitsiip tõlgitud minevikupartitsiibi liitajavormiga ning paralleelselt prantsusekeelse liitajavormiga esineb ka ainus kord, kui apositiivne partitsiip esineb eesti keeles (märgitud allajoonitult). Kasutatud on minevikupartitsiipi.

ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι ἐποίησιν ἐπιτελέα:	Als die Skythen das <i>hörten</i> , machten sie es auch so,	Ayant entendu cet avis, les Schytes le mirent à exécution;	Selle ettepaneku ära kuulanud , talitasid sküüdid otsekohe nõnda.
---	---	---	--

I.ba Lisaks kuulub siia rühma ka tõlkimine teiste infiniitsete verbivormidega. Prantsuse keeles esineb 5 korda *gérondif* ning eesti keeles 2 korda des-gerundiiv. Ühel korral tõlketehnikad prantsuse ning eesti keeles ka ühtivad, kuid enamasti gerundiivikasutuses omavahelist korrelatsiooni ei ole.

Κιμμερίους γὰρ ἐπιδιώκοντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην,	Sie waren nämlich <i>auf der Verfolgung</i> der Kimmerier nach Asien eingedrungen,	C'est en poursuivant les Cimmériens qu'ils avaient pénétré en Asie,	Nad olid kimreid jälitades Aasiasse tunginud
--	--	--	---

I.bb Ühel korral näeme ka seda, et saksa ning eesti keeles on kasutatud sama näite puhul atributiivset partitsiipi. See osutab vanakreeka partitsiibi klassifikatsiooni ambivalentusele – ilmselt on saksa ning eesti keele tõlkija adunud seda pigem atributiivse partitsiibina, prantsuse tõlkija aga adverbialse partitsiibina. Prantsuse tõlge on sedavõrd põnevam, et infiniitne verbivorm *gérondif* võtab predikatiivselt veel täiendava olevikupartitsiibi (märgitud allajoonituna).

τοὺς μὲν δὴ καίόμενον τὸν χρυσὸν ἀπόσασθαι	Nachdem das <i>glühende</i> Gold die abgewiesen,	Ainsi, ces deux-là, l'or les repoussa en devenant brûlant ;	Niisiis tõrjus <i>põlev</i> kuld mõlemad vennad tagasi,
--	--	--	---

I.bc Infiniitsete verbivormide hulka kuulub ka kaks saksa keeles esinevat tõlkimist infiniitiiviga. Esimese näite puhul on näha, et prantsuse ning eestikeelne tõlge erinevad märkimisväärselt ka omavahel, sest kuigi mõlemal juhul on kasutatud nimisõnafraasi, on ühel

juhul tõlgitu määruse, ja teisel juhul sihitise rollis.

καὶ θυσίησι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος.	Jenes heilige Gold bewahren ihre Könige sorgfältig auf und begehen ihm zu Ehren alle Jahre grosse Opferfeste.	chaque année, ils offrent <i>en son honneur</i> de grands sacrifices propitatoires.	ja igal aastal toovad neile rikkalikke <i>lepitusohvreid</i> .
τάδε ποιεῦσα οὐκ ἂν ἀμαρτάνοις	empfehle ich dir, es so zu machen	<i>fais</i> [ce que je vais dire,] et tu n'auras pas à craindre de te tromper;	siis <i>talita</i> järgnevalt ja sa ei kahetse

II.a Tõlkeid, kus muutub ainult kas sõnaliik või süntaktiline struktuur, esineb kokku 3 korda – saksa keeles 2 korda ning eesti keeles üks kord. Kõikidel juhutudel on tegemist atributiivse (oleviku)partitsiibiga tõlkimisega.

τοὺς μὲν δὴ καίόμενον τὸν χρυσὸν ἀπώσασθαι	Nachdem das glühende Gold die abgewiesen,	Ainsi, ces deux-là, l'or les repoussa <i>en</i> <i>devenant brûlant</i> ;	Niisiis tõrjus põlev kuld mõlemad vennad tagasi,
--	---	---	--

III.aa Tõlkeid, kus muutub nii sõnaliik kui ka süntaktiline struktuur, esineb kokku 16 korda – saksa keeles 6, prantsuse keeles 5 ning eesti keeles 4 korda. Siia kuuluvad kõik tõlked nimisõnafrasiga (kokku 11 tõlget), millel üldjuhul on lauses määruse roll.

τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα	Aber als die Skythen nach achtundzwanzigjähriger Abwesenheit	Les Scythes qui <i>avaient</i> <i>été absents</i> pendant vingt-huit annés	Kui nüüd sküüdid pärast 38-aastast võõrsil viibimist
βουλόμενον αὐτὰ λαβεῖν	um sie mitzunehmen,	dans l'intention de les prendre;	ja <i>tahtis</i> neid maast üles võtta.

III.ab Siiski on ka erandeid – nõnda asub nimisõnafraas ühel korral eesti keeles sihitise rollis ning prantsuse keeles aluse rollis (märgitud allajoonituna).

καὶ θυσίησι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος.	Jenes heilige Gold bewahren ihre Könige sorgfältig auf und begehen <i>ihm zu Ehren</i> alle Jahre grosse Opferfeste.	chaque année, ils offrent en son honneur de grands sacrifices propitatoires.	ja igal aastal toovad neile rikkalikke <u>lepitusohvreid</u> .
--	---	--	--

τὰς φλέβας τε πίμπλασθαι φυσωμένας τῆς ἵππου καὶ τὸ οὔθαρ κατίεσθαι.	[Angeblich tun sie das,] weil die Adern der Stute davon anschwellen und das Euter herausträte.	le souffle fait gonfler les veines de la jument, et fait baisser le pis.	Puhumise ajal mära soonend paisuvad ja udar vajub alla.
--	--	---	--

III.b Ühtlasi esineb siin 5 tõlkimist ainult määr- või eessõnaga, vastavalt saksa ning eesti keeles.

ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὀρτῇ ὑπαίθριος κατακοιμηθῇ	Wer aber einem solchen Feste mit dem heiligen Golde unter freiem Himmel schläft	Si celui qui, pendant la fête, <i>à la garde</i> de l'or sacré, en plein air, vient à s'endormir,	Kes aga pidustuste ajal lahtise taeva all selle püha kulla juures magama jääb,
βουλόμενον αὐτὰ λαβεῖν	um sie mitzunehmen,	<i>dans l'intention</i> de les prendre;	ja <i>tahtis</i> neid maast üles võtta.

IV.aa Tõlkeid, kus tekib uus osalause, esineb kokku 114 korda – saksa keeles 38, prantsuse keeles 29 ning eesti keeles 47 korda. Valdavalt ei ole tegemist relatiivlausetega, nagu nägime substantiveeritud partitsiibi puhul, ning suures osas vastab partitsiibile lihtsalt tegusõnafras. Taolisi tõlkeid tegusõnafrasiga on saksa keeles 36, prantsuse keeles 22 ning eesti keeles 43.

ἀπαρύσαντες ἡγεῦνται εἶναι τιμιώτερον	Was sich dann oben ansetzt, wird abgeschöpft und gilt für das Beste	est prélevée et tenue pour la meilleure;	seejärel koorivad pealmise piimakihi ära , sest peavad seda kõige paremaks,
---	--	--	--

IV.ab Lisaks sellele esineb ühe korra prantsuse ning eesti keeles tõlkeid, kus kasutatakse kopulaarset verbi koos nimi- või omadussõnaga (märgitud allajoonitult)

καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀδελφεοὺς πρὸς ταῦτα συγγνόντας τὴν βασιλίην πᾶσαν παραδοῦναι τῷ νεωτάτῳ.	Infolgedessen hätten die beiden ältesten Brüder beschlossen , das ganze Reich ihrem jüngsten Brüder zu überlassen.	En conséquence de quoi les frères plus âgés furent d'accord pour céder au plus jeune la royauté sans partage.	Seetõttu nõustusidki vanemad vennad kogu kuningriiki noorimale loovutama.
ἀπικέσθαι ἐς γῆν ταύτην ἐοῦσαν ἐρήμην,	kam er [auch in das jetzt von der Skythen bewohnte,] damals noch unbewohnte Land.	serait arrivé sur cette terre, déserte alors,	jõudis ta sellele maale, mis tookord oli veel tühi

IV.ac ning tegusõnafraasi koos nimisõnafraasiga (märgitud allajoonitult). Tegusõna- ning nimisõnafraasi kombinatsiooni leidub saksa ja prantsuse keeles leiab ühe korra ning eesti keeles 3 korda.

καταπαύσαντες τῆς ἀρχῆς Μήδους	und hatten der Herrschaft der Meder, die vor der Ankunft der Skythen in Asien geherrscht hatten, eine Zeitlang ein Ende gemacht .	dépossédant de l'empire les Mèdes;	ning [olid] seal meedlaste võimu purustanud
καὶ συγγνόντες τοῦτο	werden sie sich überzeugen , dass sie unsere Knechte sind,	et, <i>reconnaissant</i> cette situation,	ja kui see nende arusaamisesse on jõudnud ,
καὶ τὸν ζωστήρα προδέξαντα	und zeigte ihr den Gürtel,	et fait la démonstration de la ceinture,	ja näitas naisele ka oma vööd

IV.ad Erandina esineb prantsuse keeles tõlkimine, kus tekib veel teinegi osalause osutavast asesõnast τάδε (tõlked ja sõna märgitud allajoonituna). Saksa ning eesti keeles esineb vastavalt kas ase- või määrsõna.

τάδε ποιῶσα οὐκ ἂν ἀμαρτάνοις	empfehle ich dir, es <u>so</u> zu <i>machen</i>	fais ce que je vais dire , et tu n'auras pas à craindre de te tromper;	siis talita järgnevalt ja sa ei kahetse
-------------------------------	---	---	--

IV.b Ühtlasi esineb ka viis korda tõlkimist relatiivlausega (relatiivlause märgitud allajoonitult) – 4 korda prantsuse keeles ja üks kord saksa keeles.

ὅτι ἐκεῖνοι πρότεροι ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικὴν	und zuerst ins Medische eingefallen waren	car les Scythes les premiers, qui avaient envahi la Médie	sest sküüdid olid esimestena Meediasse tunginud
--	--	--	---

V.a Väljajattu esineb kokku 18 korda – saksa keeles 10 ning prantsuse ja eesti keeles 4 korda. Vanakreeka partitsiibid, mida välja jäetakse, varieeruvad palju ning korduvad vähe (erandiks εἰμί partitsiip, mida jäetakse välja kahel erineval korral).

τὰς φλέβας τε πίμπλασθαι φυσωμένας τῆς ἵππου καὶ τὸ οὐθαρ	[Angeblich tun sie das,] weil die Adern der Stute davon anschwellen und	<i>le souffle</i> fait gonfler les veines de la jument, et fait baisser le pis.	<i>Puhumise ajal</i> mära sooned paisuvad ja udar vajub alla.
--	---	---	---

κατίεσθαι.	das Euter heraustrete.		
------------	------------------------	--	--

Kolmel korral esineb väljajätt kahes sihtkeeles

ἀντικατιζόμενοι ἐμάχοντο.	nahmen sie den Kampf mit ihnen auf.	et ils les combattirent.	<i>läksid</i> [orjad] <i>neile vastu</i> ja võitlesid nendega.
-------------------------------------	-------------------------------------	--------------------------	--

ning kahel korral kõigis kolmes sihtkeeles paralleelselt.

ἄνδρα γενέσθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐούση ἐρήμῳ τῷ οὐνομα εἶναι Ταργιτάον:	Der erste Mensch in ihrem damals noch unbewohnten Lände wäre Targitaos gewesen,	Dans leur pays, alors désert, serait né le premier un homme appelé Targitaos;	tookord veel täiesti tühjal maal oli esimeseks inimeseks mees nimega Targitaos.
--	---	---	---

Adverbiaalse partitsiibi tõlkimise grammatiline lähedus Herodotose korpuses on saksa keeles 3,88, prantsuse keeles 2,92 ning eesti keeles 3,81 punkti. Näeme, et adverbiaalse partitsiibi kategoorias on prantsusekeelne tõlge grammatiliselt originaalile märkimisväärselt lähemal kui eesti- või saksakeelne tõlge. Kuna adverbiaalse partitsiibi kategooria on ühtlasi korpuse Herodotose korpuse suurim, siis on sellel määrav kaal ka üldisele keskmisele. Erinevuse tingib eelkõige eesti ning saksa keeles esinevate väljajäätude ja osalausete suur osakaal.

3.1.4 Predikatiivne partitsiip

Predikatiivset partitsiipi esineb Herodotose korpuses 7 korda ning selle 21 tõlke puhul on enim kasutatud tõlget osalausega, mida esineb kokku 9 korda (42,9% predikatiivsetest partitsiipidest Herodotose korpuses) – saksa keeles 5 (71,4% saksakeelsetest tõlgetest) ning eesti keeles 4 (57,1% eestikeelsetest tõlgetes) korda. Prantsuse keeles osalausega tõlkimist predikatiivse partitsiibi kategoorias ei esine. Sellele järgneb tõlkimine partitsiibiga, mida esineb kokku 4 korda (19%) – prantsuse keeles 3 (42,9%) korda ning eesti keeles ühe korra (14,3%). Lisaks sellele esineb 3 korda tõlkimist eessõnaga (14,3%) – 2 korda saksa keeles (28,6%) ning ühe korra prantsuse keeles. Kaks korda on tõlgitud infinitiiviga (9,5%), mõlemal korral prantsuse keeles (28,6%), ning kaks korda ka nimisõnafrasiga (9,5%) – ühel korral prantsuse (14,3%) ning teisel korral eesti keeles (14,3%). Ühe korra esineb eesti keeles ka väljajätu.

I.aa Tõlkeid, kus ei muutu ei sõnaliik ega süntaktiline struktuur, esineb kokku 4 korda, kõik prantsuse keeles. Ühel korral esineb nii apositiivne olevikupartitsiip

ἐπεὰν δὲ ἴδωνται μάστιγας ἀντὶ ὀπλων ἔχοντας	wenn sie uns aber <i>mit</i> der Peitsche kommen sehen,	quand ils nous verront tenant des fouets au lieu d'armes,	Kui nad aga relvade asemel piitsasid meie <i>käes</i> näevad,
---	---	--	---

I.ab kui ka apositiivne minevikupartitsiip, millele lisandub ka objekt. Siinkohal näeme, et see erinevus oleviku- ja minevikupartitsiibi kasutamise vastab vanakreeka partitsiibi kasutusele: **ἔχοντας** on preesensis, **ἀνδρωθέντας** aoristis.

‘ἐπεὰν ἀνδρωθέντας ἴδῃ τοὺς παῖδας	Wenn du siehst, dass die Knaben <i>herangewachsen sind</i> ,	Quand tu verras tes fils parvenus à l'âge d'homme ,	Kui sa näed, et poegadest <i>on mehed</i> <i>saanud</i> ,
--	--	---	---

I.b Lisaks sellele kasutatakse prantsuse keeles kahel korral ka infinitiivi, seda sama lause sees. Tähelepanuväärne on ka erinevus saksa- ning eestikeelses tõlkes – kuigi mõlemal puhul tõlgitakse osalausega, läheb saksa keele puhul kaotsi pöördeline verb ὀρᾷς, eesti keeles jääb see aga alles.

τὸν μὲν ἂν ὀρᾷς αὐτῶν τόδε τὸ τόξον ὥδε διατεινόμενον	Wer von ihnen diesen Bogen so <i>spannen</i> <i>[kann]</i>	celui que tu verras tendre cet arc comme je fais	vaata, <i>kes</i> neist <i>suudab</i> mu vibu <i>pingutada</i>
καὶ τῷ ζωστῆρι τῷδε κατὰ τὰδε ζωννύμενον ,	und diesen Gürtel so <i>anlegen kann</i> , wie ich	et ceindre cette ceinture de cette manière,	ja mu vööga end <i>[suudab]</i> <i>vöötda</i> nagu ma ise,

II.a Tõlkeid, kus muutub kas sõnaliik, või lause süntaktiline struktuur, esineb kokku kaks tõlkimist atributiivse partitsiibiga, prantsuse ning eesti keeles. Mõlemad näited esinevad sama fraasi tõlkimisel, mis näitab jällegi konkreetse partitsiibi liigituse ambivalentsust. Ühtlasi näeme, kuidas sihtkeeled kasutavad samas kontekstis eri ajavorme (olevikupartitsiip **vagabondant** vs. minevikupartitsiip **eksinud**).

εἴ κου ἴδοι ἵππους πλανωμένους :	ob sie seine Pferde nicht irgendwo <i>hätte</i> <i>herumlaufen</i> sehen.	si elle n'avait pas vu quelque part des cavales vagabondant .	kas ta pole tema eksinud hobuseid näinud.
--	---	--	--

III.a Tõlkeid, kus muutub nii sõnaliik kui ka süntaktiline struktuur, esineb kokku 5 korda – saksa ja prantsuse keeles 2 korda ning eesti keeles ühe korra. Siia kuuluvad kaks tõlget nimisõnafrasiga, mõlemad on süntaktiliselt määruse rollis.

εὔρον γὰρ ἀντιούμενην σφίσι στρατιήν οὐκ ὀλίγην.	denn sie fanden hier ein grosses Heer, <i>das ihnen die Spitze bot.</i>	ils trouvèrent en face d'eux une armée considérable.	-
ἐπεὰν δὲ ἴδωνται μάστιγας ἀντὶ ὅπλων ἔχοντας	wenn sie uns aber <i>mit</i> der Peitsche kommen sehen,	quand ils nous verront <i>tenant</i> des fouets au lieu d'armes,	Kui nad aga relvade asemel piitsasid meie käes näevad,

III.b Teisena leiab selle kategooria alt 3 tõlget ainult eessõnaga. Neil juhtudel on tõlgitavaks verb **ἔχω** („ma hoian, oman“).

μέχρι μὲν γὰρ ὥρων ἡμέας ὅπλα ἔχοντας	Denn solange sie uns in Waffen sehen,	Tant qu'ils nous voyaient avec des armes,	Sest kuni nad näevad, et <i>oleme</i> täies relvis,
ἐπεὰν δὲ ἴδωνται μάστιγας ἀντὶ ὅπλων ἔχοντας	wenn sie uns aber mit der Peitsche kommen sehen,	quand ils nous verront <i>tenant</i> des fouets au lieu d'armes,	Kui nad aga relvade asemel piitsasid meie <i>käes</i> näevad,

IV.aa Tõlkeid, kus tekib uus osalause, esineb kokku 9 korda – saksa keeles 5 ja eesti keeles 4 korda. Prantsuse keeles seda kategooriat ei esine ning see on üks vähestest kordadest kui osalausega tõlkimist üldse ei esine. Nagu mujalgi esineb siin osalause tõlkimine tegusõnafraasiga (saksa keeles 4, eesti keeles 2 korda), kuid mõnevõrra erandlikult lisandub mõnikord pöördeline modaalverb, partitsiibi tähenduslikku poolt väljendab aga infinitiiv (infinitiiv märgitud allajoonituna).

τὸν μὲν ἂν ὀρᾷς αὐτῶν τόδε τὸ τόξον ὧδε διατεινόμενον	Wer von ihnen diesen Bogen so spannen [kann]	celui que tu verras <i>tendre</i> cet arc comme je fais	vaata, kes neist suudab mu vibu pingutada
καὶ τῷ ζωστήρι τῷδε κατὰ τάδε ζωννύμενον,	und diesen Gürtel so anlegen kann , wie ich	et <i>ceindre</i> cette ceinture de cette manière,	ja [suudab] mu vööga end vöötda nagu ma ise,

IV.ab Eesti keeles esineb ka näide tõlkimisest nimi- ja tegusõnafraasi kombinatsioonina. (märgitud allajoonitult). Kui üldjuhul on nimisõnafraas sellise konstruktsiooni puhul sihitiseks või määruseks, siis antud juhul võtab nimisõnafraas aluse rolli. Prantsuse keeles kasutatakse samas kohas apositiivset minevikupartitsiipi nimisõnafraasist laiendiga.

‘ἐπεὰν ἀνδρωθέντας ἴδῃ	Wenn du siehst, dass die	Quand tu verras tes fils	Kui sa näed, et poegadest
------------------------	--------------------------	--------------------------	---------------------------

τοὺς παῖδας	Knaben herangewachsen sind,	<i>parvenus à l'âge d'homme,</i>	<u>on mehed saanud,</u>
-------------	---------------------------------------	--------------------------------------	--------------------------------

IV.ac Lisaks sellele esineb eesti keeles konstruktsioon, kus on küll kasutatud ainult kopulaarset verbi *olema*, kuid originaali partitsiipi väljendab siiski ka öeldistäiendi seesütlev kääne. See ilmneb eriti, kui vaadata tõlkeid teistes sihtkeeltes, kus kasutatud on seesütlevale käändele sarnase funktsiooniga eessõnu.

μέχρι μὲν γὰρ ὥρων ἡμέας ὅπλα ἔχοντας	Denn solange sie uns <i>in</i> Waffen sehen,	Tant qu'ils nous voyaient <i>avec</i> des armes,	Sest kuni nad näevad, et <u>oleme</u> täies relvis.
---	---	---	---

IV.b Saksa keeles esineb ühe korra ka relatiivne kõrvallause. Tõlgitud on sel juhul tegusõnafraasiga, millel on ühtlasi nimisõnast objekt.

εὔρον γὰρ ἀντιουμένην σφίσι στρατιήν οὐκ ὀλίγην.	denn sie fanden hier ein grosses Heer, das ihnen die Spitze bot.	ils trouvèrent <i>en face</i> d'eux une armée considérable.	-
---	--	---	---

V.a Väljajätu esineb ühel ainsal korral ning seda eesti keeles. Erinevalt tüüpilisest väljajätmusest, puudub siin terve lause ning sisuliselt on tegemist tõlkimata jätmisega.

εὔρον γὰρ ἀντιουμένην σφίσι στρατιήν οὐκ ὀλίγην.	denn sie fanden hier ein grosses Heer, <i>das</i> ihnen die Spitze bot.	ils trouvèrent <i>en face</i> d'eux une armée considérable.	-
---	--	---	---

Predikatiivse partitsiibi tõlkimise grammatiline lähedus Herodotose korpuses on saksa keeles 3,71, prantsuse keeles 1,71 ning eesti keeles 3,71 punkti. Jällegi on prantsusekeelne tõlge märkimisväärselt madalama punktiväärtusega ning originaalile lähimal, seda eelkõike seetõttu, et prantsusekeelses tõlkes puudub siinkohal täielikult osalausega tõlkimine või väljajätt. Ka kõigi kolme korpuse peale on sinne punktiväärtus üks madalaimaid. Esmakordselt on ka eesti ja saksa keel võrdsed, kuid kategooria väiksuse tõttu üldtulemusi see väga ei mõjuta.

3.1.4 *Genitivus absolutus*

Genitivus absolutus esineb Herodotose korpuses 9 kord ning selle 27 tõlke puhul on ülekaalukalt enim kasutatud tõlkimist osalausega, mida esineb kokku 22 korda (81,5% *genitivus absolutustest* Herodotose korpuses) – saksa keeles 7 (77,8%), prantsuse keeles 6 (66,7%) ning

eesti keeles 9 (100%) korda. Lisaks sellele on tõlgitud nimisõnafrasiga, mida esineb 2 korda ja ainult prantsuse keeles (kokku 7,4%; prantsuse keeles arvestuses 22,2%). Prantsuse keeles esineb ühe korra (kokku 3,7%; prantsuse keele arvestuses 11,1%) tõlkimist partitsiibiga, saksa keeles tõlkimist eessõnaga ning väljajätku.

I.a Tõlkeid, mille puhul säilib nii sõnaliik kui ka süntaktiline struktuur, esineb *genitivus absolutuse* tüübi juures üksainus. See on prantsuse keeles esinev tõlge apositiivse olevikupartitsiibiga.

τῆς δὲ χώρας ἐούσης μεγάλης	Weil ihr Land sehr gross gewesen, [hätte Kolaxais es /---/ geteilt]	Le pays étant vaste,	Et nende maa <i>on</i> väga suur,
--------------------------------	---	-----------------------------	--------------------------------------

II. Tõlkeid, mille puhul muutub kas sõnaliik või süntaktiline struktuur, *genitivus absolutuse* tüübi all ei esine.

III.a Tõlkeid, kus muutub nii sõnaliik kui ka süntaktiline struktuur, kuid uut osalauset ei teki, on kokku 3 korda – saksa keeles ühe korra ning prantsuse keeles 2 korda. Siia kuuluvad mõlemad prantsuse keeles esinevad tõlkimised nimisõnafrasiga. Süntaktiliselt asub tõlgitu ühel korral aluse ning teisel korral määrus rollis.

ἀνθεύσης γὰρ τῆς Ἀσίας ἀνδράσι	denn da in Asien <i>Überfluss</i> an Menschen <i>herrschte</i>	La riche floraison en Asie de population masculine	Et Aasias <i>oli</i> tol ajal sõdalasi <i>külluses</i>
τοὺς δὲ Κιμμερίους ἐπιόντων Σκυθῶν [βουλεύεσθαι]	Aber <i>als</i> die Kimmerier von den Skythen <i>angegriffen wurden</i> ,	A l'approche des Scythes, les Cimmériens, [se rendant compte]	<i>Kui</i> nüüd sküüdid neile <i>peale tungisid</i> , [pidasid] kimrid [nõu]

III.b Sellele lisaks kuulub siia saksa keeles esinev tõlkimine eessõnaga, kus partitsiibi tähendust annab tinglikult edasi prepositsioon **nach**.

γινομένης δὲ μάχης πολλάκις	[Da die Skythen sie] auch nach mehrfachen Gefechten	Mais, <i>comme</i> les engagements <i>étaient</i> fréquent	<i>Peeti</i> hulk lahinguid,
--------------------------------	--	--	------------------------------

IV.aa Tõlkeid, kus tekib uus osalause, on kokku 22 korda – saksa keeles 7, prantsuse keeles 6 ning eesti keeles 9 korda. Valdavalt esineb tõlkimist lihtsalt tegusõnafrasiga. Saksa

keeles on taolisi tõlkeid 6, prantsuse keeles 5 ning eesti keeles 8.

ἄλλοι δὲ ἄλλων φυσώντων ἀμέλγουσι.	und während einer pustet , melkt der andere	tandis que les uns soufflent , les autres traient;	kuni üks puhub , samal ajal teine lüpsab.
--	---	--	--

IV.ab Kuid esineb ka konstruktsiooni tegusõnafraas + nimisõnafraas. Järgneval juhul on nimisõnafraas aluse rollis.

ἀνθεύσης γὰρ τῆς Ἀσίας ἀνδράσι	denn da in Asien <u>Überfluss</u> an Menschen <u>herrschte</u>	<i>La riche floraison en</i> Asie de population masculine	Et Aasias <i>oli</i> tol ajal sõdalasi <i>külluses</i>
--	--	---	---

IV.ac Eesti keeles esineb ühe korra ka konstruktsioon kopulaarne verb + nimisõnafraas.

ἀνθεύσης γὰρ τῆς Ἀσίας ἀνδράσι	denn da in Asien <i>Überfluss</i> an Menschen <i>herrschte</i>	<i>La riche floraison en</i> Asie de population masculine	Et Aasias <u>oli</u> tol ajal sõdalasi <u>külluses</u>
--	--	---	---

IV.b Prantsuse keeles esineb ühe korra ka relatiivset osalause (märtgitud allajoonituna). Tõlgitud on tegusõnafraasiga, millele on lisandunud täpsustav määruse rollis nimisõnafraas.

καὶ χρημάτων μεγάλων συνιόντων	und er im Gelde schwamm ,	et l'abondance des ressources <u>qui</u> <u>confluaient dans le</u> <u>trésor.</u>	Ja ka tohutud rikkused sinna kokku voolasid ,
--	--	--	---

V.a Väljajätku esineb *genitivus absolutuse* juures ühe korra saksa keeles. Sisuliselt on *genitivus absolutuse* konstruktsioon tehtud iseseisvast süntaktilisest üksusest pealause objektiks.

τὸν δὲ χρυσὸν ἐπιόντος καίεσθαι	hätte er sich an dem Golde verbrannt.	[mais] l'or <i>devint</i> brûlant.	[aga niiepea] <i>hakkas</i> kuld põlema.
---	--	---------------------------------------	---

Herodotose korpuse *genitivus absolutuse* grammatiline lähedus on saksakeelses tõlkes 4, prantsusekeelses tõlkes 3,44 ning eestikeelses tõlkes 4 punkti. Nagu näha, on tõlge kõikide keelte puhul üsnagi kõrge punktiväärtusega ja grammatilises mõttes originaalist kauge. Kõrge punktiväärtus on iseloomulik *genitivus absolutusele* ka teiste korpuste puhul, kuigi Herodotose korpuses on see vaieldamatult suurim. See peegeldab asjaolu, et *genitivus absolutuse*

konstruktsiooni üheski sihtkeeles ei esine. Määravaks erinevuseks prantsusekeelse ning teiste tõlgete vahel on mõningane nimisõnafraaside ja apositiivse partitsiibi eelistamine prantsusekeelses tõlkes, samas kui teised tõlked kasutavad peaaegu täielikult osalausega tõlkimist.

Kokkuvõtteks, kolme tõlke grammatiline lähedus Herodotose korpuse kõigi kategooriate peale kokku on saksa keeles 3,85, prantsuse keeles 2,95 ning eesti keeles 3,69. Prantsusekeelse tõlke märkimisväärselt madalam punktiväärtus on tingitud eelkõige suuremast grammatilisest täpsusest adverbialse ning predikatiivse partitsiibi kategooria juures. Mõlemal juhul on prantsuse keeles eelistatud (apositiivse) partitsiibi ning muude infiniitsete verbivormidega tõlkimist, samas kui teistes keeltest eelistatakse osalause. Omajagu kaalu annab ka väljajättude väikene hulk, mis aga põhjustab just saksakeelse tõlke võrdlemisi suure formaalse kauguse. Võrreldes teiste korpusega, on Herodotose korpus ainus, kus prantsusekeelsel tõlkel on teistest keeltest madalam punktiväärtus (st, on formaalselt lähim) ka substantiveeritud partitsiibi kategooria puhul. Eesti- ning saksakeelse tõlke punktiväärtused üldjuhul kattuvad, kuid substantiveeritud ning atributiivse partitsiibi kategooria puhul on saksakeelne tõlge (jällegi, eelkõige suure väljajättude hulga tõttu) eestikeelsest tõlkest formaalsuse poolest silmmärgatavalt kaugemal, mis tingib ka erinevuse lõpptulemuses.

3.2 Demosthenese korpus

Demosthenese korpus teosest „Teine kõne Philippose vastu“ koosneb esimesest 100 partitsiibist, mis kõnes esinevad (vahemikus Dem. 6.1-6.29, S. H. Butcheri väljaandes). Saksa keeles olen kasutanud Wolfhart Unte (1985), prantsuse keeles Maurice Croiset' (1925) ning eesti keeles Janika Pälli (2006) tõlget. Vanakreeka partitsiibi tüübilt jaguneb see järgnevalt:

- Substantiveeritud: 26
- Atributiivne: 4
- Adverbialne: 55
- Predikatiivne: 11
- *Genitivus absolutus*: 4

Võrreldes Herodotose korpusega on märksa suurem osakaal substantiveeritud partitsiibil,

kuigi see on tunduvalt väiksem kui Platoni korpuses, üsnagi vähe esineb aga atributiivset kasutust ning *genitivus absolutus*. Herodotose ning Platoni korpusest mõnevõrra rohkem esineb predikatiivseid partitsiipe. Adverbiaalse kasutuse osakaal on enam-vähem sama, mis Herodotose puhul. See on ka Demosthenese korpuse suurim kategooria.

3.2.1 Substantiveeritud partitsiip

Substantiveeritud partisiipi esineb Demosthenes korpuses 26 korda ning selle 78 tõlke puhul on enim kasutatud tõlkimist osalausega, kokku 37 korda (47,4% Demosthenese korpuse substantiveeritud partitsiipide tõlgetest) – saksa keeles 13 (50% saksakeelsetest tõlgetest), prantsuse keeles 17 (65,4% prantsusekeelsetest tõlgetest) ja eesti keeles 7 (26,9% eestikeelsetest tõlgetest) korda. Sellele järgneb tõlkimine nimisõnafrasiga, mida esineb kokku 33 korda (42,3%) – saksa keeles 12 (46,2%), prantsuse keeles 7 (26,9%) ning eesti keeles 14 korda (53,8%).

Teised lahendused on märkimisväärselt harvemad: kolm korda (3,8%) esines tõlkimist substantiveeritud omadussõnaga – ühe korra (3,8%) prantsuse keeles ning kaks korda (7,7%) eesti keeles. Substantiveeritud partitsiibiga oli kokku tõlgitud kahel korral, mõlemal juhul eesti keeles (kokku 2,6%; eesti keele arvestuses 7,7%). Kahel korral esineb ka väljajättu (2,6%), ühe korra prantsuse keeles ning ühe korra saksa keeles (3,8%). Eesti keeles on substantiveeritud partitsiip ühel korral tõlgitud ka des-gerundiiviga. Teistest eristub keskmisest väiksem osalause kasutamine eesti keeles ning nimisõnafraasi kasutamine prantsuse keeles. Järgnevalt vaatame tõlkeid, lähtudes nende süntaktilisest ning grammatilisest lähedusest vanakreeka originaalile.

I.a Tõlkeid, mis vastaksid originaalile nii sõnaliigi kui ka süntaktilise funktsiooni poolest ja pälviksid ühe punkti, on ainult kaks, mõlemad eesti keelde. Nendes tõlgetes on kasutatud substantiveeritud minevikupartitsiipi. Saksa ning prantsuse keeles esineb sel puhul kas väljajätt või nimisõnafraas ja kõrvallause.

ἀντὶ τῶν ἑαυτοῖς γίγνομένων τὰ λοιπὰ ἐάσειν ὅπως βούλεται πράττειν ἑαυτόν,	dass die Thebaner als Gegenleistung für ihre eigenen Vorteile ihn im Übrigen nach seinem Willen handeln lassen,	moyennant certains avantages, lui laisseraient en tout le rest le mains libres,	et nad lasevad tal nende kasuks sündinu eest ülejäänu suhtes toimida,
ἀλλ' ἦν πολὺ τούτων ἀφεστηκότα τὰ τότε λεγόμενα.	vielmehr weichen <i>seine</i> damaligen <i>Zusagen</i> von seinem jetzigen Tun	Mais, en vérité, <i>ce qui</i> <i>fut dit</i> alors ne ressemblait guère à ce	Ent tollal räägitu oli sellest väga kaugel.

	völlig ab.	qui s'est réalisé!	
--	------------	--------------------	--

II.a Tõlkeid, kus muutub kas originaali sõnaliik või süntaktiline roll, kuid mitte mõlemad, on kokku 29 korda – saksa keeles 10 korda, prantsuse keeles 4 korda ning eesti keeles 15 korda. Valdavalt kuuluvad siia tõlked nimisõnafraasiga, mis muudavad küll algupärase sõnaliigi, kuid säilitavad lause struktuuri. Kokku esineb selliseid nimisõnafraasiga tõlkeid 24 korda.

II.aa Eristada saab tõlkimist lihtsalt nimisõnaga, mida saksa ja prantsuse keeles esineb ühe korra ning eesti keeles 5 korda.

ὥς ἔπος εἰπεῖν τῶν δέοντων	dass aber diesen Notwendigkeiten fast nicht geschieht	<i>rien de ce qui donnerait à ces discours quelque valeur.</i>	nagu öeldakse, midagi vajalikku,
τοὺς πλεονεκτεῖν ζητοῦντας ἔργῳ κωλύειν καὶ πράξεσιν	obgleich man <i>denjenigen, die</i> nur ihren Vorteil <i>suchen</i> , mit handfesten Massnahmen,	sinon parce que toujours les efforts <i>des ambitieux</i> doivent être arrêtés par des actes et non par des paroles?	[kuigi] ülekaalu taotlejaid on vaja takistada teo ja tegutsemise,
πρῶτον μὲν ἡμεῖς οἱ παριόντες	wir alle, <i>die wir als Redner auftreten</i>	Au lieu de cela, nous d'abord, les orateurs	<i>oleme me kõik</i>

II.aba ning konstruktsiooniga täiend (omadussõna, asesõna või mõlemad) + nimisõna. Saksa ning eesti keeles on taolisi tõlkeid 7, prantsuse keeles 3.

καὶ τὰ σώσοντα τῶν ῥάστων τῶν ἡδίστων προαιρετέον.	und hilfreichsten Massnahmen den einfachsten und bequemsten vorziehen.	il nous faut chercher désormais <i>ce qui est utile et salubre</i> au lieu de ce qui est facile et agréable;	pääseteid kõige kergematele ja meeldivamatele.
--	---	--	---

II.abb Laiendatud nimisõnafraasi puhul moodustavad omaette alagrupi need tõlked, kus täiendina on kasutatud atributiivset partitsiipi (märgitud allajoonituna) ning nimisõna on lisatud eelkõige täpsustaval eesmärgil. Selliseid tõlkeid on kokku viis ning seepärast on tähelepanuväärne *ἄρχει* partitsiibivormi („olen olemas; eksisteerin“) tõlkimine eesti keeles, kus seda on tehtud kolm korda identselt „käesolev olukord“. Saksa ning prantsuse keeles selle tõlkimisel nii järjepidev ei olda.

οὐ μόνον εἰς τὰ παρόνθ'	wobei er nicht nur die	ce n'est pas le présent	ja mitte ainult käesolevat
-------------------------	------------------------	--------------------------------	-----------------------------------

	gegenwärtigen Verhältnisse	seulement	olukorda
οὗς διὰ μὲν πλεονεξίαν τὰ παρόντ' ἀγαπήσειν οἴεται,	und von denen er meint, dass sie wegen ihres Strebens nach eigenem Vorteil die gegenwärtige Lage gutheissen,	gens qu'il pense satisfaire <i>par des avantages</i> immédiats	kellest ta arvab, et neile meeldib käesolev olukord , kuna nad taotleavad ülekaalu,

II.b Lisaks tõlkimisele nimisõnafrasiga kuulub siia kategooriasse ka tõlkimine substantiveeritud omadussõnaga, kus samamoodi muutub küll sõnaliik, kuid säilib lause süntaktiline struktuur. Seda esineb kaks korda ainult eesti keeles.

ὥς ἔπος εἰπεῖν τῶν δέοντων	dass aber <i>diesen Notwendigkeiten</i> fast nicht geschieht	<i>rien de ce qui donnerait à ces discours quelque valeur.</i>	nagu öeldakse, midagi vajalikku ,
-----------------------------------	--	--	--

II.c Eesti keeles des-gerundiiviga tõlkides juhtub aga ka vastupidist ning säilib küll algpärane infinitiivne verbivorm, kuid muutub lause süntaktiline struktuur.

ἀλλ' ὑμεῖς οἱ καὶ συνιέντες αὐτοῖ	[wohl aber], wenn <i>ihr, die ihr selber den Einblick habt</i>	Mais vous, <i>vous qui comprenez vous-mêmes</i>	vaid see, kui teie, ise mõistes
---	--	---	--

II.e Erandkorras kuuluvad siia ka kaks tõlget tegusõnafrasiga, mis esinevad paralleelselt saksa ja prantsuse keeles. Antud juhul esineb vanakreeka originaalis esineb pöördeline verb (märgitud allajoonituna), mis saksa- ja prantsusekeelses tõlkes on võtnud abiverbi rolli. Erinevus tuleb välja võrdluses eesti keelega, kus tõlgitud on nimisõnafrasiga:

ἔστι τοίνυν νῆ Δί', ἔφην ἐγώ, παντοδαπὰ εὐρημένα ταῖς πόλεσιν πρὸς φυλακὴν καὶ σωτηρίαν	"Es ist nun, bei Zeus," fuhr ich fort, "zum Schutz und zur Verteidigung von Städten mancherlei erfunden worden ,	Et j'ajoutais: "Les cités, certes, ont inventé bien des moyens de se garder et d'assurer leur sécurité,	"Linnadel on ju, Zeusi nimel," ütlesin ma, " <i>igasugu leiutisi</i> valve ning kaitse tarvis
---	--	---	---

III.a Tõlkeid, kus muutvad mõlemad, nii originaali sõnaliik kui ka lause süntaktiline struktuur, kuid uut osalauset ei teki, on kokku 10 – saksa keeles 3, prantsuse keeles 5 ning eesti keeles 2. Valdav enamus nendest on tõlgitud nimisõnafraasi abil, mida esineb kokk 9 korda.

III.aa Süntaktilises struktuuris toimuvad muudatused on väga erinevad ning ei ole seotud ühegi konkreetse keelega: nõnda järgnevas näites saab prantsuse keeles sihitisest määrusfraasi täiend.

Οὗς διὰ μὲν πλεονεξίαν τὰ παρόντ' ἀγαπήσειν οἴεται,	und von denen er meint, dass sie wegen ihres Strebens nach eigenem Vorteil die <i>gegenwärtige</i> <i>Lage</i> gutheissen,	gens qu'il pense satisfaire par des avantages immédiats	kellest ta arvab, et neile meeldib <i>käesolev</i> <i>olukord</i> , kuna nad taotleavad ülekaalu,
--	--	---	--

III.ab Eesti keeles muudetakse kaks korda AcI konstruktsiooni agent lause aluseks nominatiivis.

Τοὺς κατηγοροῦντας Φιλίππου	<i>die gegen Philipp</i> <i>Vorwürfe erheben</i>	<i>quiconque l'accuse dit</i> exactement, selon vous; ce qu'il faut dire;	Philippose vastu kõnelejad
ἢ τὸν τὴν πυλαίαν ἀποδόντα	oder dass <i>er, der</i> ihnen wieder ihre Mitgliedschaft im Amphiktyonenrat <i>zurückgegeben hatte,</i>	ou encore, <i>lorsqu'il leur</i> <i>restituait</i> un siège dans l'Amphichtyonie	Või seda, et Pylai tagasi andja

III.ac Saksa keeles saab kaks ning prantuse keeles ühe korra sihitismäärusest alus või alusefraasi osa.

Καὶ τοῖς λέγουσιν ἅπανσι	sondern ihr alle, Redner	et tout ici, <i>nous qui</i> <i>parlons,</i>	vaid kõigil, nii <i>kõnelejail</i>
καίτοι σωφρονοῦσί γε καὶ μετρίως ἐναργῇ παραδείγματ' ἔστιν ἰδεῖν	Freilich <i>denen, die</i> <i>einermassen gesunden</i> <i>Menschenverstand</i> <i>besitzen,</i> stehen die Beispiele deutlich vor Augen,	Et pourtant combien peu d'intelligence suffit pour comprendre les exemples	Siiski, isegi <i>mõõdukalt</i> <i>arukail</i> on võimalk näha ilmseid tõendeid,

III.ad Teistpidi saab aga saksa keeles ühe korra alusest ning prantsuse keeles (aluse) genitiivtäiendist määrus.

ἀν δ' οἱ θαρροῦντες καὶ πεπιστευκότες αὐτῷ	die voll Zuversicht Philipp vertrauen.	Si, au contraire, <i>c'est</i> <i>l'assurance des autres</i> et la confiance qu'ils ont en lui	kui aga <i>need</i> , <i>kes on</i> <i>enesekindlad</i> ja täis usaldust tema vastu,
ἐν δέ τι κοινὸν ἡ φύσις τῶν εὖ φρονούντων ἐν αὐτῇ κέκτηται φυλακτήριον,	ein gemeinsames Schutzmittel birgt [sic!] aber die Natur <i>vernunftbegabter</i> <i>Menschen</i> in sich selbst; es ist heilsam und gut für alle,	mais l'instinct, chez les hommes de sens , possède en lui-même une défense commune, une garantie de sécurité, qui est bonne pour tous,	Ent <i>arukate</i> loomule on iseenesest omane üldine kaitsevahend, mis kaitseb hästi kõiki

III.b Lisaks esineb ka üks tõlge substantiveeritud omadussõnaga. Sel juhul saab algsest sihitisest täpsustav täiend lause aluse juures.

Τοὺς πλεονεκτεῖν ζητοῦντας ἔργῳ κωλύειν καὶ πράξειςιν	obgleich man <i>denjenigen</i> , die nur ihren Vorteil <i>suchen</i> , mit handfesten Massnahmen,	sinon parce que toujours les efforts des ambitieux doivent être arrêtés par des actes et non par des paroles?	[kuigi] ülekaalu <i>taotlejaid</i> on vaja takistada teo ja tegutsemise,
---	--	--	---

IV.aa Tõlgete rühm, kus substantiveeritud partitsiibist tekib uus osalause, on suurim. Kokku on taolisi tõlkeid 35 – saksa keeles 12, prantsuse keeles 16 ning eesti keeles 7 korda. Valdavaks tehnikaks on tõlkimine relatiivkõrvallausega, mille sees saame omakorda eristada tõlkimist erinevate finiiitsete tegusõnavormidega (saksa keeles 5, prantsuse keeles 11, eesti keeles 5):

τοὺς ἐνεγκόντας τὰς ὑποσχέσεις,	die die Versprechungen verkündet haben ,	[ceux-là] qui ont apporté ici les promesses	need, kes andsid lubadusi,
---	---	---	--------------------------------------

IV.ab samas ka tõlkimist konstruktsioonidega kopulaarne verb + nimisõna (märgitud allajoonitult), mida esineb kokku 2 korda saksa keeles,

ἀλλ' ὑμεῖς οἱ καὶ συνιέντες αὐτοῖ	[wohl aber], wenn ihr , die ihr selber den Einblick habt	Mais vous, vous qui comprenez vous-mêmes	vaid see, kui teie, <i>ise</i> <i>mõistes</i>
ἀ δὲ νῦν ἀποκρινάμενοι τὰ δέοντ' ἂν εἴητ' ἐψηφισμένοι	ihr aber jetzt eine Entscheidung getroffen hättet, die der Situation angemessen ist ,	Pour le moment, que faut-il répondre et que devez-vous décider par votre vote?	[mida teil] on vaja [otsustada]

IV.ac konstruktsiooniga kopulaarne verb + omadussõna (märgitud allajoonitult), mida esineb kokku 4 korda – saksa ning prantsuse keeles ühe korra, eesti keeles 2 korda,

καὶ λέγειν μὲν ἅπαντας ἀεὶ τὰ δέοντα	und dass alle diejenigen /---/ immer das, was <u>notwendig ist</u> , zu sagen	quiconque l'accuse dit exactement, selon vous; ce qu'il faut dire;	ja näivad alati rääkivat seda, mida vaja,
καὶ τὰ σώζοντα τῶν ῥάστων τῶν ἡδίστων προαιρετέον.	Und <i>hilfreichsten</i> <i>Massnahmen</i> den einfachsten und bequemsten vorziehen.	Il nous faut chercher désormais ce qui est <u>utile et salubre</u> au lieu de ce qui est facile et agréable;	<i>pääseteid</i> kõige kergematele ja meeldivamatele.
Οἶδεν οὖν ἀμφοτέρους ἰδίᾳ τὸ λυσιτελοῦν	Philipp weiss also, dass beide <i>ihre eigenen</i> <i>Intresse</i>	Il est ainsi assuré que les uns et les autres, soucieux <i>de leurs intérêts</i> <i>particuliers</i> ,	Ta teab niisiis, et nad mõlemad armastavad seda, mis neile tulus on,

IV.ad ning konstruktsiooniga tegusõnafraas + nimisõnafraas (märgitud allajoonitult), mida esineb kokku 4 korda – 3 korda saksa keeles, ühe korra prantsuse keeles.

Τοὺς κατηγοροῦντας Φιλίππου	die gegen Philipp Vorwürfe erheben	quiconque l'accuse dit exactement, selon vous; ce qu'il faut dire;	Philippose <i>vastu</i> <i>kõnelejad</i>
ὥς ἔπος εἰπεῖν τῶν δεόντων	dass aber <i>diesen</i> <i>Notwendigkeiten</i> fast nicht geschieht	rien de ce qui donnerait à ces discours quelque valeur.	Nagu öeldakse, <i>midagi</i> <i>vajalikku</i> ,

IV.ae Partitsiibi relatiivlausega tõlkimise puhul paistab lisaks välja väike grupp veel taolisi tõlkeid, kus relatiivlause pole pealausega seotud mitte asesõna, vaid hoopis nimisõna abil (märgitud allajoonituna), mis muudab relatiivlausega tõlkimise vähem vormellikuks. Nimisõna võib olla tõlkija-poolne selgitav lisandus [esimene näide], kuid tõlkija võib olla ära kasutanud ka vanakreeka originaalis juba esinevat nimisõna [teine näide]. Saksa keeles esineb seda korra, prantsuse keeles 2 korda.

Καὶ πεπιστευκότες αὐτῷ	[die] Philipp vertrauen .	Et la confiance qu'ils ont en lui	ja [kes on] täis usaldust tema vastu,
καὶ Πελοποννησίων τοὺς ταῦτά βουλομένους τούτοις	und denjenigen Peloponnesiern, die [sic!] die gleichen Interessen wie diese haben	et à ceux des Péloponnésiens, qui sont de cœur avec eux;	ja nendega ühtviisi <i>mõtlevat osa</i> peleponnesoslastest,

IV.b Prantsuse keeles esineb erandina ka üks taoline tõlge, kus vormilist relatiivset kõrvallause ei kasutata. Selle asemel on tõlgitud hoopis tingimuslausega.

ἂν δ' οἱ θαρροῦντες	die voll Zuversicht	si, au contraire, c'est l'assurance des autres	kui aga need, kes <i>on enesekindlad</i>
---------------------	---------------------	---	--

V.a Väljajätu esineb kaks korda, paralleelselt saksa ning prantsuse keeles.

ἀντὶ τῶν ἑαυτοῖς γίγνομένων τὰ λοιπὰ ἑάσειν ὅπως βούλεται πράττειν ἑαυτόν,	dass die Thebaner als Gegenleistung für ihre eigenen Vorteile ihn im Übrigen nach seinem Willen handeln lassen,	moyennant certains avantages, lui laisseraient en tout le rest le mains libres,	et nad lasevad tal nende kasuks <i>sündinu eest</i> ülejäanu suhtes toimida,
---	---	--	--

Tõlke grammatiline lähedus originaalile Demosthenese korpuse substantiveeritud partitsiibi kategoorias on saksa keele puhul 3,15, prantsuse keele puhul 3,5 ning eesti keele puhul 2,54. Eesti keele silmmärgatavalt madalam formaalne kaugus on selgitatav suurema hulga madalapunktiliste tõlgetega (näiteks tõlkimine substantiveeritud partitsiibiga, nimisõnafrasiga jne...) osalause arvelt. Ka saksa- ning prantsusekeelse tõlke omavaheline erinevus on tingitud eelkõige osalause ning nimisõnafrasidega tõlgete suhtest, mistõttu prantsusekeelne tõlge asub mõnevõrra kaugemal.

3.2.2 Atributiivne partitsiip

Demosthenese korpuses leidub atributiivseid partitsiipe neli ning nende 12 tõlk puhul kasutatakse neljal (33,3% atributiivse partitsiibi tõlgetest Demosthenese korpuses) tõlkimist partitsiibiga – kaks korda saksa ning kaks korda eesti keeles (50% sihtkeele tõlgetest). Neljal korral esineb ka osalausega tõlkimist (33,3%): kaks korda prantsuse ning kaks korda eesti keeles (50%). Kaks korda esineb ka väljajätu (16,7%), mõlemad prantsuse keeles (50%). Saksa keeles on kahel korral kasutatud ka tõlkimist nimisõnaga (kokku 16,7%; saksa keeles 50%).

I.aa Originaali sõnaliik ja süntaktiline kasutus säilib kõigil neil kordadel, kui on tõlgitud atributiivse partitsiibiga. Järgnevas näites on nii saksa kui ka eesti keeles kasutatud atributiivset minevikupartitsiipi, prantsuse keeles esineb aga väljajätt.

Καὶ τὴν προσοῦσαν	unter Meidung des	décidés à éviter tout	ja vältides senise
-------------------	-------------------	-----------------------	--------------------

ἄδοξίαν τῷ πράγματι φεύγοντες,	damit verbundenen schlechten Rufes	acte déshonorant	tegutsemisega seotud kuulsusetust
-----------------------------------	--	------------------	---

I.ab Saksa keeles on ühe korra kasutatud ka atributiivset olevikupartitsiipi. Prantsuse keeles esineb siinkohal väljajätt ning eesti keeles on tõlgitud kõrvallausega:

τοὺς μὲν ὄντας ἐχθροὺς Θηβαίων Λακεδαιμονίους ἀναιρεῖ,	Die Lakedaimonier, die noch existierenden Feinde der Thebaner, will er vernichten,	Ainsi donc, il accable les Lacédémoniens ennemis des Phocidiens,	Kas ta nüüd purustabki nüüd lakedaimonlased, <i>kes on</i> teebalaste vaenlased.
--	--	---	---

II.a Eesti keeles esinev tõlge substantiveeritud partitsiibina säilitab küll originaali sõnavormi, kuid muudab lause süntaktilist struktuuri, kaotades kõrvallause ja tehes partitsiibist lause sihitise. Saksa keeles on kasutatud samas olukorras nimisõnafraasi ning prantsuse keeles kõrvallause.

Οἷς γὰρ οὗσιν ὑμετέροις ἔχει,	denn eure <i>Besitzungen</i> , die er in seiner Gewalt hat,	car c'est grâce à ce <i>qu'il vous a pris</i>	Teile kuuluvat enda võimu all hoides,
---	---	--	---

III.a Saksa keeles esinevad kaks tõlget nimisõnafraasiga muudavad nii originaali sõnaliiki kui ka tema süntaktilist struktuuri. Uut osalausest sellest aga ei teki.

Οἷς γὰρ οὗσιν ὑμετέροις ἔχει,	denn eure Besitzungen , die er in seiner Gewalt hat, [sichern ihm alles übrige;]	car c'est grâce à ce <i>qu'il vous a pris</i>	Teile <i>kuuluvat</i> enda võimu all hoides,
---	--	--	---

IV.aa Esineb neli tõlget, mis tekitavad uue osalause, kaks tõlget prantsuse ning kaks eesti keeles. Kõigil juhtudel on tegemist relatiivse kõrvallausega. Ka siin leiab kasutust nimisõna pealause sidendina (märgitud allajoonituna; vrdl Demosthenes korpuse substantiveeritud partitsiibi IV.ae).

Τὴν καθεστῶσαν νῦν δεκαδαρχίαν ἔσεσθαι παρ' αὐτοῖς;	bei sich <i>die Einrichtung</i> einer Zehnerherrschaft erwarteten	cette <u>décadarchie</u> qu'il a instituée chez eux?	<u>Dekadarhiat</u> , mis neil praegu kehtestatud on?
--	---	---	---

V.a Prantsuse keeles esineb kaks korda väljajätu. Mõlemal juhul on tegemist eiμί („ma

olen“) või selle liitvormiga.

Καὶ τὴν προσοῦσαν ἀδοξίαν τῶ πράγματι φεύγοντες,	unter Meidung des damit <i>verbundenen</i> schlechten Rufes	décidés à éviter tout acte déshonorant	ja vältides senise tegutsemisega <i>seotud</i> kuulsusetust
---	---	---	---

Tõlke grammatiline lähedus Demosthenese korpuse atributiivse partitsiibi kategoorias on saksa keeles 2, prantsuse keeles 4.5 ning eesti keeles 2,75 punkti. Prantsuse keele märkimisväärselt suurem formaalne kaugus on tingitud suure hulga osalauseste ning väljajäätude esinemisest ning samuti atributiivse kategooria väiksusest.

3.2.3 Adverbiaalne partitsiip

Adverbiaalset partitsiipi esineb Demosthenese korpuses 55 korda ning selle 165 tõlke puhul on kõige rohkem kasutatud tõlkimist osalausega, mida esineb kokku 87 korda (52,7% adverbiaalse partitsiibi tõlgetest Demosthenese korpuses) – saksa keeles 34 (61,8% saksakeelsetest tõlgetest), prantsuse keeles 24 (43,6% prantsusekeelsetest tõlgetest) ning eesti keeles 29 korda (52,7% eestikeelsetest tõlgetest). Sellele järgneb tõlkimine nimsõnafrasiga, mida on kokku 29 korda (17,6%) – saksa keeles 16 (29,1%), prantsuse keeles 8 (14,5%) ning eesti keeles 5 (9,1%) korda. Kolmandaks suuremaks alagrupiks on tõlkimine teiste infiniitse verbivormiga, mida esineb kokku 23 korda (13,9%) – saksa keeles 2 (3,6%), prantsuse keeles 6 (10,9%) ning eesti keeles 15 (27,2%) korda. Lisaks esineb 15 korda (9,1%) tõlkimist partitsiibiga, prantsuse keeles 11 (20%) ning eesti keeles 4 korda (7,2%). Neli korda (2,4%) esineb väljajäät – saksa ja eesti keeles ühe (1,8%) ning prantsuse 2 korda (3,6%). Kolm korda esineb tõlkimist ees- või määrsõnaga (5,5%), kõigis keeles ühe korra (1,8%). Ühtlasi esineb prantsuse keeles 2 korda tõlkimist asesõnaga (kokku 1,2%; prantsuse keele suhtes 3,6%). Kaks korda esineb ka tõlkimist omadussõnaga (1,2%) – ühe korra nii saksa kui ka prantsuse keeles (1,8%). Suurimaks erinevuseks on suurem osalauseste ja nimsõnafraside hulk saksa keeles. Eesti keeles eelistatakse rohkem infiniitseid verbivorme, prantsuse keeles partitsiipe.

I.aa Originaali sõnaliik ja süntaks säilib kokku 36 korral – prantsuse keeles 15 ning eesti keeles 19 ning saksa keeles 2 korda. On silmmärgatav erinevus teiste keelte ning saksa keele vahel, mis tihitilugu eelistab tõlkimist nimsõnafrasiga. Siia kategooriasse kuuluvad kõik tõlked infiniitsete verbivormidega. Eesti keeles on sagedasim tõlkimine des-gerundiiviga, mida esineb

kokku 15 korda. Ühe korra esineb paralleelselt sellele ka prantsuse *gerondif*. Enamasti on tõlgitavaks olevikupartitsiibid, ühel korral ka perfekti partitsiip (ὕπειληφώς).

‘μὴ πολέμου ζητοῦντες ἀπαλλαγῆναι δεσπότην εὕρητε;’	"dass ihr nicht <i>bei</i> <i>eurem Versuch</i> , den Krieg zu bannen, euch die Abhängigkeit von einem Zwingherrn einhandelt."	qu' en cherchant à vous débarrasser d'une guerre, vous ne vous donniez un maître."	"et püüdes sõda vältida, leiate, et olete selle asemel saanud endale isanda!"
καὶ νῦν τοὺς Μεσσηνίους καὶ τοὺς Ἀργείους ταῦθ’ ὕπειληφώς εὔ ποιεῖ.	Und jetzt zeigt er sich <i>mit denselben</i> <i>Erwartungen</i> den Messeniern und Argiven, die höchste Auszeichnung.	Et voici qu'à présent ce sont les Messéniens et les Argiens qu'il traite en amis, <i>pour les mêmes</i> <i>raisons</i> .	Ja nüüd soosib ta messeenlasi ja argoslasi, eeldades sama;

I.ba Prantsuse keeles on tüüpilisimaks lahenduseks apositiivse partitsiibi kasutamine, mida kokku esineb 9 korda. Kahel korral on kasutatud olevikupartitsiipi, kuuel korral minevikupartitsiipi ning ühel korral minevikupartitsiibi liitajavormi.

ἀλλὰ καὶ τοῦ δικαίου λόγον ποιούμενοι	sondern das <i>ihr nach</i> <i>dem Grundsatz des</i> <i>Rechtes</i>	mais qu’au lieu de cela, attachés à la justice,	<i>pidades</i> väärtuslikuks õiglust
---	---	---	---

I.bb Lisaks sellele kuulub siia 4 tõlkimist adverbialse minevikupartitsiibiga, mis kõik esinevad eestikeelses tõlkes ühe järjestikkuse lause raamides. Prantsuse ja saksa keeles kasutatakse samas kontekstis partitsiipi osana liitajavormist, mis tekitab mõlemas keeles uue osalause.

Αἰσχροῶς ἐκπεσόντες ,	und auf schmählische Weise [<i>sind sie</i>] daraus <i>vertrieben worden</i> ;	[qu’ <i>ils sont</i>] honteusement <i>chassés</i> ,	[jättis ta nende endi omast kauaks ajaks ilma,] häbiväärselt välja aetuina ,
οὐ κρατηθέντες μόνον,	sie <i>sind</i> nicht nur <i>bezwungen</i> ,	et non seulement <i>vaincus</i> ,	ja mitte ainult võidetuina ,

I.c Kolmandaks alagrupiks on tõlkimine infinitiiviga, mida prantsuse keeles esineb 5 korda ning saksa keeles 2 korda.

Τῷ πράγματι φεύγοντες ,	<i>unter Meidung</i> des damit verbundenen schlechten Rufes	décidés à éviter tout acte déshonorant	ja <i>vältides</i> senise tegutsemisega seotud kuulsusetust,
καὶ παθεῖν ὅτιοῦν	und jede bleibige	subir tous les sacrifices,	ja kannatlikult taluda

ὑπομείναντας,	Mühsal auf sich zu nehmen ;		mida tahes.
---------------	------------------------------------	--	-------------

II.a Tõlkeid, kus muutub kas sõnaliik või süntaktiline struktuur, esineb kokku kolm korda. Prantsuse keeles säilib kahel korral küll sõnaliik, aga muutub lause süntaktiline struktuur, kui tõlgitakse atributiivse partitsiibiga.

Εἴποι τις ἂν ὡς πάντα ταῦτ' εἰδώς,	könnte jemand sagen, wie wenn <i>er</i> das alles <i>wüsste</i> ,	m'objectera quelque contradicteur soi-disant bien informé ,	võiks öelda mõni, kes arvab, et <i>ta</i> kõike seda <i>teab</i> ,
------------------------------------	---	--	--

II.b Prantsuse keelest esineb ka tõlkimine apositiivse omadussõnaga.

Οἶδεν οὖν ἀμφοτέρους ἰδίᾳ τὸ λυσιτελοῦν ἀγαπήσοντας	Philipp weiss also, <i>dass</i> beide ihre eigenen Intresse <i>verfolgen werden</i> ,	Il est ainsi assuré que les uns et les autres, soucieux de leurs intérêts particuliers,	Ta teab niisiis, et nad mõlemad <i>armastavad</i> seda, mis neile tulus on,
---	---	--	---

III.aa Tõlkeid, milles muutus nii sõnaliik kui süntaktiline struktuur, kuid ei tekkinud uut osalauset, on kokku 36 – saksa keeles 18, prantsuse keeles 11 ja eesti keeles 7 korda. Suurem osa nendest tõlgetest on nimisõnafraasid (kokku 29), mida enim esineb saksa keeles. Ka Demosthenese korpuse adverbialse partitsiibi kategooria juures eristame tõlget lihtsalt nimisõnaga (saksa keeles 7, prantsuse ning eesti keeles 4 korda),

καὶ τὴν πρὸς ὑμᾶς εἰρήνην παραβαίνοντα	dass je mehr uns offenkundiger man Philipps Friedens- verletzungen	plus on fait ressortir les <i>violations</i> de la paix <i>commises</i> par Philippe à vos dépens	nii teiega sõlmitud rahulepingu rikkumises
τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀπέχθειαν ὀκνοῦντες	uns aus Frucht vor euch	de peur d'encourir votre malveillance	teie viha <i>kartes</i>

III.ab ning tõlkimist laiendatud nimisõnafraasiga (saksa keeles 9, prantsuse keeles 4 ning eesti keeles ühe korra).

Καὶ νῦν τοὺς Μεσσηνίους καὶ τοὺς Ἀργεῖους ταῦθ' ὑπεληφὼς εἶ ποιεῖ.	Und jetzt zeigt er sich mit denselben Erwartungen den Messeniern und Argiven, die höchste Auszeichnung.	Et voici qu'à présent ce sont les Messéniens et les Argiens qu'il traite en amis, pour les mêmes raisons .	Ja nüüd soosib ta messeenlasi ja argoslasi, <i>eeldades sama</i> ;
--	--	---	--

καὶ κεῖν' ἐκ προαιρέσεως δῆλός ἐστι ποιήσας	sondern es ist aus seinem jetzigen Verhalten deutlich, dass er auch in jenem Fall aus eigenem Entschluss so vorging dass er, wenn man ingesamt die Dinge richtig betrachtet,	prouve évidemment qu'il a voulu <i>ce qu'il a</i> <i>fait alors</i> ;	on selge, et ka tema toonased teod olid sihipärased,
---	---	---	--

Laiendatud nimisõnafraaside hulka kuulub ka üks tõlkimine, mille puhul kasutatakse atributiivset minevikupartitsiipi (märgitud allajoonituna). Ühtlasi on kogu konstruktsioon muutunud aktiivsest passiivseks.

Καὶ τὴν πρὸς ὑμᾶς εἰρήνην παραβαίνοντα	dass je mehr uns offenkundiger man Philipps <i>Friedensverletzungen</i>	plus on fait ressortir les violations de la paix commises par Philippe à vos dépens	nii teiega sõlmitud rahulepingu <i>rikkumises</i>
--	--	--	--

III.b Kõigis kolmes keeles esineb paralleelselt juhtum, kus tõlkes on hoopis kasutatud eessõna. Tõlgitav vanakreeka verb on ἔχω („ma hoian, ma oman“), mille puhul on taolisi kaudsemaid tõlketehnikaid kasutatud mujalgi (vt Herodotose korpuse adverbialne partitsiip III.b)

καὶ δύναμιν μεγάλην ἔχων αὐτός ἐστι προσδόκιμος.	Und man erwartet ihn selbst mit einer grossen Streitmacht.	Et voici qu'il est attendu en personne avec une puissante armée.	Ning on oodata teda ennastki koos suure väega.
---	---	--	---

III.c Eesti keeles on erandina siin ka üks tõlkimine kõrvallausega, kus algne kõrvallause kaob ning vanakreeka originaalis esinev pöördeline verb on muudetud nimisõnaks. Siiski muutub nii tõlgitava sõnaliik kui ka süntaktiline struktuur, ega võimalda anda madalamat väärtust. Erinevus tuleb hästi välja võrdluses saksakeelse tõlkega, kus vanakreeka osalause säilib täielikult. Prantsuse keeles muudetakse pöördeline verb küll nimisõnaks, kuid täiendav osalause („*tout démontre*“) tekitab sellegipoolest (vanakreeka pöördeline verb ning selle tõlked allajoonitud).

Πάνθ' ἃ <u>πραγματεύεται</u> κατὰ τῆς πόλεως συντάττων .	Alles, <u>was er</u> <u>unternimmt</u> , gegen unsere Stadt <i>richtet</i> .	Tout démontre que <u>sa</u> <u>politique</u> entière <i>est un</i> <i>complot</i> contre notre république.	Et kogu tema <u>tegutsemine</u> on suunatud meie polise vastu.
---	--	---	---

III.d Prantsuse keeles on kaks tõlget, kus tõlgitud on asesõnaga eessõnafraasis.

Καὶ λέγειν μὲν ἅπαντας ἀεὶ τὰ δέοντα δοκοῦντας	und <i>dass</i> alle <i>diejenigen</i> /- --/ immer das, was notwendig ist, zu sagen <i>scheinen</i>	quiconque l'accuse dit exactement, selon vous ; ce qu'il faut dire;	ja <i>näivad</i> alati rääkivat seda, mida vaja,
---	---	--	---

III.e Saksa keeles on ühel korral tõlgitud ka atributiivse omadussõnaga.

Οὕτως ἡ παρατίχ' ἡδονὴ καὶ ῥαστώνη μείζον ἰσχύει τοῦ ποθ' ὑστερον συνοίσειν μέλλοντος.	So hat eine augenblickliche Freude und Bequemlichkeit bei euch grössere Bedeutung als künftiger Vorteil.	Tant l'agrément immédiat et la mollesse prévalent sur les intérêts <i>éloignés</i> !	Niisiis on hetkeline nauding ja lõõgastus tugevam sellest, <i>mis</i> <i>hiljem kasu toob.</i>
---	---	---	---

IV.aa Tõlkeid, kus tekib uus osalause, esineb kokku 86 korda – saksa keeles 34, prantsuse keeles 24 ja eesti keeles 28 korda. Esineb põhimõtteline erinevus osalausega tõlkimisel substantiveeritud ja adverbialse vanakreeka partitsiibi tõlkimise puhul. Kui substantiveeritud partitsiibi puhul oli valdavaks tõlkimine relatiivlausega, siis adverbialse partitsiibi kategoorias kasutatakse mitmeid erinevaid lausetüpe. Ometigi, nagu ka substantiveeritud partitsiibi puhul eristub, tõlkimine lihtsalt tegusõnafraasiga, mis on ka suurim rühm. Saksa keeles on taolisi tõlkeid 29, prantsuse keeles 17 ning eesti keeles 19.

Καὶ λέγειν μὲν ἅπαντας ἀεὶ τὰ δέοντα δοκοῦντας	und dass alle diejenigen /---/ immer das, was notwendig ist, zu sagen scheinen	quiconque l'accuse dit exactement, <i>selon vous</i> ; ce qu'il faut dire;	ja näivad alati rääkivat seda, mida vaja,
γινόμενον δ' οὐδὲν	dass aber diesen Notwendigkeiten fast nicht geschieht	mais, en somme, rien à peu près ne se réalise ,	kuid ometi ei juhtu ,

IV.ab Lisaks sellele leidub ka tõlkimist konstruktsiooniga kopulaarne verb + nimisõna või omadussõna (konstruktsioon märgitud allajoonituna), mida saksa keeles esineb 3, prantsuse keeles üks ning eesti keeles 2 korda.

Πάνθ' ἃ πραγματεύεται κατὰ τῆς πόλεως συντάττων.	Alles, was er unternimmt, gegen unsere Stadt richtet .	Tout démontre que sa politique entière est un complot contre notre république.	Et kogu tema tegutsemine <i>on</i> <i>suunatud</i> meie polise vastu.
---	---	---	--

ἐξὸν αὐτοῖς τῶν λοιπῶν ἄρχειν Ἑλλήνων	obwohl es /---/ möglich war , selbst über alle übrigen Griechen zu herrschen,	alors qu'ils pouvaient devenir les maîtres des autres Grecs,	oli võimalik ülejäänud hellenite üle valitseda
---------------------------------------	--	---	---

IV.ac ning tõlkimine konstruktsiooniga tegusõna + nimisõna + fraas (märgitud allajoonituna). Kõigis kolmes keeles esineb seda 2 korda.

ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸ τούτων λογιζόμενος .	Sondern auch die Vergangenheit berücksichtigt .	Il tient compte aussi du passé.	Vaid ka sellele eelnenu üle <i>aru pidades</i> .
Καὶ μετὰ ταῦτα πράξαντας ταῦθ'.	und danach vollbrachten sie Taten ,	et s'illustrèrent ensuite, comment? <i>Par des actions</i> telles	Ja pärast seda tegid nad teoks selle
τοὺς δὲ Θηβαίων καὶ Ἀργείων προγόνους τοὺς μὲν συστρατεύσαντας τῷ βαρβάρῳ,	die Vorfahren der Thebaner und Argiver dagegen stellten sich teils auf die Seite des Barbaren,	Quant aux Thébains et aux ancêtres des Argiens, Philippe sait que les premiers ont combattu aux côtés du barbare	teebalaste ja argoslaste esivanematest läksid ühed barbariga koos sõjakäigule ,

IV.b Siiski on ka adverbialse partitsiibi puhul mõned korrad tõlgitud relatiivlausega (relatiivne sidendus märgitud allajoonituna). Taolist konstruktsiooni esineb prantsuse keeles 4 ning eesti keeles 5 korda.

Οὐδὲν ἂν ἐνδείξαιτο τοσοῦτον οὐδὲ ποιήσειεν, ὅφ' οὐ πεισθέντες ὑμεῖς τῆς ἰδίας ἕνεκ' ὠφελείας τῶν ἄλλων τινὰς Ἑλλήνων ἐκείνῳ προοῖσθε	keine Vorteile versprechen und schaffen könne, wodurch wir bestimmt würden , um des eigenen Nutzens willen der anderen Griechen ihm preiszugeben,	ni promesses ni faveurs quelconques ne vous persuaderaient de lui abandonner pour votre avantage personnel aucun des Grecs,	ei saaks ta lubada ega teha midagi sellist, mis võiks teid veenda omaenda kasu pärast kedagi teistest hellenitest temale reetma.
ὁ γὰρ Μεσσήνην Λακεδαιμονίου ἀφιέναι κελεύων ,	[denn wie kann er ,] der die Lakedaimonier auffordert , Messenien aufzugeben,	L'homme qui ordonne aux Lacédémoniens de renoncer à Messène,	Sest kui ta käsib lakedaimonlastel Messene vabaks anda,

V.a Väljajätt esineb kokku 4 korral – ühe korra saksa ja eesti keeles, prantsuse keeles esineb see 2 korda.

Καὶ παθεῖν ὅτιοῦν ὑπομείναντας,	und jede bleibige Mühsal <i>auf sich zu</i> <i>nehmen;</i>	<i>subir</i> tous les sacrifices,	ja kannatlikult taluda mida tahes.
Καὶ λογοποιοῦσιν περιόντες τινὲς ὥς Ἑλάτειαν τειχιεῖ.	Und einige Leute verbreiten das Gerücht, er werde Elateia befestigen.	Et certains nouvellistes vont répétant de côté et d'autre qu'il est prêt à fortifier Elatée.	Ning küllap <i>käivad</i> mõned koguni <i>ringi</i> ning levitavad jutte, et ta kindlustab Elateiat!

Tõlke grammatiline lähedus Demosthenese korpuse adverbialse partitsiibi puhul on saksa keeles 3,58, prantsuse keeles 2,91 ning eesti keeles 2,85. Prantsuse ning eesti keele märkimisväärselt väiksem formaalne kaugus saksa keelest on tingitud suurema hulga partitsiibi ning muude infiniitsete verbivormidega tõlkimisest seal, kus saksakeelne tõlge eelistab nimisõnafraasiga tõlkimist. Kuigi eesti keeles esineb mõnevõrra rohkem osalausega tõlkimist, on eestikeelse tõlke koefitsent prantsusekeelsest tõlkest mõnevõrra madalam eelkõige tänu suuremale hulgale 1-punktilistele tõlgetele. Eriti vastandub siinkohal gerundiivikasutus, mis teistes korpustes on adverbialse partitsiibi kategooria puhul kahel keelel enam-vähem sama.

3.2.4 Predikatiivne partitsiip

Predikatiivset partitsiipi esineb Demosthenese korpuses 11 korda ning selle 33 tõlke puhul on üheks sagedaseimaks taktikaks tõlkimine osalausega, mida esineb kokku 11 korda (33,3% predikatiivse partitsiibi tõlgetest Demosthenese korpuses) – saksa ja eesti keeles 4 (36,4% sihtkeele tõlgetest) ning prantsuse keeles 3 (27,3% prantsusekeelsetest tõlgetest) korda. Sagedasim osalausega tõlkimine siiski ei ole ning sama palju (11 korda ning 33,3%) esineb ka tõlkimist nimisõnafraasiga – saksa ja prantsuse keeles on seda 4 (36,4%) ning eesti keeles 3 (27,3%) korda. Lisaks sellele esineb 4 korda tõlkimist infintiiviga (12,1%) – prantsuse keeles ühe (9,1%) ning eesti keeles 3 korda (27,3%). Kolm korda esineb ka tõlkimist tegusõnafraasiga, igas keeles korra (9,1%) ning kolm korda väljajätku – saksa keeles kaks (18,2%) ja prantsuse keeles ühe korra (9,1%). Ühe korra esineb prantsuse keeles ka tõlkimist partitsiibiga (kokku 3%; prantsuse keeles 9,1%).

I.a Tõlkeid, kus säilib nii sõnaliik kui ka lause süntaktiline struktuur, esineb kokku 5 – prantsuse keeles 2 ning eesti keeles 3 korda. Siia kuulub üks tõlkimine apositiivse

minevikupartitsiibiga, mis esineb prantsuse keeles.

Οὐ γὰρ δὴ τριήρεις γ' ὁρᾷ πλείους αὐτοῖς ἢ ὑμῖν οὕσας	sicherlich nicht, weil er bei ihnen mehr Kriegsschiffe als bei euch sieht,	Car, à coup sûr, ce n'est pas qu'il les voie pourvus de plus de trières que vous;	Ta ju ei näe neil <i>olevat</i> rohkem trieere kui teil,
--	--	--	--

I.ba Ühtlasi on neljal korral tõlgitud infinitiiviga – ühe korra prantsuse ning kolmel korral eesti keeles.

ἃ δὲ νῦν ἀποκρινάμενοι τὰ δέοντ' ἂν εἴητ' ἐψηφισμένοι	mit welcher Antwort ihr aber jetzt <i>eine Entscheidung getroffen hättet</i> , die der Situation angemessen ist,	Pour le moment, que faut-il répondre et que devez-vous décider par votre vote?	Seda aga, mis teil nüüd vastamise kohta on vaja otsustada .
--	--	---	--

I.bb Eesti keeles on ühel korral kasutatud ka *vat*-infinitiivi ning *ma*-infinitiivi käändelist vormi. See esineb verbi ὁράω („nägema“) puhul ning kuigi mujal on sama verbi puhul kasutatud ka muid tehnikaid, näeme siinkohal tõlkimist infinitiitse verbivormiga. (pöördeline verb märgitud allajoonitult)

οὐ γὰρ δὴ τριήρεις γ' ὁρᾷ πλείους αὐτοῖς ἢ ὑμῖν οὕσας	sicherlich nicht, weil er bei ihnen mehr Kriegsschiffe als bei euch sieht,	Car, à coup sûr, ce n'est pas qu'il les voie <i>pourvus</i> de plus de trières que vous;	Ta ju ei <u>näe</u> neil olevat rohkem trieere kui teil,
ἀεὶ τοὺς ὑπὲρ ἡμῶν λόγους καὶ δικάιους καὶ φιλανθρώπους ὁρῶ φαινομένους	stelle ich fest, <i>dass</i> in der Äusserungen über uns unsere Gerechtigkeit und humane Gesinnung Ausdruck <i>finden</i>	tout ce qui se dit en notre faveur, je le vois bien; <i>vous paraît</i> juste et inspiré par l'humanité;	<u>näen</u> ilmumas ka õiglaseid ja üllaid kõnesid meie kohta,

II.a Tõlkeid, kus muutub ainult kas sõnaliik või lause süntaktiline struktuur, esineb predikatiivse partitsiibi alatüübi juures ühe korra paralleelsena kõigis kolmes keeles, kus originaalis esineb partitsiip koos pöördelise τυγχάνω-ga, tõlgetes on aga kaks verbi kokku liidetud.

ἀλλ' εἰς τοῦτ' ἤδη προηγμένα τυγχάνει πάντα τὰ πράγματα τῇ πόλει	Vielmehr hat sich insgesamt die Lage für unsere Stadt dahin entwickelt ,	Au contraire, les affaires de la ville en sont venues à ce point que,	Ent kogu linna olukord on jõudnud juba sinnamaale
---	--	--	---

III.aa Tõlkeid, kus muutub nii sõnaliik kui ka lause süntaktiline struktuur, esineb kokku

11 korda – 4 korda saksa ning prantsuse keeles ja 3 korda eesti keeles. Siia kuulub eranditult tõlkimine nimisõnafaasiga, kus jällegi saab eristada tõlkimist lihtsalt nimisõnaga (saksa keeles ühe, prantsuse keeles 4 ning eesti keeles 3 korda),

ὥσπερ ἂν εἰ πολεμοῦντες τύχοιτε.	Wie wenn ihr <i>mit</i> <i>akuten Kriegszustand</i> wäret.	Si vous étiez en guerre avec lui.	Nagu siis, kui oleksite sõjas .
Οὐτ' ἂν ὑμεῖς οἶδ' ὅτι ἐπαύσασθε πολεμοῦντες ,	[Denn weder ich selbst hätte jemals die Gesandtschaft übernommen,] noch ihr hättet sicherlich von euch aus den Krieg beendet,	[Car /---/ jamais je n'aurais consenti à me charger de l'ambassade et /---/] vous n'auriez pas déposé les armes ,	ja tean, et ka teie poleks nõustunud sõda lõpetama,

III.ab ning saksa keeles ühe korra tõlkimist täpsustavat täiendit hõlmava nimisõnafaasiga.

ὥσπερ ἂν εἰ πολεμοῦντες τύχοιτε.	Wie wenn ihr mit akuten Kriegszustand wäret.	Si vous étiez <i>en guerre</i> avec lui.	Nagu siis, kui oleksite <i>sõjas</i> .
--	--	---	---

III.ac Samuti esineb siin alagrupis kaks tõlget saksa keelde, kus partitsiip on tõlgitud genitiivtäiendina (märgitud allajoonituna) ning nimisõnafaasi peasõna roll on sisuliselt selgitav. Huvitaval kombel on prantsuse keeles juhtunud just vastupidine – tõlgitakse põhisõna rollis oleva nimisõnaga, millele lisandub genitiivtäiendina tekstis juba olemasolev „*Philippe*“. Eesti keeles on kasutatud „Philippos“-ega seotud relatiivlauset.

᾿διδόντα μὲν	seht Philipp nur als Mann des Gebens	vous vous extasiez devant <i>les dons</i> [de Philippe]	näete Philippist, <i>kes</i> <i>jagab valdusi</i>
καὶ ὑπισχνούμενον θεωρεῖτε Φίλιππον	Und [als Mann] der Versprechungen ,	et <i>les promesses</i> de Philippe;	ja [<i>kes jagab</i>] lubadusi,

IV.aa Tõlkeid, kus tekib uus osalause, esineb kokku 11 korda – saksa ja eesti keeles 4 ning prantsuse keeles 3. Eristame tõlkimist lihtsalt finiiitse verbivormiga (saksa keeles 2, prantsuse keeles 3 ning eesti keeles 2 korda),

καὶ μὴ προελθόντ' ἔτι πορρωτέρω λήσει πάνθ' ἡμᾶς	damit sicht nicht alles unversehens noch weiter zum Negativen	d'empêcher qu'à notre insu le mal ne fasse de nouveaux progrès	ning vältida seda, et asjad läheksid meile märkamatuks veel
---	--	---	--

	entwickelt		hullemaks
--	------------	--	-----------

IV.ab ning konstruktsiooniga tegusõnafraas + nimisõnafraas (märgitud allajoonituna).
Seda konstruktsiooni leidub saksa keeles ühe ning eesti keeles 2 korda.

ἃ δὲ νῦν ἀποκρινάμενοι τὰ δέοντ' ἂν εἴητ' ἐψηφισμένοι	mit welcher Antwort ihr aber jetzt <u>eine</u> <u>Entscheidung</u> <u>getroffen hättet</u> , die der Situation angemessen ist,	Pour le moment, que faut-il répondre et que devez-vous <i>décider</i> par votre vote?	Seda aga, mis teil nüüd vastamise kohta on vaja <i>otsustada</i> .
---	---	--	--

V.a Väljajätt esineb kokku 3 korral – 2 korda saksa ja ühe korra prantsuse keeles.

ἂν καιρὸν λάβητε, ἂν μὴ φθάσῃ <u>ποιήσας</u> πρότερος.	Von euch bei günstiger Gelegenheit angegriffen zu werden, falls er euch nicht bei günstiger zuvorkommt.	Si vous en trouvez l'occasion, à moins qu'il ne prenne lui- même les devants.	Kui vaid kasutate hetke ja ta ei jõua teist <i>tegutsemisega</i> ette.
--	---	--	--

Tõlke grammatiline lähedus originaalile Demosthenese korpuse predikatiivse partitsiibi kategoorias on saksa keeles 3,63, prantsuse keeles 3 ning eesti keeles 2,72. Eesti keele väiksem formaalne kaugus on tingitud eelkõige suuremast hulgast 1-punktilistest tõlgetest (eriti paistab silma infiniitsete verbivormide kasutus) ning väljajätmade puudumisest.

3.2.4 *Genitivus absolutus*

Genitivus absolutus esineb Demosthenese korpuses 4 korda ning selle 12 tõlke puhul on sagedasimini kasutatud tõlkimist nimisõnafraasiga, mida esineb kokku 7 korda (58,3% *genitivus absolutuse* tõlgetest Demosthenese korpuses) – saksa ja prantsuse keeles 2 (50% sihtkeele tõlgetest) ning eesti keeles 3 (75% eestikeelsetest tõlgetest) korda. Sellele järgneb tõlkimine kõrvallausega, mida esineb kokku 4 korda (33,3%), saksa keeles 2 korda (50%), prantsuse ja eesti keeles üks kord (25%). Lisaks sellele esineb prantsuse keeles üks tõlkimine liitmenevikupartitsiibiga, mis moodustab 8,3% kõigist *genitivus absolutuse* tõlgetest.

I.a Originaali sõnaliik ning süntaktiline struktuur säilibki ainsana prantsuse keelses liitmenevikupartitsiibi tõlkes. Saksa ning eesti keeles on samas kohas tõlgitud nimisõnafraasiga.

Τοὺς ὅτ' ἐγὼ γεγονυίας ἤδη τῆς εἰρήνης	Diejenige, die das Wort führten, als mir <i>nach</i> <i>dem</i> Friedensschluss	Oh! Ceux à qui j'ai eu affaire quand, la paix étant déjà faite ,	Need, kes rääkisid siis, kui mina juba <i>pärast</i> rahu <i>sõlmimist</i> hilisemalt,
--	---	--	---

II.a Tõlkeid, kus muutuks ainult kas originaali sõnaliik või süntaktiline struktuur, *genitivus absolutuse* tõlgete seas ei kohta.

III.a Tõlked, kus muutub nii originaali sõnaliik kui ka süntaktiline struktuur, kuid ei teki uut osalauset, on kõik nimisõnafraasi kasutavad tõlked. Kokku kuulub siia tüüpi 7 tõlget: viis tõlget nimisõnaga eessõnafraasis (kaks saksa ning prantsuse keeles, üks eesti keeles) ning kaks tõlget eesti keeles nimisõnafraasiga erinevais käändeis. Korpuses esineb ka näide, kus *genitivus absolutus* on kõigis kolmes keeles tõlgitud analoogselt:

καὶ παρόντος ἐμοῦ καὶ πάλιν ὕστερον	während meiner Anwesenheit und auch danach,	d'abord en ma présence , et, je crois, encore après mon départ	nii minu kohalolekul kui palju hiljemgi
---	---	---	---

Teistel juhtudel tõlketehnika keeleti erineb:

τοὺς ὅτ' ἐγὼ γεγονυίας ἤδη τῆς εἰρήνης	Diejenige, die das Wort führten, als mir nach dem Friedensschluss	Oh! Ceux à qui j'ai eu affaire quand, la paix <i>étant</i> déjà <i>faite</i> ,	Need, kes rääkisid siis, kui mina juba pärast rahu sõlmimist hilisemalt,
--	---	--	---

Viimase näite puhul näeme ka klassifikatsiooniprobleemi, kuna paralleel eelnevaga lubab seda tõlgendada *genitivus absolutusena*, kuid tõlked käsitlevad seda pigem sihitisena.

IV.a Uus osalause tekib neil kõigil neljal korral, mil tõlgitud on kõrvallausega. Originaali semantiline osa lasub kõigil tõlgetel pöördelisel verbil, kõrvallause sidenditena on kasutatud valdavalt siduvat asesõna, kuid eesti keele puhul esineb hoopis kui-tingimuslause. Prantsuse keeles on järgnevas näites tõlgitud nimisõnafraasiga eessõnafraasis.

ἢ λέγοντος ἂν τινος πιστεῦσαι οἴεσθε;	oder demjenigen geglaubt, der sie ihnen prophezeit hätte?	Ou qu'ils auraient ajuté foi à <i>aucun</i> <i>avertissement?</i>	Või et nad oleksid uskunud, kui seda oleks räägitud?
Καὶ λέγοντος ἄλλου συνείητε	und einen anderen, der darüber spricht , zu	ou de comprendre ce qu'on en dit	ja mõista teiste <i>kõnelemist</i> ,

	verstehen,		
--	------------	--	--

Tõlke grammatiline lähedus originaalile Demosthenese korpuse *genitivus absolutuse* kategoorias on saksa keeles 3,5, prantsuse keeles 2,75 ning eesti keeles 2,75 punkti. Kuna kategooria on väga väike, kajastub igasugune erinevus väga selgelt. Saksakeelse tõlke kõrgemat punktiväärtust põhjustab väljajätmise suurem hulk.

Kokkuvõtteks, tõlke grammatiline lähedus kogu Demosthenese korpuse peale on saksa keeles 3,41, prantsuse keeles 3,13 ning eesti keeles 2,75. Eestikeelne tõlge on madalama punktiväärtusega peaaegu kõigis kategooriates (erandiks atributiivse partitsiibi kategooria, kus madalaim väärtus kuulub saksa keelele), mis on tingitud kas keskmisest vähesemast osalausega tõlkimisest ja/või keskmisest suuremast partitsiibi ja infiniitse verbivormiga tõlkimisest. Eriti tähelepanuväärne on see adverbiaalse partitsiibi kategooria puhul, kus eestikeelne tõlge kasutab gerundiivi kokku tervelt 15-l korral. Prantsuse keel on saksa keelest madalama punktiväärtusega eelkõige formaalselt lähedasema tõlketaktika tõttu adverbiaalse ning predikatiivse partitsiibi kategoorias, mille puhul prantsusekeelne tõlge eelistab eelkõige apositiivset partitsiipi ja harvemal juhul infinitiivi. Substantiveeritud partitsiibi kategooria puhul on prantsusekeelne tõlge teistest märkimisväärselt suurema formaalse kaugusega ja ilmselgelt eelistatakse tõlkimist osalausega, nagu see on ka järgneva Platoni korpuse puhul.

3.3 Platoni korpus

Platoni „Phaidros“ korpus koosneb dialoogi sajast vanakreeka partitsiibist vahemikus 230e-243c (John Burneti väljaanne) ning nende tõlgetest, mille allikaks on saksa keeles Friedrich Schleiermachi (1945), prantsuse keeles Leon Robini (1961) ning eesti keeles Marju Lepajõe (2003) tõlge. Vanakreeka partitsiipide funktsioonilt jaguneb see järgnevalt:

- Substantiveeritud: 45
- Atributiivne: 6
- Adverbiaalne: 35
- Predikatiivne: 8
- *Genitivus absolutus*: 6

Võrreldes teiste korpustega on vanakreeka partitsiipide funktsioonide jagunemine siinkohal mõnevõrra erandlik, suurimaks kategooriaks on hoopis substantiveeritud partitsiip. Põhjus on eelkõige žanrispetsiifiline – kuivõrd tegemist on filosoofilise kirjandusega, kasutab Platon suurel oma terminoloogias hulgal substantiveeritud partitsiipe. Suure osa substantiveeritud partitsiipidest moodustabki dialoogi võtmesõna „ἐράω“ („armastama“) erinevad partitsiibivormid. Üsnagi süsteemselt esineb ka substantiveeritud partitsiipi negatsiooniga, mis võimaldab selle mõningast käsitlemist eraldi. Substantiveeritud partitsiipide suurem osakaal tuleb eelkõige adverbiaalse partitsiibi arvelt ning teised partitsiibitüübid esinevad enam-vähem samas proportsioonis kui teiste korpuste puhul.

3.3.1 Substantiveeritud partitsiip

Substantiveeritud partitsiipi esineb Platoni korpuses 45 korda ning selle 135 tõlke puhul on sagedasimaks tõlkimine osalausega, mida esineb kokku 64 korda (47,4% kõigist substantiveeritud partitsiibi tõlkimistest Platoni korpuses) – saksa keeles 13 (28,9% saksakeelsetest tõlgetest), prantsuse keeles 33 (73,3% prantsusekeelsetest tõlgetest) ning eesti keeles 18 korda (40% eestikeelsetest tõlgetest). Sellele järgneb tõlkimine partitsiibiga, mida esineb kokku 42 korda (37,8%) – saksa keeles 19 (42,2%), prantsuse keeles 4 (8,9%) ning eesti keeles 19 korda (42,2%). Kolmandaks suuremaks kategooriaks on tõlkimine nimisõnafrasiga, mida esineb kokku 21 korda (15,5%) – saksa keeles 7 (15,5%) ning prantsuse keeles 8 (17,8%) ning eesti keeles 6 (13,3%) korda. Lisaks sellele on kasutatud tõlkimist omadussõnaga, mida esineb kokku 6 korda (4,4%) – saksa keeles 5 (11,1%) ning eesti keeles 1 kord (2,2%). Eesti keeles esineb ühe korra ka tõlkimist määrusfrasiga. Saksa keeles esineb ühe korra tõlkimist ka asesõnaga (0,7%/2,2%). Siin ilmneb väga selge erinevus prantsuse ning teiste keelte vahel, kus on väga madal substantiveeritud partitsiibi kasutamissagedus. Selle asemel on prantsuse keeles kasutatud suurel hulgal osalauseid.

I.aa Tõlkes ei muutu ei sõnaliik ega ka süntaktiline struktuur kokku 42-l korral – saksa keeles 19, prantsuse keeles 4 ning eesti keeles 19 korda. Siia kuuluvad kõik tõlkimised substantiveeritud partitsiibiga, kusjuures suures osas on tegemist minevikupartitsiipidega (saksa keeles 12, prantsuse keeles 4 ja eesti keeles 17):

ἡγοῦνται πάλαι τὴν ἀξίαν ἀποδεδωκέναι χάριν τοῖς ἐρωμένοις	so glauben sie schon längst den gebührenden Dank ihren Geliebten entrichtet zu haben.	Ils estiment avoir depuis longtemps déjà acquitté à son prix leur gratitude à l'égard de leurs aimés .	Ning on veendunud, et nad on tänuvõla armastatutele ammu vääriliselt tagasi maksnud
τοὺς δὲ πεπαιδευμένους μὴ συνέσει κρείττους γένωνται	Gebildete aber ihnen an Einsicht überlegen sein,	ou <i>ceux qui ont de l'instruction</i> ne se servent de leur intelligence pour avoir sur eux le dessus;	ja haritud osutuvad mõistuselt vägevamaks;

I.ab Saksa keeles esineb siiski ühe korra ka tõlkimist substantiveeritud olevikupartitsiibiga.

Φοβούμενοι τοὺς μὲν οὐσίαν κεκτημένους μὴ χρήμασιν αὐτοὺς ὑπερβάλωνται	aus Furcht, Vermögende möchten sie an Reichtum übertreffen,	ils cherchent à les conjurer, de peur que <i>ceux qui possèdent</i> de la fortune ne se servent de leur argent pour surenchérir sur eux,	kartes, et <i>rikkad</i> on neist oma rahaga üle
--	--	--	--

I.ac Ka negatsiooni puhul on kasutatud tõlkimist substantiveeritud partitsiibiga, seda küll pigem morfoloogilisest kui leksikaalsest vaatenurgast, sest rangelt võttes pole ei *nich(ver)lieben* ega ka *mittearmuma* realselt keeles eksisteerivad tegusõnad. Saksa keeles on substantiveeritud partitsiip ühel juhul ka keerulisema nimisõnafraasi osa ning sellele lisandub ka nimisõnast ning negatsiooni väljendavast partiklist koosnev täiend (substantiveeritud partitsiip märgitud allajoonituna). Kuna fraasi põhisõna näol on tegemist siiski substantiveeritud partitsiibiga, siis kuulub ta selle tüübi alla. Kokku on taolisi tõlkeid saksa keeles 6, eesti keeles 2).

ἴσως ἂν οὖν ἔροιό με εἰ ἅπασιν σοι παραινῶ τοῖς μὴ ἐρῶσι χαρίζεσθαι	Vielleicht aber möchtest du mich fragen, ob ich dir zumute, allen Nichtverliebten gefällig zu sein:	Probablement me demanderas-tu enfin si c'est <i>indistinctement à quiconque n'aime pas</i> que je te conseille d'accorde tes faveurs.	Võib-olla sa küsid nüüd mult, kas ma annan sulle nõu olla hea kõigile mittearmunuile .
Τοῖς δὲ μὴ ἐρῶσιν	Die aber in keiner Leidenschaft <u>Begriffenen</u>	<i>Ceux qui n'aiment pas</i>	<i>Neil</i> aga, <i>kes ei armasta</i>

II.aa Tõlkeid, kus muutub ainult kas sõnaliik või süntaktiline struktuur, esineb kokku 27 korda – saksa keeles 12, prantsuse keeles 8 ning eesti keeles 7 korda. Suurimaks kategooriaks on tõlkimine nimisõnafraasiga (kokku 16 korda), kus saame jällegi eristada tõlkimist lihtsalt

nimisõnafraasiga (saksa keeles 5, prantsuse keeles 6 ning eesti keeles 3)

καὶ μὲν δὴ εἰ μὲν ἐκ τῶν ἐρώντων τὸν βέλτιστον αἰροῖτο	Überdies, wenn du aus den Liebhabern dir den besten wähltest,	Il y a plus : s'agit-il pour toi, <i>entre ceux qui aiment</i> d'élire celui qui aime le mieux?	Lisaks sellele: kui sa tahaksid valida armastajate seast parimat,
πολλὰ γὰρ αὐτούς ἐστι τὰ λυποῦντα	Denn vieles ist, <i>was sie betrübt</i> ,	tant de choses en effet sont motifs à les chagriner!	Sest neil on palju, <i>mille pärast kaevelda</i>

II.ab kui ka tõlkimist laiendatud nimisõnafraasiga, milleks Platoni korpuse substantiveeritud partitsiibi kategooria juures on valdavalt täpsustavad asesõnad. Allajoonitud näidetes saab vaielda, et ühtlasi muutub ka tõlgitu süntaktiline roll (näiteks sihitismäärusest sihitiseks), sest sihtkeeltes kasutatakse daativi või genitiivi asemel osastavat või nimetavat käänat. Kuna aga vanakreeka verbi reksioon nõuabki vastavalt daativit või genitiivi, siis olen lugenud need tõlked süntaktiliselt võrdväärseks. Taolisi tõlkeid on kokku saksa keeles 1, prantsuse keeles 2 ning eesti keeles 3.

Οὐκ ἂν τοῖς συνοῦσι φθονοῖεν	werden nicht deine Gesellschafter eifersüchtig beneiden	celui-là ne sera pas jaloux de <i>ceux qui ont commerce avec toi</i> :	need ei kadesta [sinuga] koosolijaid ,
σὺ οὖν τῶν τε εἰρημένων μέμνησο καὶ ἐκεῖνο ἐνθυμοῦ	Du also gedenke <i>des Gesagten</i> und erwäge auch noch dieses,	Toi, donc garde le souvenir de mes paroles ; réfléchis à ce point,	Sa jäta meelde mu sõnad ja mõtle selle peale,

II.b Lisaks nimisõnafrasile esineb siinkohal ka tõlkimist substantiveeritud omadussõnaga, mida esineb kokku 6 korda – saksa keeles 5 ning eesti keeles ühe korra. Substantiveeritud omadussõnaga tõlkimine esineb siinkohal valdavalt saksa keeles ning saksakeelsetele tõlgetele lisandub üksainus tõlge eesti keeles. Kuigi substantiveeritud omadussõnaga tõlkimist esineb teisteski korpustes ja ka prantsuse keeles (vt näiteks **III.b** Demosthenese korpuse substantiveeritud partitsiibi juures), tuleb see tõlkestrateegia Platoni korpuses esile enim.

ἀλλ' ἴσως προσήκει οὐ τοῖς σφόδρα δεομένοις χαρίζεσθαι,	Sondern es ist gleicherweise ratsam, nicht den sehr Bedürftigen sich gefällig zu zeigen,	Mais non: ce qui probablement convient, ce n'est pas d'accorder ses faveurs à <i>ceux dont la requête est véhémence</i> ,	Ent küllap pole kohane olla hea <i>kõigile, kes seda vajavad</i> ,
φοβούμενοι τοὺς μὲν οὐσίαν κεκτημένους μὴ	aus Furcht, <i>Vermögende</i> möchten sie an	ils cherchent à les conjurer, de peur <i>que</i>	kartes, et rikkad on neist oma rahaga üle

χρήμασιν αὐτοὺς ὑπερβάλονται	Reichtum übertreffen,	<i>ceux qui possèdent de la fortune</i> ne se servent de leur argent pour surenchérir sur eux,	
---------------------------------	-----------------------	--	--

II.c Saksa keeles esineb ka üks tõlkimine asesõnaga, ilmselt tulenevalt tõlkija soovist vältida sõnakordust. Asesõna viitab substantiveeritud partitsiibile *ihren Geliebten* (vt selle peatüki **I.aa** esimene näide).

τοῖς ἐρωμένοις χαρίζεσθαι	ihnen gefällig zu sein	pour se rendre <i>agréables</i> à leurs <i>aimés</i> .	Et <i>armastatu</i> meele järgi olla,
------------------------------	-------------------------------	--	---------------------------------------

III.a Tõlkeid, kus muutub nii sõnaliik kui ka süntaktiline struktuur, kuid uut osalauset ei teki, esineb kokku 2 – eesti ja saksa keeles ühe korra. Saksa keeles tõlgitakse nimisõnafrasiga, kus ühtlasi saab sihitisest alus.

ὅτι τοὺς μὲν ἐρῶντας οἱ φίλοι νοουθετοῦσιν	dass Liebhaber von ihren Freunden gescholten werden	que <i>ceux qui aiment</i> reçoivent de leurs amis	et <i>armunuid</i> manitsevad sõbrad
--	--	--	--------------------------------------

III.b Lisaks kuulub siia eesti keeles nimisõnalise täiendiga määrusefraasi kasutamine, mispuhul alusest saab määrus. Prantsuse ning saksa keeles kasutatakse samas kohas elliptilist osalauset.

Οὐδὲ οἱ διαπραζάμενοι πρὸς τοὺς ἄλλους φιλοτιμήσονται	nicht denen, <i>die, wenn ihr Wunsch gewährt, gegen die Übrigen prahlen,</i>	pas davantage <i>ceux qui, l'affaire faite, aimeront à se faire valoir auprès des autres,</i>	ja mitte neile, kes edu saavutanult uhkeldavad teiste ees,
---	--	---	---

IV.aa Tõlkeid, kus tekib uus osalause, esineb kokku 64 korda – saksa keeles 13, prantsuse keeles 33 ning eesti keeles 18 korda. Eranditult on tegemist relatiivsete kõrvallausetega ning jällegi eristame kolme põhitüüpi: tõlkimine niisama tegusõnafrasiga (saksa keeles 9, prantsuse keeles 16 ning eesti keeles 11),

εἰκὸς ἐστὶ τοὺς μὲν ἐρῶντας, οὕτως...	so ist wahrscheinlich, dass Liebhaber freilich	Dans ce cas il y a vraisemblablement, chez ceux qui aiment,	siis on tõenäoline, et <i>armunud,</i>
τῶν δὲ ἄλλο τι κεκτημένων ἀγαθὸν τὴν δύναμιν ἐκάστου φυλάττονται.	Und wenn sonst jemand irgendein Gut besitzt, vor dessen Wirkung hüten sie sich.	Quant à ceux qui possèdent quelque autre bien, c'est chaque fois contre son ascendant qu'ils se mettent en garde;	ja nad valvavad ka kõigi teiste mõju järel, kes evib mõnd muud hüve.

IV.ab tõlkimine konstruktsiooniga kopulaarne verb + nimisõna (märgitud allajoonituna; prantsuse ning eesti keeles 2 korda)

τοὺς δὲ πεπαιδευμένους μὴ συνέσει κρείττους γένωνται	Gebildete aber ihnen an Einsicht überlegen sein,	ou ceux qui ont de l'instruction ne se servent de leur intelligence pour avoir sur eux le dessus;	ja <i>haritud</i> osutuvad mõistuselt vägevamaks;
οὐκ ἂν τοῖς συνοῦσι φθονοῖεν	werden nicht <i>deine Gesellschafter</i> eifersüchtig beneiden	celui-là ne sera pas jaloux de ceux qui ont commerce avec toi ;	need ei kadesta [<i>sinuga</i>] <i>koosolijaid</i> ,

IV.ac ning tõlkimine konstruktsiooniga tegusõnafraas + nimisõna (märgitud allajoonituna; saksa keeles 3, prantsuse keeles 4).

ἀλλὰ ταῦτα μνημεῖα καταλειφθῆναι τῶν μελλόντων ἔσεσθαι.	Sondern es wird vielmehr dieses als Erinnerungszeichen zurückbleiben für das, was in Zukunft geschehen wird .	Que, bien plutôt, ele subsistera comme un gage de ce que promet l'avenir .	Vastupidi – see jääb meenutama seda, mis veel tulemas on ,
οὐδὲ τοῖς προσαιτοῦσι μόνον	und nicht <i>den Leidenschaftlichen</i> allein,	ce n'est pas non plus à ceux qui méritent l'affaire ;	ja mitte üksneis <i>armunuile</i> ,

IV.ad Prantsuse keeles lisandub sellele ka neljaski alatüüp, kus tõlgitu hulka kuulub ka aluse rollis nimisõna (märgitud allajoonituna). Seda tüüpi esineb 4 korda.

ἔτι δὲ εἰ χρή τοῖς δεομένοις μάλιστα χαρίζεσθαι,	Ferner, wenn man <i>den Bedürftigsten</i> am meisten gefällig sein soll,	Autre chose: si c'est à ceux dont la requête est la plus pressante, qu'on doit accorder ses faveurs,	Edasi – kui tuleb olla hea nende vastu, kes seda kõige enam vajavad ,
οὐδὲ τοῖς ὀλίγον χρόνον σπουδάζουσιν,	nicht denen, welche nur kurze Zeit such um dich bemühen ,	pas davantage à ceux dont le zèle est courte durée,	ja mitte neile, kes piiravad sind lühikese aja,

IV.ae Tõlkimist osalausega esineb ka negatsiooni puhul. Kui saksa keel välja arvata, on tegemist negatsiooniga substantiveeritud partitsiibi sagedasima tõlketehnikaga. Prantsuse keeles negatsiooni ainult osalausega tõlgitud ongi. Saksa keeles on seda tehnikat kasutatud üks, prantsuse keeles 7 ning eesti keeles 5 korda.

ἀλλὰ τοὺς μὴ ἐθέλοντας μισοῖεν	sondern eher hassen die, die es nicht sein wollen ,	ce sont plutôt ceux qui s'y refusent qu'il prendra en haine,	vaid vihkavad neid, kes [sinuga] koos olla ei taha
τοῖς δὲ μὴ ἐρῶσιν	dagegen <i>von den Nichtverliebten</i>	Mais chez ceux qui n'aiment pas	Nende puhul aga, kes armunud ei ole ,

V. Väljajätu Platoni korpuse substantiveeritud partitsiibi puhul ei esine.

Tõlke grammatiline lähedus Platoni korpuse substantiveeritud partitsiibi puhul on saksa keeles 2,18, prantsuse keeles 3,37 ning eesti keeles 2,4 punkti. Näeme selle kategooria puhul suurt erinevust prantsusekeelse ja muude tõlgete vahel, mis seekord osutub märkimisväärselt kaugemaks. Põhjuseks on suur osalause eelistamine prantsusekeelses tõlkes, samas kui eesti ning saksa keeles on sagedasti kasutatud substantiveeritud partitsiipi. Lõhet suurendab ka väljajätude täielik puudumine, mis Herodotose korpuses oli määravaks erinevuseks prantsuse ning teiste, eriti saksakeelse, tõlgete vahel. Kuna substantiveeritud partitsiibid on Platoni korpuse suurimaks kategooriaks, kajastuvad erinevused siin ka korpuse üldistes tulemustes.

3.3.2 Atributiivne partitsiip

Atributiivset partitsiipi esineb Platoni korpuses 6 korda ning selle 18 tõlke puhul on sagedasimaks taktikaks tõlkimine partitsiibiga, mida esineb kokku 9 korda (50% atributiivsete partitsiipide tõlgetest Platoni korpuses) – saksa keeles 4 (66,7% saksakeelsetest tõlgetest), prantsuse keeles 2 (33,3% prantsusekeelsetest tõlgetest) ning eesti keeles 3 korda (50% eestikeelsetest tõlgetest). Sellele järgneb tõlkimine nimisõnafrasiga, mida esineb kokku 4 korda (22,2%) – prantsuse ja eesti keeles 2 korda (33,3%). Osalausega tõlkimist esineb kokku 2 korda (11,1%) – ühe korra eesti ning prantsuse keeles (16,7%). Kaks korda esineb ka tõlkimist atributiivse omadussõnaga – ühe korra saksa ning ühe korra prantsuse keeles. Saksa keeles on ühe korra kasutatud ka substantiveeritud omadussõna.

I.a. Tõlkeid, kus ei muutu ei sõnaliik ega ka süntaktiline struktuur, esineb kokku 9 korda – saksa keeles 4, prantsuse keeles 2 ning eesti keeles 3 korda. Siia kuuluvad kõik tõlkimised atributiivse partitsiibiga. Enam-vähem võrdsel määral kasutatakse nii olevikupartitsiipi kui ka minevikupartitsiipi (olevikupartitsiip märgitud allajoonituna).

Οὔτε τοὺς παρεληλυθότας πόνους ὑπολογίζεσθαι	nehmen noch die überstandenen Mühen in Rechnung bringen	ni pour mettre en compte toute leur peine passée	nad ei saa rehkendada üleelatud vaevu
εἰ τοῖνυν τὸν νόμον τὸν καθεστηκότα δέδοικας	Früchtest du aber etwa die herrschende Meinung	Il y a plus : la règle établie , supposons-le te fait craindre que,	Kui sa nüüd kardad kehtivat seadust

II.a Tõlkeid, kus muutub ainult kas sõnaliik või süntaktiline struktuur, esineb kokku kolm korda, kõigis kolmes keeles paralleelselt. Tõlktehnikad siiski mõnevõrra erinevad – prantsuse ning saksa keeles on tõlgitud attributiivse omadussõnaga, aga eesti keeles on sama partitsiip tõlgitud genitiivitäiendi rollis nimisõnaga.

Πρῶτον μὲν οὐ τὴν παροῦσαν ἡδονὴν	so werde ich zuerst nicht nur das augenblickliche Vernügen	d’abord ce n’est pas à servir la jouissance présente	siis ei hakka ma sinuga koos olles kõigepealt teenima hetke naudingut,
---	--	---	--

III.a Tõlkeid, kus muutub ühtemoodi nii sõnaliik kui ka süntaktiline struktuur, kuid uut osalause ei teki, on kokku neli – saksa ja eesti keeles ühe korra, prantsuse keeles 2 korda. Kolmel korral on kasutatud nimisõnafraasi, kuid saksa keeles esineb ka substantiveeritud omadussõna (märgitud allajoonituna). Süntaktiliselt toimub kõigil juhtudel atribuudi muutumine määruseks.

Οὐτε τὰς πρὸς τοὺς προσέκοντας διαφορὰς αἰτιάσασθαι	noch aus der Zwietracht mit ihren Angehörigen einen Vorwurf machen	ni pour incriminer les dissentiments avec la famille.	Ega heita ette lahkhelisid sugulastega.
---	---	---	--

IV.a Tõlkeid, kus tekib uus osalause, esineb kokku 2 korda, paralleelselt prantsuse ning eesti keeles. Mõlemal juhul on tõlgitud lihtsalt tegusõnafrasiga.

Ταῦτα γάρ ἐστι φιλίας πολὺν χρόνον ἐσομένης τεκμήρια.	Denn dies sind die Kennenzeichen einer für lange Dauer <i>geeigneten</i> Freundschaft.	Ne sont-ce pas là des indices d’une amitié qui vivra longtemps?	Sest see on tunnuseks sõprusele, mis kestab kaua.
--	--	---	--

V. Väljajätu Platoni korpuse atributiivse partitsiibi puhul ei esine.

Tõlke grammatiline lähedus Platoni korpuse atributiivse partitsiibi puhul on saksa keeles 1,5, prantsuse keeles 2,33 ning eesti keeles 2 punkti. Kuna tegemist on üsnagi väikese kategooriaga, siis kajastuvad kõik erinevused statistikas üsnagi teravalt. Prantsuse ning eesti keele formaalsemat kaugust põhjustab eelkõige osalause suurem hulk tõlgetes. Saksa keele formaalne kaugus originaalist atributiivse partitsiibi puhul on kolme korpuse kõigi kategooriate madalaim tulemus, kuid sellel ei ole siiski suuremat kaalu, kuna tegemist on võrdlemisi väikese kategooriaga. Seda illustreerib hästi tõsiasia, et ka selle töö kõrgeim tulemus pärineb saksa keele

atributiivse partitsiibi kategooriast Herodotose korpuses.

3.3.3 Adverbiaalne partitsiip

Adverbiaalset partitsiipi esineb Platoni korpuses 35 korda ning selle 105 tõlke puhul on sagedaseimaks tõlketehnikaks on tõlkimine osalausega, mida esineb kokku 45 korda (42,9% adverbiaalse partitsiibi tõlgetest Platoni korpuses) – saksa keeles 13 (37,1% saksakeelsetest tõlgetest), prantsuse keeles 12 (34,3% prantsusekeelsetest tõlgetest) ning eesti keeles 20 korda (57,1% eestikeelsetest tõlgetest). Sellele järgneb tõlkimine partitsiibiga, mida esineb kokku 18 korda (17,1%) – saksa keeles 12 (34,3%), prantsuse keeles 4 (11,4%) ning eesti keeles 2 korda (5,7%). 17 korda (16,2%) on tõlgitud ka teiste infiniitsete verbivormidega – saksa keeles 1 (2,9%), prantsuse keeles 10 (28,6%) ning eesti keeles 6 korda (17,1%). Nimisõnafrasiga on tõlgitud 15 korda (14,3%) – saksa keeles 5 (14,3%), prantsuse keeles 6 (17,1%) ning eesti keeles 4 (11,4%) korda. Lisaks sellele esineb 7 korda (6,6%) väljajätu – saksa ning eesti keeles 3 (8,6%) ja prantsuse keeles üks kord (2,9%). Kaks korda (1,9%) on tõlgitud adverbi või adverbiaalse omadussõnaga, ühe korra saksa ning ühe korra prantsuse keeles (2,9%). Lisaks sellele on prantsuse keeles ühe korra tõlgitud lauselühendiga (0,95%; prantsuse keele suhtes 2,9%). Teistest eristub eesti keeles suurem osalause hulk, saksa keeles on ilmselge eelistus partitsiibi ja prantsuse keeles infiniitse verbivormi kasuks.

I.aa Tõlkeid, kus ei muutu ei sõnaliik ega süntaktiline vorm, esineb kokku 33 korda – saksa keeles 11, prantsuse keeles 14 ning eesti keeles 8 korda. Sagedaseimaks tehnikaks on tõlkimine apositiivse partitsiibiga, mis võib olla nii olevikupartitsiip (saksa keeles 6, prantsuse keeles 4 ning eesti keeles üks kord):

τῶν μὲν ἀκουσίων συγγνώμην ἔχων,	das Unvorsätzliche verzeihend ,	pour les fautes involontaires ayant de l'indulgence	<i>ma andestan</i> tahtmatud eksimused,
κρείττους αὐτῶν ὄντας	<i>da sie</i> über sich selbst Gewalt <i>haben</i> ,	étant capables de se dominer,	<i>valitsevad</i> iseend

I.ab kui ka minevikupartitsiip (saksa keeles 4 korda ning eesti keeles üks kord; minevikupartitsiip märgitud allajoonitult). Eesti keeles tuletatakse minevikupartitsiibist lisaks ka määrsõna.

ἐκ τῶν λόγων καὶ ἐκ τῶν ἔργων τοῖς ἄλλοις	[sollten sie] durch Wort und Tat sich ändern	par leurs paroles comme par leurs actes, à se faire	ja on valmis end sõna ja teoga teistele
--	---	--	--

ἀπεχθανόμενοι	verhasst machen	<i>détester</i> d'autrui	vihatavaks tegema,
οὐδὲ οἵτινες παύόμενοι τῆς ἐπιθυμίας ἔχθρας πρόφασιν ζητήσουσιν	noch auch denen, welche nach <i>gestillter</i> Lust nur Vorwand zur Zwietracht suchen,	pas davantage quiconque <i>quand</i> sa passion <i>aura pris fin</i> , cherchera à l'inimitié de mauvaises raisons,	ja mitte neile, kes kire vaigistanult otsivad ettekäänet vaenuks,

I.ba Lisaks sellele kuulub siia kategooriasse tõlkimine muude infiniitsete verbivormidega.

Kasutatud on gerundiivi (prantsuse keeles 4 ning eesti keeles 5 korda):

καὶ ὃν εἶχον πόνον προστιθέντες ἡγοῦνται πάλοι	und <i>wenn sie</i> dann die Mühe, die sie gehabt haben, <i>hinzurechnen</i> ,	<i>y ajoutant</i> enfin ce qu'ils se sont donné de peine	liites juurde , millist vaeva nad on pidanud nägema,
πείσαντες μὲν οὖν ἀπεχθέσθαι σε τούτοις εἰς ἐρημίαν φίλων καθιστᾶσιν,	<i>Überreden sie</i> dich nun, dich mit solchen zu verfeinden, so entblößen sie dich von Freunden;	le résultat, c'est qu' en te persuadant de te faire détester de ceux-ci, ils en viennent à faire autour de toi le vide des amitiés!	<i>Kui nad on veennud</i> sind teised jätma, säevad nad su sõpradeta üksindusse;

I.bb kui ka infinitiivi (saksa ja eesti keeles üks kord, prantsuse keeles 6 korda).

Θεραπεύων συνέσομαι σοι,	werde ich /--/ sorgen ,	à servir la jouissance présente que tendra mon commerce avec toi,	siis ei hakka ma sinuga koos olles kõigepealt teenima hetke naudingut,
---------------------------------	--------------------------------	--	---

I.bc Prantsuse keeles on infinitiiv kahel korral ka eessõnafraasi osa.

Οὐχ ὑπ' ἔρωτος ἡττώμενος	nicht von der Leidenschaft <i>besiegt</i> ,	sans me laisser subjugué par l'amour,	<i>ma ei alistu</i> armastusele,
---------------------------------	---	--	----------------------------------

II.a Tõlkeid, kus muutub kas ainult sõnaliik või süntaktiline struktuur, esineb kokku 3 korda – 2 korda saksa keeles ning ühe korra prantsuse keeles. Siia kuulub prantsuse keeles esinev tõlge lauselühendiga – erinevalt tüüpilisest apositiivse partitsiibiga tõlkimisest, hõlmab tõlge ka sellega kaasnevat nimisõnafraasi.

ὥστε πῶς ἂν εἴ φρονήσαντες ταῦτα καλῶς ἔχειν ἡγήσαιντο	Wie also könnten sie wohl, <i>wenn wieder gut bei Verstande sind</i> , dasjenige führ wohl getan halten,	comment, par suite, une fois leur pensée rentrée dans l'ordre , estimerai-ils	Kuidas võiksid nad siis arvata, <i>kui jälle mõistusele tulevad</i> , et otsused, mida nad sellises seisundis tegid, olid head?
---	--	--	---

II.b Saksa keeles muutub kahel korral ka lause süntaktiline struktuur. Ühel juhul on

tõlgitud substantiveeritud partitsiibiga. Selle tõlke puhul mängib olulist rolli ka adjektiiv πρέσβυς, mille tõlked on märgitud allajoonitult.

ἀλλ' οἵτινες πρεσβυτέρῳ γενομένῳ τῶν σφετέρων ἀγαθῶν μεταδώσουσιν	sondern welche auch dem Ältergewordenen von ihren Güten mitteilen werden;	mais quiconque te donnera, <i>quand tu seras</i> <i>devenu vieux</i> , part à ses biens;	vaid neile, kes jagavad sinuga oma vara, <i>kui sa</i> <i>vananed</i> ;
--	---	---	---

Teisel juhul tõlgitakse saksa keeles atributiivse partitsiibiga.

Οὐδὲ οἵτινες παύόμενοι τῆς ἐπιθυμίας ἔχθρας πρόφασιν ζητήσουσιν	noch auch denen, welche nach gestillter Lust nur Vorwand zur Zwietracht suchen,	pas davantage quiconque <i>quand</i> sa passion <i>aura pris fin</i> , cherchera à l'inimitié de mauvaises raisons,	ja mitte neile, kes kire <i>vaigistanult</i> otsivad ettekäänet vaenuks,
---	---	---	--

III.aa Tõlkeid, kus muutub ühtemoodi nii sõnaliik kui ka süntaktiline struktuur, kuid uut osalauset ei teki, esineb kokku 17 korda – saksa keeles 6, prantsuse keeles 7 ning eesti keeles 4 korda. Siia kuuluvad kõik tõlkimised nimisõnafrasiga (saksa keeles 5, prantsuse keeles 6, eesti keeles 4), mis üldjuhul võtavad lauses määruse rolli.

Περὶ ὧν οὕτω διακείμενοι βουλεύονται	was sie in solcher Verfassung gewollt haben?	Qu'ils forment <i>quand</i> <i>ils sont dans cet état</i> ?	Mida nad sellises seisundis tegid,
φοβούμενοι τοὺς μὲν οὐσίαν κεκτημένους μὴ χρήμασιν αὐτοὺς ὑπερβάλωνται	aus Furcht , Vermögende möchten sie an Reichtum übertreffen,	ils cherchent à les conjurere, de peur que ceux qui possèdent de la fortune ne se servent de leur argent pour surenchérir sur eux,	<i>kartes</i> , et rikkad on neist oma rahaga üle

III.ab Ühel juhul kaasneb nimisõnafrasiga tõlkimisel ka täiend (märgitud allajoonituna). Süntaktiliselt on tegemist sihitisega.

Τὰ δὲ καὶ αὐτοὶ χεῖρον διὰ τὴν ἐπιθυμίαν γινώσκοντες.	Anderes, <i>weil sie</i> selbst ihrer Begierde wegen mit dem Schlechteren <i>halten</i> .	En partie aussi parce que le désir a pour effet de corrompre en eux le jugement ;	osalt kire tõttu, mis on nüristanud nende otsustusvõime .
---	--	--	---

III.b Saksa ning prantsuse keeles paralleelselt on tõlgitud adverbiga: prantsuse keele puhul on tegemist morfoloogiliselt eristuva adverbivormiga, saksa keeles kasutatakse lihtsalt omadussõna adverbi funktsioonis.

ἐπαρθῆναι τῷ λέγειν καὶ	davon zu erzählen und	ils brûlent de parler et,	ülendavad ennast
-------------------------	-----------------------	---------------------------	------------------

φιλοτιμουμένους ἐπιδείκνυσθαι	selbstgefällig sich gegen jedermann rühmen,	dans leur désir de se faire valoir, ils montrent complaisamment	kõnelemisega ja <i>uhkeldavad</i> [kõigi ees]
----------------------------------	--	--	--

IV.aa Tõlkeid, mille juures tekib uus osalause, esineb kokku 45 korda – saksa keeles 13, prantsuse keeles 12 ning eesti keeles 20 korda. Adverbiaalses rollis partitsiibile tüüpiliselt ei ole valdavalt tegemist relatiivlausetega. Siin esineb nii tõlkimist lihtsalt tegusõnafrasiga (saksa keeles 8, prantsuse keeles 3 ning eesti keeles 18 korda),

πείσαντες μὲν οὖν ἀπεχθέσθαι σε τούτοις εἰς ἐρημίαν φίλων καθιστᾷσιν,	Überreden sie dich nun, dich mit solchen zu verfeinden, so entblößen sie dich von Freunden;	le résultat, c'est <i>qu'en te persuadant</i> de te faire détester de ceux-ci, ils en viennent à faire autour de toi le vide des amitiés!	Kui nad on veennud sind teised jätma, säevad nad su sõpradeta üksindusse;
μεγίστων γὰρ ἀπαλλαγέντες κακῶν πλείστην χάριν αὐτοῖς εἴσονται.	Denn von den grössten Übeln <i>befreit</i> , werden sie ihnen auch den meisten Dank wissen.	Puisqu'en effet ils auront été débarrassés des maux les plus grands, infinie sera leur gratitude envers vous!	Sest kui nad vabanevad oma ülimast viletusest, on nad eriti tänuiligid.

IV.ab kui ka konstruktsiooni kopulaarne verb + nimisõnafraas (märgitud allajoonituna; saksa keeles ühe ning prantsuse keeles 2 korda),

ὥστε πῶς ἂν εὖ φρονήσαντες ταῦτα καλῶς ἔχειν ἡγήσαιντο	Wie also könnten sie wohl, wenn wieder gut bei Verstande sind , dasjenige führ wohl getan halten,	comment, par suite, <i>une fois leur pensée rentrée dans l'ordre</i> , estimeraient-ils	Kuidas võiksid nad siis arvata, <i>kui jälle mõistusele tulevad</i> , et otsused, mida nad sellises seisundis tegid, olid head?
Περὶ ὧν οὕτω διακείμενοι βουλεύονται	was sie <i>in solcher Verfassung</i> gewollt haben?	Qu'ils forment quand ils sont dans cet état?	Mida nad sellises seisundis tegid,

IV.ac konstruktsiooni tegusõnafraas + omadussõna (märgitud allajoonitult), mida esineb ühe korra prantsuse keeles

ἀλλ' οἵτινες πρεσβυτέρῳ γενομένῳ τῶν σφετέρων ἀγαθῶν μεταδώσουσιν	sondern welche auch <i>dem Älter gewordenen</i> von ihren Güten mitteilen werden;	mais quiconque te donnera, quand tu seras devenu vieux , part à ses biens;	vaid neile, kes jagavad sinuga oma vara, kui sa vananed ;
--	--	---	---

IV.ad ning konstruktsiooni tegusõnafraas + nimisõnafraas (märgitud allajoonituna). Seda konstruktsiooni leidub saksa ning prantuse keeles 2 ning eesti keeles ühe korra.

ὥστε πῶς ἂν εὖ φρονήσαντες ταῦτα καλῶς ἔχειν ἡγήσαιντο	Wie also könnten sie wohl, <i>wenn</i> wieder <i>gut</i> <i>bei Verstande sind</i> , dasjenige führ wohl getan halten,	comment, par suite, <i>une</i> <i>fois leur pensée rentrée</i> <i>dans l'ordre</i> , estimeraient-ils	Kuidas võiksid nad siis arvata, kui jälle mõistusele tulevad , et otsused, mida nad sellises seisundis tegid, olid head?
Εἰδότες ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστὶν ἢ διὰ φιλίαν τῷ διαλέγεσθαι ἢ δι' ἄλλην τινὰ ἡδονήν.	Indem jeder es in der Ordnung findet , dass man sich unterrede, es geschehe nun aus Zuneigung oder eines anderen Vernügens wegen.	On sait en effet que s'entretenir avec quelqu'un est un effet normal de l'amitié ou de quelque autre agrément.	Sest teatakse , et vestlemine on loomulikult vajalik kas sõpruse tõttu või mõnel muul meeldival põhjusel.

IV.b Siiski esineb ka adverbialse partisiibi kategooria juures paar tõlkimist relatiivse kõrvallausega (sidend märgitud allajoonitult). Tihti esinevad need tõlked kolmes keeles paralleelselt – saksa ja eesti keeles on neid 2, prantsuse keeles 4 korda.

Προέσθαι τοιαύτην ἔχοντι συμφοράν,	der einem solchen Unheil unterworfen ist ,	à un homme qui éprouve pareille disgrâce,	hinnata <u>inimese juures</u> , kes on sattunud taolisesse viletsusse,
ἦν οὐδ' ἂν ἐπιχειρήσειεν οὐδείς ἐμπειρος ὧν ἀποτρέπειν;	<u>welchem</u> kein Kundiger nicht einmal abzuheffen unternehmen würde .	[quel bon sens] disgrâce que nul ne voudrait, sachant ce qui en est , entreprendre seulement de conjurer?	Et <u>mitte keegi</u> , kes seda olukorda on kogenud, isegi ei püüa seda kõrvaldada.

V.a Väljajätku esineb kokku 7 korda – saksa ja eesti keeles 3 ning prantsuse keeles üks kord.

ὅτι ἂν αὐτοῖς οἴωνται πράξαντες χαριεῖσθαι	wodurch sie glauben, ihnen gefällig zu werden.	Il ne reste plus qu'à s'empresse de leur accorder <i>l'acte</i> dont on pense qu'il leur fera plaisir.	Kõike, mis neile iganes võiks arvatavasti meeldida.
--	--	--	---

Tõlgete grammatiline lähedus Platoni korpuse adverbialse partisiibi puhul on saksa keeles 2,86, prantsuse keeles 2,57 ning eesti keeles 3,29 punkti. Eesti keele kõrgema formaalse kauguse põhjustab eelkõige suurem osalausetega tõlkimise osakaal. Sama kehtib ka Herodotose korpuse adverbialse partisiibi kategooria juures, kuid seal tasakaalustab eesti keeles sagedamini esinevat osalause suhteliselt väikene väljaajättude hulk, mis siinkohal pole teguriks. Kuigi saksakeelne tõlge ületab siinkohal teisi tõlkeid (aposiitiivse) partisiibi kasutamise poolest

märkimisväärselt, on prantsuse keele mõnevõrra madalam formaalne kaugus tingitud saksa keelest suurema infiniitsete verbivormide esinemisest.

3.3.5 Predikatiivne partitsiip

Predikatiivset partitsiipi esineb Platoni korpuses 8 korda ning selle 24 tõlke puhul on sagedasimaks tehnikaks tõlkimine osalausega, mida esineb kokku 13 korda (54,2% predikatiivse partitsiibi tõlgetest Platoni korpuses) – saksa ja eesti keeles 5 (62,5% sihtkeele tõlgetest) ning prantsuse keeles 3 korda (37,5% prantsusekeelsest tõlkest). Lisaks sellele esineb 4 korda (16,7%) tõlkimist nimisõnafraasiga – saksa keeles 2 ning prantsuse keeles 2 korda (25%). Neli korda esineb ka tõlkimist muude infiniitsete verbivormidega, prantsuse keeles 2 ning eesti keeles 2 korda. Kolm korda (12,5%) esineb ka väljajätu, igas keeles korra (12,5%).

I.a Tõlkeid, kus säilib nii tõlgitu sõnaliik kui ka süntaktiline roll, esineb kokku 4 korda – 2 korda prantsuse keeles ning 2 korda eesti keeles. Eesti keeles esineb siin üks kord tõlkimine *des-*gerundiiviga.

Καὶ ἔργον τοῦτο ποιοῦμένους,	Und [wie <i>sie</i>] sich hieraus ein Geschäft <i>machen</i> ,	[on les a vus] et <i>s'en assigner</i> l'obligation;	tehes sellest oma elukutse,
------------------------------	---	--	------------------------------------

I.ab Kolm korda on aga kasutatud infinitiivi, kaks korda prantsuse ning ühe korra eesti keeles. Jällegi näeme, kuidas nägemist väljendava verbi kasutamine toob kaasa infinitiivi *mas-*vormi kasutamise eesti keeles.

Καὶ ἰδεῖν ἀκολουθοῦντας	[wie <i>sie</i>] ihren Geliebten <i>nachgehen</i> ,	on les a vus faire cortège	ja näevad, kuidas <i>nad</i> oma armastatuid <i>saadavad</i>
καὶ ἔργον τοῦτο ποιοῦμένους,	Und [wie <i>sie</i>] sich hieraus ein Geschäft <i>machen</i> ,	[on les a vus] et s'en assigner l'obligation;	tehes sellest oma elukutse,
ὥστε ὅταν ὁφθῶσι διαλεγόμενοι ἀλλήλοις	so dass, wo sie nur <i>im Gespräch</i> miteinander gesehen werden,	aussi, quand on les aperçoit <i>en train de s'entretenir</i> ensemble,	nii et kui neid nähakse omavahel vestlemas ,

II. Tõlkeid, kus muutuks ainult kas sõnaliik või süntaktiline roll, Platoni korpuse predikatiivse partitsiibi kategooria juures ei esine.

III.a Tõlkeid, kus muutub nii sõnaliik kui ka süntaktiline roll, esineb kokku 4 korda – 2 korda saksa ning 2 korda prantsuse keeles. Siia kuuluvad kõik tõlked nimisõnaga. Süntaktiliselt

on need määruse rollis.

ὥστε ὅταν ὁφθῶσι διαλεγόμενοι ἀλλήλοις	so dass, wo sie nur im Gespräch miteinander gesehen werden,	aussi, quand on les aperçoit en train de s'entretenir ensemble,	nii et kui neid nähakse omavahel <i>vestlemas</i> ,
ὅσοι δὲ μὴ ἐρῶντες ἔτυχον	Die aber nicht als Liebhaber erlangt,	Quiconque justement est, au contraire, sans amour	Seevastu <i>need, kes ei armunud</i> ,

IV.a Tõlkeid, kus tekib uus osalause, esineb kokku 13 korral – saksa ja eesti keeles 5 korda, prantsuse keeles 3 korda. Valdavalt ei ole tegemist relatiivlausetega ning tõlgitud on lihtsalt tegusõnafrasiga. Saksa keeles esineb seda 5, prantsuse keeles 2 ning eesti keeles 4 korda.

Καὶ ἰδεῖν ἀκολουθοῦντας	ihren Geliebten nachgehen ,	on les a vus <i>faire cortège</i>	ja näevad, kuidas nad oma armastatuid saadavad
ἢ μελλούσης ἔσεσθαι τῆς ἐπιθυμίας συνεῖναι	oder gingen ihr entgegen ;	ou qu'ils vont donner satisfaction à leur désir.	Või siis hakkab see tärkama;

IV.b Prantsuse ning eesti keeles esineb siiski ühe korra ka tõlkimist relatiivlausega (märgitud allajoonituna). Huvitaval kombel esineb mõlemal juhul ka eitus, kuigi negatsiooni esinemise ning relatiivlause kasutamise vahel ei ole täielikku korrelatsiooni ning kasutatakse ka teisi tehnikaid. Prantsusekeelne tõlge kasutab ühtlasi konstruktsiooni tegusõnafras + nimisõnafras.

ὅσοι δὲ μὴ ἐρῶντες ἔτυχον	Die aber nicht <i>als Liebhaber</i> erlangt,	Quiconque justement est, au contraire, <i>sans amour</i>	Seevastu <u>need, kes ei armunud</u> ,
ἐὰν μὴ τις ἐρῶν τυγχάνῃ,	wenn nicht einer leidenschaftlich liebt ,	s'il ne se trouve pas <u>quelqu'un qui aime d'amour</u> ,	kui ei olda armunud ,

V. Väljajätt esineb ühel korral kõigis kolmes keeles paralleelselt. Väga raske on siinkohal eristada partitsiipi ὧν pöördelisest verbist τυγχάνω ning on ka võimalik tõlgendada, et partitsiip on tõlgitud tegusõnafrasiga ja τυγχάνω jäetud välja, nagu Demosthenese korpuse predikatiivse partitsiibi **II.a** juures. Selle näite puhul on aga kahe verbi tähendusväli ülimalt sarnane ning seetõttu ei ole võimalik taolist eristust teha kui Demosthenese korpuse juures.

ὅτι οὐκ ἐραστὴς ὧν σου τυγχάνω.	Weil ich nicht zu deinen Liebhabern gehöre.	Que, justement, je ne suis point ton amoureux.	Et ma sinusse armunud ei ole.
---------------------------------	---	--	-------------------------------

Tõlke grammatiline lähedus Platoni korpuse predikatiivse partitsiibi puhul on saksa keeles 3,875, prantsuse keeles 3,125 ning eesti keeles 3,375 punkti. Formaalne kaugus on kõigis keeltes

ühtemoodi võrdlemisi kõrge. Saksa keele suurem formaalne kaugus on tingitud infiniitsete verbivormide puudumisest. Prantsuse keel on eesti keelest mõnevõrra madalama punktiväärtusega eelkõige suurema nimisõnafraaside osakaalu tõttu osalause arvelt.

3.3.4 Genitivus absolutus

Genitivus absolutus esineb Platoni korpuses 6 korda ning selle 18 tõlke puhul on sagedasimaks tehnikaks tõlkimine osalausega, mida esineb kokku 13 korda (72,2% *genitivus absolutuse* tõlgetest Platoni korpuses) – saksa ja prantsuse keeles 4 (66,7% sihtkeele tõlgetest) ning eesti keeles 5 (83,3% eestikeelsetest tõlgetest). Ühtlasi on tõlgitud partitsiibiga, kokku 3 korda (16,7%) – saksa keeles ühe (16,7%) ning prantsuse keeles 2 korda (33,3%). Eesti keeles korra tõlgitud infiniitse verbivormiga ning saksa keeles esineb ühe korra ka väljajätu (5,6%/16,7%).

I.a Tõlkeid, kus ei muutu ei sõnaliik ega ka süntaktiline struktuur, esineb kokku 3 korda, igas keeles korra. Saksa ning prantsuse keeles on tõlgitud apositiivse minevikupartitsiibiga

ὥστε περιηρημένων τοσοῦτων κακῶν	so, dass so vieler Übel überhoben , sie nicht anders können	D'où il suit que une fois tous ces inconvénients <i>écartés</i> autour d'eux	<i>Kui</i> taolised õnnetused <i>ära langevad</i> ,
μὴ πυθομένων τῶν ἀνθρώπων ὀνειδός σοι γένηται,	und dass dir, <i>wenn</i> die Leute <i>es erfahren</i> , Schande daraus entstehen könnte:	connue du public, ta conduite ne te vaille des reproches.	<i>Et teada saades</i> hakkavad inimesed sind häbistama

I.b Eesti keeles on seevastu kasutatud *des*-gerundiivi.

Μὴ πυθομένων τῶν ἀνθρώπων ὀνειδός σοι γένηται,	und dass dir, <i>wenn</i> die Leute <i>es erfahren</i> , Schande daraus entstehen könnte:	<i>connue</i> du public, ta conduite ne te vaille des reproches.	<i>Et teada saades</i> hakkavad inimesed sind häbistama
--	--	--	---

II.a Tõlkeid, kus muutub ainult kas sõnaliik või süntaktiline struktuur, esineb ühe korra prantsuse keeles, kus on tõlgitud atributiivse minevikupartitsiibiga.

ὥστε περιηρημένων τοσοῦτων κακῶν	so, dass so vieler Übel <i>überhoben</i> , sie nicht anders können	D'où il suit que une fois tous ces inconvénients écartés autour d'eux	<i>Kui</i> taolised õnnetused <i>ära langevad</i> ,
-------------------------------------	--	--	--

III. Tõlkeid, kus muutuks nii sõnaliik kui ka süntaktiline struktuur, ei esine.

IV.aa Tõlkeid, kus tekib uus osalause, esineb kokku 13 korda – saksa ning prantsuse

keeles 4 ja eesti keeles 5 korda. Üldiselt on tõlgitud niisama tegusõnafraasiga (saksa keeles 4, prantsuse keeles 2 ning eesti keeles 5 korda),

ἀλλ' οἱ πανσαμένου τῆς ὥρας τότε τὴν αὐτῶν ἀρετὴν ἐπιδείζονται.	Sondern welche, wenn die Jugend vergangen ist , dann ihre Tugend beweisen werden.	Mais à ceux pour qui, quand il en sera pour toi fini de ta fleur, ce sera le moment de faire montrer de ce qu'est leur propre mérite.	Vaid neile, kes näitavad oma voorust siis, kui su noorus on möödas .
---	---	--	--

IV.ab kuid prantsuse keeles esineb kaks korda ka tõlkimist konstruktsiooniga tegusõnafraas + nimisõnafraas (märgitud allajoonituna).

Προεμένον δέ σου ἃ περὶ πλείστου ποιῇ μεγάλην ἂν σοι βλάβην ἂν γενέσθαι	hier aber, wenn du das Höchste gewährt hättest, dir grosser Nachteil entstehen könne:	tandis que, si tu as fait abandon de ce que tu mets au plus haut prix, c'est pour toi que grand sera le dommage?	Kui sa aga kaotad selle, mida sa hindad kõige enam, oleks kaotus sulle üksi
νομίζω συμφέρειν ἡμῖν γενομένων τούτων ἀκήκοας	es werde uns zuträglich sein, dass dieses zustande kommt , hast du gehört	et mon opinion sur l'intérêt que nous avons à la réalisation de ceci , tu l'as entendue	ja oled juba kuulnud minu arvamust, et kui see sünnib , tuleb see meile kasuks.

V.a Väljajätt esineb ühel korral saksa keeles.

Προεμένον δέ σου ἃ περὶ πλείστου ποιῇ μεγάλην ἂν σοι βλάβην ἂν γενέσθαι	hier aber, wenn du das Höchste gewährt hättest, dir grosser Nachteil entstehen könne:	tandis que, <i>si tu as fait</i> <i>abandon</i> de ce que tu mets au plus haut prix, c'est pour toi que grand sera le dommage?	<i>Kui sa aga kaotad</i> selle, mida sa hindad kõige enam, oleks kaotus sulle üks
---	---	--	--

Tõlke grammatiline lähedus Platoni korpuse *genitivus absolutuse* puhul on saksa keeles 3,67, prantsuse keeles 3,17 ning eesti keeles 3,5 punkti. Saksa keele suurem formaalne kaugus on tingitud ühest väljajätust, mida teistes keeltes pole. Prantsuse keeles kasutatakse eesti keelest vähem osalauseid, seetõttu on ka prantsuse keele formaalne kaugus madalam.

Kokkuvõtteks, tõlke grammatiline lähedus kogu Platoni korpuse peale kokku on saksa keeles 2,6, prantsuse keeles 3 ning eesti keeles 2,83. Saksa keele madalama ning prantsuse keele suurema formaalse kauguse tingivad eelkõige erinevused substantiveeritud partitsiibi kategooria juures, kus saksakeelne tõlge eelistab tugevalt tõlkimist substantiveeritud partitsiibiga ning teisi madala formaalsuskaugusega tõlketehnikaid, prantsusekeelne tõlge seevastu kasutab valdavalt

osalausega tõlkimist. Seda kompenseerib mõnevõrra prantsuse keele madal formaalne kaugus adverbialse partitsiibi juures, mis nagu teistegi korpuste juures on prantsuse keeles väikseim, Platoni korpuse puhul on erinevus saksa ning prantsuse keele vahel minimaalne. Eesti keel jääb grammatilise läheduse poolest üldjuhul saksa ning prantsuse keele vahele – substantiveeritud partitsiibi puhul järgib esineb võrdlemisi madal formaalne kaugus, samas adverbialse partitsiibi kategooria juures jääb eestikeelne tõlge teistest märkimisväärselt kaugemale.

4. KOKKUVÕTE

Käesolev töö uuris 300 vanakreeka partitsiipi tõlkimist saksa, prantsuse ning eesti keelde. 900 tõlget kolme sihtkeelde, mis moodustasid selle töö korpuse, kätkesid endas suurt hulka erinevaid tõlketehnikaid – vanakreeka partitsiipi on edasi antud osalause, nimisõnafraaside, partitsiipide, teiste infiniitsete verbivormide, omadussõnade, määrsõnade, asesõnade ning eessõnade abil. Nendest tüüpilisimateks võiks pidada kolme esimest, st tõlkimist osalause, nimisõnafraasi või partitsiibiga ning üldjuhul domineerisid need tehnikad kõikide alatüüpide juures. Adverbiaalse ning predikatiivse partitsiibi puhul oli võrdlemisi suur roll ka muudel infiniitsetel verbivormidel. Vaadates vanakreeka partitsiibitüüpi, oli suurem erinevus substantiveeritud, atributiivse ning adverbiaalse partitsiibi tõlketehnikate vahel. Erinevus adverbiaalse ja predikatiivse partitsiibi ning *genitivus absolutuse* vahel oli juba väiksem. Järgnevalt esitan lühikese ülevaate kasutatavatest tehnikates, lähtudes vanakreeka partitsiibi tüübist.

Substantiveeritud partitsiip

I. Substantiveeritud vanakreeka partitsiibi puhul oli täpsemaks lahenduseks tõlkimine samas süntaktilises rollis oleva substantiveeritud partitsiibiga, mis oli ilmselgelt eelistatud saksa ning eesti keele puhul, kuid võrdlemisi harv prantsuse keeles.

Διόπερ καὶ τὰς πρὸς τοὺς ἄλλους τῶν ἐρωμένων συνουσίας ἀποτρέπουσιν	Daher verhindern sie auch den Umgang ihrer Geliebten mit anderen,	Voilà justement aussi pourquoi tout commerce de leur aimé avec d'autres,	Seepärast püüavad nad ka vältida armastatute koosolemist teistega,
---	--	---	---

II. Tõlgetest, kus muutus ainult kas sõnaliik või lause süntaktiline struktuur, oli tavalisim tõlkimine nimisõnafraasiga, mis vastas substantiveeritud vanakreeka partitsiibi süntaktilise rolliga. Nimisõnafraasiga tõlkimisel ei esinenud erilisi keelelisi piiranguid ning selle tehika esinemissagedus sõltus paljuski tõlkija valikust.

Καὶ μὲν δὴ εἰ μὲν ἐκ τῶν ἐρώντων τὸν βέλτιστον αἰροῖο	Überdies, wenn du aus den Liebhabern dir den besten wähltest,	Il y a plus : s'agit-il pour toi, <i>entre ceux qui aiment</i> d'élire celui qui aime le mieux?	Lisaks sellele: kui sa tahaksid valida armastajate seast parimat,
ἀλλὰ τοὺς προσαιτοῦντας	sondern <i>die um Almosen bitten</i>	mais les mendiants	vaid neile, kes kerjavad,

Formaalse ekivalentsi punktiskaalal võrdväärne, kuid üsnagi harv, oli tõlkimine asesõna [näide a] substantiveeritud omadussõna [näide b] või muu infiniitse verbivormiga [näide c].

a)	τοῖς ἐρωμένοις χαρίζεσθαι	ihnen gefällig zu sein	pour se rendre agréables à leurs aimés.	Et armastatu meele järgi olla,
b)	εὐτυχοῦντας δὲ καὶ τὰ μὴ ἡδονῆς ἄξια παρ’ ἐκείνων ἐπαίνου ἀναγκάζει τυγχάνειν	die Glücklichen aber nötigt sie, auch an dem, was keiner Lust wert ist, ihr lob zu verschwenden.	Une bonne chance qui ne mérite même pas qu’on se réjouisse, il les contraint d’ trouver matière à louange de leur part.	Aga kellel on õnne, neid sunnib ta kiitma sedagi, mis pole väärt isegi naudinguks pidamist.
c)	ἀλλ’ ὑμεῖς οἱ καὶ συνιέντες αὐτοῖ	[wohl aber], wenn ihr, die ihr selber den Einblick habt	Mais vous, vous qui comprenez vous-mêmes	vaid see, kui teie, ise mõistes

III. Tõlgete seas, kus muutus nii sõnaliik kui ka süntaktiline struktuur, oli samuti tavalisim tehnika tõlkimine nimisõnafrasiga. Üldjoones kuulus selle tüübi alla vähem nimisõnafrase kui eelnevasse.

καὶ νικήσαντες μάχη τοὺς ἀντιομένους ὑπῆρξαν ἀδικίης.	dass sie nach dem Siege über ihre Gegner den Streit angefangen [waren]	et vaincu dans un combat ceux qui s’opposaient à leur marche, avaient commencé à violer la justice.	ja seal oma vastaste - meedlaste üle võidu saavutanud ning sellepärast osutusid just nemad ülekohtu algatajateks.
οὗς διὰ μὲν πλεονεξίαν τὰ παρόντ’ ἀγαπήσειν οἶεται,	und von denen er meint, dass sie wegen ihres Strebens nach eigenem Vorteil die gegenwärtige Lage gutheissen,	gens qu’il pense satisfaire par des avantages immédiats	kellest ta arvab, et neile meeldib käesolev olukord, kuna nad taotlevad ülekaalu,

Vähemal määrel leidis ka siin tõlkimist substantiveeritud omadussõnaga.

τῷ μὲν Ἀγάθυρσον αὐτῶν, τῷ δ’ ἐπομένῳ Γελωνόν	[nannte sie] den einen Agathysos, den zweiten Gelonos,	leur donna comme noms à l’un Agathysos, au suivant Gélonos,	Üks [sai nimeks] Agathysos, järgmine Gelonos,
---	--	---	---

IV. Nagu varem välja toodud, oli partitsiibi sagedasimaks tõlketehnikaks tõlkimine osalausega. Osalausega tõlkimise esinemissagedus sõltus paljuski teiste tehikate esinemisest. Kuivõrd prantsuse keeles esines substantiveeritud partitsiipi vähe, siis oli see prantsuse keele

tüüpilisim tehnika substantiveeritud partitsiibi puhul. Tihtilugu oli tegemist relatiivsete kõrvallausetega, mis on võrdlemisi vormilise substantiveeritud partitsiibi tõlketehnikaga, mida sooviatakse ka grammatilistes käsitlustes.

ἀλλὰ τοὺς μὴ ἐθέλοντας μισοῖεν	sondern eher hassen die , die es nicht sein wollen ,	ce sont plutôt ceux qui s'y refusent qu'il prendra en haine,	vaid vihkavad neid, kes [sinuga] koos olla ei taha
--------------------------------	---	---	---

V. Formaalselt kaugeim oli tõlke puudumine ehk väljajätt. Substantiveeritud partitsiibi puhul esines seda teiste partitsiibitüüpidega võrreldes vähe. Ilmselt seetõttu, et substantiveeritud partitsiipide hulka kuulus vähem nõ „semantiliselt tühje“ kopulaarse iseloomuga (εἶμι, ἔχω, τυγχάνω) tegusõnu.

ἀντὶ τῶν ἑαυτοῖς γιγνομένων τὰ λοιπὰ ἔασειν ὅπως βούλεται πράττειν ἑαυτόν,	dass die Thebaner als Gegenleistung für ihre eigenen Vorteile ihn im Übrigen nach seinem Willen handeln lassen,	moyennant certains avantages, lui laisseraient en tout le rest le mains libres,	et nad lasevad tal nende kasuks <i>sündinu eest</i> ülejäänu suhtes toimida,
--	---	---	--

Atributiivne partitsiip

I. Atributiivse vanakreeka partitsiibi puhul oli formaalselt lähimaks tõlkimine atributiivse partitsiibiga. Selle tehnika puhul ei esinenud seost kasutamissageduse ning sihtkeele vahel, varieerudes korpuseti palju.

καὶ τὴν προσοῦσαν ἀδοξίαν τῷ πράγματι φεύγοντες,	unter Meidung des damit verbundenen schlechten Rufes	décidés à éviter tout acte déshonorant	ja vältides senise tegutsemisega seotud kuulsusetust
--	---	--	---

II. Tõlketehnikatest, kus muutus kas sõnaliik või süntaktiline funktsioon, esines tõlkimine atributiivse omadussõna, [näide a], täiendi rollis nimisõna [näide a] ning apositiivse [näide b] või substantiveeritud partitsiibiga [näide c]. Kahe viimase tehnika esinemisel oli mõnikord põhjust kahtlustada ambivalentsust vanakreeka partitsiibi määratlusel – ilmselt on tõlkija käsitlenud atributiivset partitsiipi vastavalt kas adverbialse või substantiveerituna.

a)	πρῶτον μὲν οὐ τὴν παροῦσαν ἡδονὴν	so werde ich zuerst nicht nur das augenblickliche Vernügen	d'abord ce n'est pas à servir la jouissance présente	siis ei hakka ma sinuga koos olles kõigepealt teenima hetke naudingut,
b)	τὰς δὲ οἱ ἵππους τὰς ὑπὸ τοῦ ἄρματος νεμομένας	seine Wagenpferde aber, die unterdessen dort geweidet hatten,	et ces cavales, celles qu'il avait détachées de son char, puissant	tema lahtirakendatud hobused, kes karjamaal sõid .

			pendant qu'il dormait,	
c)	οἷς γὰρ οὗσιν ὑμετέροις ἔχει,	denn eure <i>Besitzungen</i> , die er in seiner Gewalt hat,	car c'est grâce à ce <i>qu'il vous a pris</i>	Teile kuuluvat enda võimu all hoides,

III. Muutub nii sõnaliik kui ka süntaktiline struktuur kõigil substantiiviga (st, nimisõnafraasi või substantiveeritud omadussõnaga) tõlkimistel, mis ei ole süntaktiliselt täiendi rollis.

οἷς γὰρ οὗσιν ὑμετέροις ἔχει,	denn eure Besitzungen , die er in seiner Gewalt hat, [sichern ihm alles übrige;]	car c'est grâce à ce <i>qu'il vous a pris</i>	Teile <i>kuuluvat</i> enda võimu all hoides,
-------------------------------	---	---	--

IV. Ka atributiivse partitsiibi kategooria puhul esines palju osalausega tõlkimist. Kuigi atributiivseid partitsiipe esines korpuses üsnagi vähe, leidis seda tehnikat siiski kõigis kolmes tekstis.

οἷς γὰρ οὗσιν ὑμετέροις ἔχει,	denn eure <i>Besitzungen</i> , die er in seiner Gewalt hat,	car c'est grâce à ce qu'il vous a pris	Teile <i>kuuluvat</i> enda võimu all hoides,
-------------------------------	---	---	--

V. Esines ka väljajätu. Herodotose korpuse puhul oli see isegi üks peamistest tehnikatest.

ἐξικέσθαι πρὸς τὸν προκείμενον ἄεθλον	als sie den Bogen spannen sollten, dazu nicht imstande waren,	venir à bout de l'épreuve <i>proposée</i>	ei tulnud ülesandega toime,
καὶ τὴν προσοῦσαν ἀδοξίαν τῷ πράγματι φεύγοντες,	unter Meidung des damit <i>verbundenen</i> schlechten Rufes	décidés à éviter tout acte déshonorant	ja vältides senise tegutsemisega <i>seotud</i> kuulsusetust

Adverbiaalne ning predikatiivne partitsiip ja *genitivus absolutus*

I. Adverbiaalse ning predikatiivse partitsiibi ja *genitivus absolutuse* puhul oli formaalseimaks lahenduseks tõlkimine apositiivse partitsiibi [näide a & b] või muu infiniitse verbivormiga [näide c & d]. Eesti keelele ainuomased infinitiivi käändelised vormid leidsid ainult predikatiivse partitsiibi puhul [näide e].

a)	τῶνδε εἵνεκα ὁ Δαρεῖος τίσασθαι βουλόμενος συνήγειρε ἐπ' αὐτοὺς στρατεύμα.	Dafür <i>wollte</i> Dareios <i>sie</i> bestrafen, und dazu bot er sein Heer gegen sie auf.	Et voilà pourquoi, voulant tirer d'eux vengeance, Darius rassemblait contre eux une armée.	Sel põhjuselt <i>tahtiski</i> Dareios neid karistada ja nende vastu sõjaväe koguda.
b)	ταῦτα ἀκούσαντες οἱ	Als die Skythen das	Ayant entendu cet avis,	Selle ettepaneku ära

	Σκύθαι ἐποίουν ἐπιτελέα:	<i>hörten</i> , machten sie es auch so,	les Schytes le mirent à exécution;	kuulanud , talitasid sküüdid otsekohe nõnda.
c)	Κιμμερίους γὰρ ἐπιδιώκοντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην,	Sie waren nähnlich <i>auf der Verfolgung</i> der Kimmerier nach Asien eingedrungen,	C'est en poursuivant les Cimmériens qu'ils avaient pénétré en Asie,	Nad olid kimreid jälitades Aasiasse tunginud
d)	τάδε ποιῶσα οὐκ ἂν ἁμαρτάνοις	empfehle ich dir, es so zu machen	<i>fais</i> [ce que je vais dire,] et tu n'auras pas à craindre de te tromper;	siis <i>talita</i> järgnevalt ja sa ei kahetse
e)	ὥστε ὅταν ὀφθῶσι διαλεγόμενοι ἀλλήλοις	so dass, wo sie nur <i>im Gespräch</i> miteinander gesehen werden,	aussi, quand on les aperçoit <i>en train de s'entretenir</i> ensemble,	nii et kui neid nähakse omavahel vestlemas ,

II. Tõlketehnikad, mille puhul muutus ainult sõnavorm või süntaktiline struktuur, oli näiteks tõlkimine apositiivse omadussõna [näide a] ning substantiveeritud [näide b] või atributiivse partitsiibiga [näide c]. Ka adverbialse partitsiibi puhul annab substantiveeritud või atributiivse partitsiibiga tõlkimine märku ambivalentsusest konkreetse partitsiibi määratlusel.

a)	οἶδεν οὖν ἀμφοτέρους ἰδίᾳ τὸ λυσιτελοῦν ἀγαπήσοντας	Philipp weiss also, <i>dass</i> beide ihre eigenen Intresse <i>verfolgen werden</i> ,	Il est ainsi assuré que les uns et les autres, soucieux de leurs intérêts particuliers,	Ta teab niisiis, et nad mõlemad <i>armastavad</i> seda, mis neile tulus on,
b)	εἴποι τις ἂν ὥς πάντα ταῦτ' εἰδώς,	könnte jemand sagen, wie wenn <i>er</i> das alles <i>wüsste</i> ,	m'objectera quelque contradicteur soi-disant bien informé ,	võiks öelda mõni, kes arvab, et <i>ta</i> kõike seda <i>teab</i> ,
c)	ἀλλ' οἵτινες πρεσβυτέρῳ γενομένῳ τῶν σφετέρων ἀγαθῶν μεταδώσουσιν	sondern welche auch dem <i>Ältergewordenen</i> von ihren Güten mitteilen werden;	mais quiconque te donnera, <i>quand tu seras devenu vieux</i> , part à ses biens;	vaid neile, kes jagavad sinuga oma vara, <i>kui sa vananed</i> ;

III. Muutub nii sõnavorm kui ka süntaktiline struktuur kõigil nendel juhtudel, kui on tõlgitud nimisõnafrasiga [näide a], mis on selle kategooria levinuim tehnika. Lisaks sellele väikestes kogustes tõlgitud ka eessõnafraasi [näide b] või mäarsõnaga [näide b; e], asesõna [näide c] ning atributiivse [näide d] või adverbialse omadussõnaga [näide e].

a)	φοβούμενοι τοὺς μὲν οὐσίαν κεκτημένους μὴ χρήμασιν αὐτοὺς ὑπερβάλλονται	aus Furcht , Vermögende möchten sie an Reichtum übertreffen,	ils cherchent à les conjurer, de peur que ceux qui possèdent de la fortune ne se servent de leur argent pour surenchérir sur eux,	<i>kartes</i> , et rikkad on neist oma rahaga üle
b)	καὶ δύνανται μεγάλην ἔχων αὐτός ἐστι προσδόκιμος.	und man erwartet ihn selbst mit einer grossen Streitmacht.	et voici qu'il est attendu en personne avec une puissante armée.	ning on oodata teda ennastki koos suure väega.
c)	καὶ λέγειν μὲν ἅπαντας ἀεὶ τὰ δέοντα	und <i>dass</i> alle <i>diejenigen</i> /---/ immer	quiconque l'accuse dit exactement, selon vous ; ce	ja <i>näivad</i> alati rääkivat seda,

	δοκοῦντας	das, was notwendig ist, zu sagen <i>scheinen</i>	qu'il faut dire;	mida vaja,
d)	οὕτως ἡ παραυτίχ' ἡδονὴ καὶ ῥαστώνη μεῖζον ἰσχύει τοῦ ποθ' ὕστερον συνοίσειν μέλλοντος .	So hat eine augenblickliche Freude und Bequemlichkeit bei euch grössere Bedeutung als künftiger Vorteil.	Tant l'agrément immédiat et la mollesse prévalent sur les intérêts <i>éloignés</i> !	Niisiis on hetkeline nauding ja lõõgastus tugevam sellest, <i>mis hiljem kasu toob</i> .
e)	ἐπαρθῆναι τῷ λέγειν καὶ φιλοτιμουμένους ἐπιδείκνυσθαι	davon zu erzählen und selbstgefällig sich gegen jedermann rühmen,	ils brûlent de parler et, dans leur désir de se faire valoir, ils montrent complaisamment	ülendavad ennast kõnelemisega ja <i>uhkeldavad</i> [kõigi ees]

IV. Ka adverbialse ja predikatiivse partitsiibi ning *genitivus absolutuse* puhul on peamiseks tehnikaks osalausega tõlkimine. Võrreldes substantiveeritud ning atributiivse partitsiibiga, esineb siin väga vähe relatiivseid kõrvallauseid ning kindlat reeglipära lausetüübi kasutamises ei esine.

γινόμενον δ' οὐδὲν	dass aber diesen Notwendigkeiten fast nicht geschieht	mais, en somme, rien à peu près ne se réalise ,	kuid ometi ei juhtu ,
---------------------------	---	---	------------------------------

V. Väljajātu esinemine sõltub paljuski tekstist ja tõlkijast. Tihti on väljajäetavaks verbiks semantiliselt tühjad ἔχω ning εἶμι või nende liitvormid. Taolistel võib leida väljajätu ka kõigis mitmes keeles paralleelselt. Samas jäetakse küllaldaselt välja ka teisi, tähenduselt konkreetsemaid verbe.

ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος ἔχων ὧδε,	Es gibt jedoch noch eine andere Sage,	Il y a encore une autre façon de présenter les choses, que voici:	On olemas veel kolmas pärimus,
οὐχ ὃ τι συνοίσει κοινῇ τοῖς Ἕλλησι σκεψομένους .	ohne auf den gemeinschaftlichen Nutzen der Griechen <i>Rücksicht zu nehmen</i> .	ne le seront aucunement des intérêts communs de la Grèce.	ega <i>hakka vaatama</i> seda, mis hellenitele ühiselt kasu toob.

Selles töös läbiviidud tõlgete grammatilise läheduse mõõtmise tulemused varieerusid 5-punkti skaalal 1,5 (Platoni korpus/atributiivne partitsiip/saksa keel) ja 4,3 (Herodotose korpus/atributiivne partitsiip/saksa keel) vahel. Parema ülevaate mõõtmise tulemusest annab järgnev koondtabel. Kaalutud keskmise puhul on võetud arvesse ka konkreetse partitsiibitüübi osakaal terves korpus.

	Saksa keel	Prantsuse keel	Eesti keel
--	------------	----------------	------------

Herodotose korpus			
Substantiveeritud	3,4	2,87	2,93
Atributiivne	4	3,89	4
Adverbiaalne	3,88	2,92	3,81
Predikatiivne	3,71	1,71	3,71
<i>Genitivus absolutus</i>	4	3,89	4
Aritmeetiline keskmine	3,86	3,02	3,65
Kaalutud keskmine	3,85	2,99	3,69

Demosthenese korpus			
Substantiveeritud	3,15	3,54	2,54
Atributiivne	2	4,5	2,75
Adverbiaalne	3,58	2,91	2,89
Predikatiivne	3,54	2,91	2,64
<i>Genitivus absolutus</i>	3,5	2,75	2,75
Aritmeetiline keskmine	3,16	3,32	2,71
Kaalutud keskmine	3,4	3,13	2,76

Platoni korpus			
Substantiveeritud	2,16	3,4	2,4
Atributiivne	1,5	2,33	2
Adverbiaalne	2,86	2,6	3,29
Predikatiivne	3,875	3,125	3,375
<i>Genitivus absolutus</i>	3,67	3,17	3,5
Aritmeetiline keskmine	2,81	2,925	2,91
Kaalutud keskmine	2,59	3,02	2,83

Koondväärtus			
Substantiveeritud	2,91	3,25	2,62
Kaalutud	2,68	3,33	2,53
Atributiivne	3,1	3,51	2,85
Kaalutud	3	3,45	3,05
Adverbiaalne	3,44	2,78	3,32
Kaalutud	3,74	2,91	3,35
Predikatiivne	3,74	2,61	3,27
Kaalutud	3,73	2,69	3,19
<i>Genitivus absolutus</i>	3,72	3,12	3,42
Kaalutud	3,79	3,21	3,58

<u>Kaalutud koondväärtus</u>	<u>3,36</u>	<u>3</u>	<u>3,12</u>
-------------------------------------	--------------------	-----------------	--------------------

Kvantitatiivanalüüsi tulemused näitavad, et esialgne hüpotees osutus suuremalt jaolt valeks – keelte formaalsed omadused ei kajastu tõlgete grammatilises läheduses originaalile, kuna teksti puhul asub grammatiliselt täpsem tõlge eri keeles. Kaalutud koondväärtusest tuleb välja, et formaalselt lähimaks osutus prantsuse keel 3 punktiga, sellele järgnes eesti keel 3,12 ning viimasena saksa keel 3,36 punktiga. Hüpoteesis pakutud järjekord – et eesti keel osutub grammatiliselt lähimaks ning prantsuse keel kaugeimaks ei osutunud seega tõeseks. Nähtavasti ei ole määravat rolli mänginud ka infiniitsete verbivormide koguhulk keeles – kuigi viimaseks jäänud saksa keel oli selles mõttes tõepoolest ebasoodsamas olukorras (kuna saksa keeles puudub morfoloogiliselt eristuv gerundiivi vorm), siis näiteks eesti keelele iseäralikud *vat-* ning *mas-* infiniitviivormid leidsid kasutust erakordselt vähe. Jälgides *des-*gerundiivi ning *gérondifi* kasutust, ilmnes, et adverbiaalse partitsiibi puhul neid tõepoolest ohtralt kasutati, kuid eelkõige asendasid need vormid punktiliselt samaväärtusliku apositiivse partitsiibi rolli. Kõige selgemini ilmneb see Demosthenese korpuse adverbiaalse partitsiibi kategooria puhul, kus eestikeelne *des-*gerundiiv ning prantsusekeelne apositiivne partitsiip esinesid tihtilugu paralleelselt.

Niisiis osutus iga teksti puhul lähimaks erinev keel – Herodotose tõlgete seas prantsuse keel, Demosthenese tõlgete seas eesti keel ning Platoni tõlgete seas saksa keel. Sellest võime järeldada, et keelte formaalsete tunnuste asemel mängis suuremat rolli hoopis tõlkijate isiklikud otsused ja lähenemine tõlkimisel. Lisaks sellele on tähelepanuväärne teatav korrelatsioon tõlgete grammatilise läheduse ning originaalteksti žanri vahel – üldjuhul olid Herodotose korpuse tulemused keelest sõltumata grammatiliselt kaugeimad (mida tingis muude faktorite kõrval näiteks suur väljajätmiste hulk), grammatiliselt lähimaks osutusid peaegu alati Platoni korpuse tõlked. Võime spekuloida, et Herodotose „*Historia*“ puhul on tegemist jutustava ajaloonarratiiviga, mis võimaldab märksa vabamat lähenemist kui filosoofilise dialoogi žanri kuuluv „*Phaidros*“. Grammatilisel täpsusel puudus sügavam seos ka teksti vanusega ning tihtilugu ilmnes, et ajaliselt kõige lähedasemad tõlked osutusid ka kõige vastandlikumaks.

Siiski võib täheldada teatavaid tendentse, mis on pigem tingitud keele formaalsetest omadustest kui tõlgi otsustest – nõnda näiteks näeme substantiveeritud partitsiibi puhul prantsuse keeles üldjuhul kõrgemat punktiväärtust (st, suuremat grammatilist erinevust) kui teiste keelte puhul ning see kajastub hästi ka kvalitatiivanalüüsis, kus prantsuse keeles esines tõlkimist substantiveeritud partitsiibiga võrdlemisi vähe ja märksa rohkem kasutati nimisõnafraasi või osalausega tõlkimist. Vastumeelsus kasutada substantiveeritud partitsiipi on mõnevõrra

üllatuslik, kuna Chevalier et al kommenteerib prantsue keele partitsiibi käsitledes, et partitsiibi substantiveerimine „est un procédé extrêmement vivant.“ (1964: 379) Saksa ja eesti keeles seevastu näeme keskmisest kõrgemat punktiväärtust just adverbiaalse ja predikatiivse partitsiibi kategooria juures, ning võime üldistada, et saksa ja eesti keeles oli soodumus kasutada tõlkimist osalausega seal, kus prantsuse keeles eelistati apositiivse partitsiibi või gerundiiviga. Nendel tendentsidel on tõlkija otsustest siiski väiksem roll – nõnda on keskmisest madalam nii prantsusekeelse tõlke punktiväärtus Herodotose korpuse substantiveeritud partitsiibi juures kui ka saksakeelse tõlke punktiväärtus Platoni korpuse adverbiaalse partitsiibi juures.

Kokkuvõtteks, tulles tagasi töö eesmärkide ja tulemuste juurde, nimetaksin kahte. Esiteks näitab see töö teoreetilisel baasil, et tõlkele on võimalik omistada objektiivne hinnang (näiteks, kas tõlge on formaalselt või dünaamiliselt ekvivalentne; kas see on võõrastav või kodustav) tuginedes ainuüksi grammatilistele omadustele ning semantikat täielikult ignoreerides. Mõistagi uurib see töö teksti ainult ühest väga kitsast vaatenurgast ning huvitav oleks uurida samu tõlkeid ka semantilisest aspektist nägemaks, kas selle töö kvantitatiivanalüüsi tulemused oleksid laiendatavad ka üldiseks teksti kirjelduseks. Paratamatult on töö mõningased aspektid rohkem uuritud kui teised. Nõnda pälviks sügavamat analüüsi osalausega tõlkimine, mis kvalitatiivanalüüsis sai lahatud kõige üldisemalt, tõlketehnikana oli aga tavalisim. See nõuaks aga põhjalikumat süntaktilist analüüsi, mis ei mahu selle töö raamesse. Edasist uurimist vääriks ka grammatilise täpsuse seost teksti žanriga – kas tegemist on tõepoolest ainuüksi tõlkija otsusega või loob teksti juba teksti žanriline määratlus ise eeltingimused formaalsema või dünaamilisema ekvivalentsi kasutamiseks? Oleks huvitav kõrvutada tulemused Herodotose korpusest mõne Xenophoni tõlkega või võrrelda Marju Lepajõe tõlget Jaan Undi Aristotelese eestindusega. Teiseks loodan, sõltumata grammatilise tõlkeanalüüsi perspektiivikusest või mõttekusest, et sellel tööil on praktilist kasu ka vanakreeka keele õpingutel eesti keeles. Uurimise korpus on lisades vabalt kättesaadav ning kasutab töösisest viitamissüsteemi põhiosa analüüsile, mis võimaldab lugejal iga partitsiibitõlke kohta saada ka eraldi hinnang.

Kasutatud Kirjandus

Esmased allikad

Demosthenes. 1903. *Philippica 2, Demosthenis orationes, Tomus I, Vol I, Orationes I-XIX*.

Toimetaja Samuel Henry Burcher. Oxford: Clarendon Press. Kasutatud Perseuses kättesaadavat versiooni.

<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=urn:cts:greekLit:tlg0014.tlg006.perseus-grc1> [15.05.2014]

Demosthenes. 1925. *Démosthène: Harangues Tome II*. Tõlkinud Maurice Croiset.

Pariis: Les Belles Lettres.

Demosthenes. 1985. *Politische Reden*. Tõlkinud Wolfhart Unte. Leipzig: Reclam.

Demosthenes. 2006. 2. Philippose vastu. Tõlkinud Janika Päll. Kogumikust

Vanakreeka kirjanduse antoloogia, 309-316. Koostanud Janika Päll. Tallinn: Varrak.

Herodotos. 1927. *Herodoti Historiae, Tomus Posterior-Libri V-IX*. Toimetaja Karl Hude. Oxford:

Clarendon Press. Kasutatud Perseuses kättesaadavat versiooni.

<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=urn:cts:greekLit:tlg0016.tlg001.perseus-grc1> [15.05.2014]

Herodotos. 1945. *Histoires: Livre IV Melpèmene*. Tõlkinud Philippe-Ernest Legrand.

Pariis: Les Belles Lettres.

Herodotos. 1958. *Das Geschichtswerk des Herodotos von Halikarnassos*.

Tõlkinud Theodor Braun. Leipzig: Insel-Verlag

Herodotos. 1983. *Historia: [muusad]: katkendid*. Tõlkinud Astrid Kurismaa.

Tallinn: Eesti Raamat.

Platon. 1903. *Platonis Opera, Tomus II Tetralogias III-IV Continens*. Toimetaja John Brunett.

Oxford: Oxford University Press. Kasutatud Persesuses kättesaadavat versiooni

<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=urn:cts:greekLit:tlg0059.tlg012.perseus-grc1> [15.05.2014]

Platon. 1953. *Phaidros oder vom Schönen*. 3. Auflage. Tõlkinud Friedrich Schleiermacher.

Leipzig: Reclam

Platon. 1961. *Le banquet; Phèdre; Phédon*. Tõlkinud Leon Robin. Pariis: Club français du livre.

Platon. 2003. *Phaidros*. Tõlkinud Marju Lepajõe. Kogumikust *Teosed I: Sokratese apoloogia, Phaidon, Kriton, Pidusöök, Charmides, Phaidros, Euthyphro*, 286-387. Koostanud Marju Lepajõe; Tartu : Ilmamaa

Teisesed allikad

Agricola, Erhard, Wolfgang Flreischer, Helmut Protze ja Wolfgang Ebert. 1970.

Die deutsche Sprache zweiter Band. Leipzig: VEB Bibliographisches Institut.

Arrivé, Michel, Françoise Gadet ja Michel Galmiche. 1986.

La grammaire d'aujourd'hui. Pariis: Librairie Flammarion.

Béchade, Hervé-D. 1994. *Grammaire française*. 1re édition.

Pariis: Presses Universitaires de France.

Bertrand Joëlle. 2002. *Nouvelle Grammaire Greque*. 2e édition.

Pariis: Ellipses Édition Marketing S. A.

Bornemann, Eduard ja Ernst Risch. 1973. *Griechische Grammatik*. 1. Auflage.

Frankfurt am Main: Verlag Moritz Diesterweg.

Bussman, Hadumod. 2002. *Lexikon der Sprachwissenschaft*. 3. Auflage.

Stuttgart: Alfred Kröner Verlag.

Chevalier, Jean-Claude, Claire Blanche-Beneviste, Michel Arrivé, Jean Peytard. 1964.

Grammaire Larousse du Français contemporain. Pariis: Librairie Larousse.

Dubois, Jean, Mathée Giacomo, Louis Guespin, Christiane Marcellesi, Jean-Baptiste Marcellesi,

Jean-Pierre Mével. 1973. *Dictionnaire de linguistique*. Pariis: Librairie Larousse.

Erelt, Mati, Reet Kasik, Helle Metslang, Henno Rajandi, Kristiina Ross, Henn Saari, Kaja Tael,

Silvi Vare. 1995. *Eesti keele grammatika I*. Tallinn: Eesti Teaduste Akadeemia Eesti

Keele Instituut. Kasutatud ka Eesti Keele Instituudi kodulehe versiooni:

<http://www.eki.ee/books/ekk09/> [18.05.2014]

Lukinovich, Alessandra ja Madeleine Rousset. 2002. *Grammaire de Grec Ancien*.

3e édition. Genf: Georg Editeur.

Grammatici graeci. 1883 [1965]. Toimetaja G. Uhlig. Leipzig: Teubner

Grevisse, Maurice. 1975. *Le Bon Usage*. 10 édition. Gembloux: Editions J. Duculot

Goodwin, William W. 1879 [1976]. *A Greek Grammar*. London: Macmillian Education

- [Hong-Kong: China Translation & Printing Services Ltd.]
- Götze, Lutz ja Ernest W. B. Hess-Lüttlich. 1993. *Grammatik der deutschen Sprache*. München: Bertelsmann Lexikon Verlag.
- Helbig, Gerhard, Joachim Buscha. 1988. *Deutsche Grammatik : ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. 11. unveränderte Auflage. Leipzig : Enzyklopädie
- Kasik, Reet. 2013. *Komplekssete sõnade struktuur. Tartu Ülikooli Eesti keele osakonna preprintid number 3*. Tartu: Bookmill trükikoda.
- Matthews, P. H. 1997. *Oxford Concise Dictionary of Linguistics*. Oxford: Oxford University Press.
- Nida, Eugene. 1964. *Toward a science of translating: with special reference to principles and procedures involved in bible translating*. Leiden: Brill.
- Sepp, Mairi. 1996. *La traduction du gérondif et du participe présent du français en estonien*. Tartu: Tartu ülikooli germaani, romaani ja slaavi filoloogia instituut.
- Togeby, Knud, Magnus Berg, Ghani Merad ja Ebbe Spang-Hanssen. 1983. *Grammaire française. Volume III: Les formes Impersonnelles du Verbe et la construction des verbes*. Copenhagen: Akademisk Forlag.
- Weinrich, Harald. 1993. *Textgrammatik der deutschen Sprache*. Mannheim: Dudenverlag.

Lisad

Lisa 1: Herodotose korpus

Vanakreeka		Saksa		Prantsuse		Eesti	
ἀνθεύσης γὰρ τῆς Ἀσίας ἀνδράσι	Gen	denn da in Asien Überfluss an Menschen herrschte	IV.ab	La riche floraison en Asie de population masculine	III.a	Et Aasias oli tol ajal sõdalasi külluses	IV.ac
καὶ χρημάτων μεγάλων συνιόντων	Gen	und er im Gelde schwamm ,	IV.aa	et l'abondance des ressources qui confluaient dans le trésor.	IV.b	ja ka tohutud rikkused sinna kokku voolasid,	IV.aa
ὅτι ἐκεῖνοι πρότεροι ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικὴν	Adv	und zuerst ins Medische eingefallen waren	IV.b	car les Scythes les premiers, qui avaient envahi la Médie	IV.b	sest sküüdid olid esimestena Meediasse tunginud	IV.b
καὶ νικήσαντες μάχη	Adv	dass sie nach dem Siege	III.aa	et [qui avaient] vaincu dans un combat	IV.b	[ja [olid] seal oma vastaste - meedlaste] üle võidu saavutanud	IV.ad
καὶ νικήσαντες μάχη τοὺς ἀντιουμένους ὑπῆρξαν ἀδικίης.	Subst	über ihre Gegner den Streit angefangen [waren]	III.aa	ceux qui s'opposaient à leur marche, avaient commencé à violer la justice.	IV.aa	ja seal oma vastaste - meedlaste üle võidu saavutanud ning sellepärast osutusid just nemad ülekohtu algatajateks.	III.aa
[ὥς καὶ πρότερον μοι εἴρηται] Σκύθαι ἔτεα δυῶν δέοντα τριήκοντα.	Atr	hatten die Skythen achtundzwanzig Jahre in Oberasien geherrscht,	V.a	Ils avaient régné sur l'Asie supérieure, comme je l'ai dit plus haut, pendant vingt- huit ans.	V.a	olid ju sküüdid Ülem-Aasiat kakskümmend kaheksa aastat [valitsenud.]	V.a
Κιμμερίους γὰρ ἐπιδιώκοντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην,	Adv	Sie waren nähnlich auf der Verfolgung der Kimmerier nach Asien eingedrungen,	III.aa	C'est en poursuivant les Cimmériens qu'ils avaient pénétré en Asie,	I.ba	Nad olid kimreid jälitades Aasiasse tunginud	I.ba
καταπαύσαντε ς τῆς ἀρχῆς Μήδους	Adv	und hatten der Herrschaft der Meder, die vor der Ankunft der Skythen in Asien geherrscht hatten, eine Zeitlang ein Ende gemacht.	IV.ac	dépossédant de l'empire les Mèdes;	I.aa	[Nad olid /---/] ning seal meedlaste võimu purustanud	IV.aa
	Adv	Aber als die	III.aa	Les Scythes qui	IV.b	Kui nüüd sküüdid	III.aa

τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντα ς ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα		Skythen nach achtundzwanzigjäh- riger Abwesenheit		avaient été absents pendant vingt-huit annés		pärast 38-aastast võõrsil viibimist	
καὶ διὰ χρόνου τοσούτου κατιόντας ἐς τὴν σφετέρην	Adv	endlich wieder in ihr Land kamen ,	IV.aa	et qui revenaient au pays après un si long temps	IV.b	nii pika aja tagant jälle tagasi tulid ,	IV.aa
εὗρον γὰρ ἀντιουμένην σφίσι στρατιήν οὐκ ὀλίγην.	Pred	denn sie fanden hier ein grosses Heer, das ihnen die Spitze bot .	IV.b	ils trouvèrent en face d'eux une armée considérable.	III.a	-	V.a
τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύθαι πάντας τυφλοῦσι τοῦ γάλακτος εἵνεκεν τοῦ πίνουσι ποιεῦντες ὧδε.	Adv	Die Skythen blenden alle ihre Knechte der Milch wegen, von der sie leben.	V.a	Les Scythes privent de la vue tous leurs esclaves pour recueillir le lait dont ils font leur boisson,	IV.aa	Kõigi oma orjade silmad torkavad sküüdid pimedaks; [nõnda talitavad nad] māra piima pärast, sest nad joovad seda.	IV.aa
τούτους ἐσθέντες ἐς τῶν θηλέων ἵππων	Adv	stecken es den Stuten in den Geschlechtsteil	IV.aa	les introduisent dans les parties naturelles des juments,	IV.aa	ja pistavad selle mārale tuppa	IV.aa
ἄλλοι δὲ ἄλλων φυσώντων ἀμέλγουσι.	Gen	und während einer pustet , melkt der andere	IV.aa	tandis que les uns soufflent , les autres traient;	IV.aa	kuni üks puhub , samal ajal teine lüksab.	IV.aa
τὰς φλέβας τε πίμπλασθαι φυσωμένης τῆς ἵππου καὶ τὸ οὔθαρ κατίεσθαι.	Adv	[Angeblich tun sie das,] weil die Adern der Stute davon anschwellen und das Euter herausträte.	V.a	le souffle fait gonfler les veines de la jument, et fait baisser le pis.	III.ab	Puhumise ajal māra sooned paisuvad ja udar vajub alla.	III.ab
τό δ' ὑπιστάμενον ἦσσαν τοῦ ἐτέρου.	Subst	die Flüssigkeit darunter aber für nicht so gut.	II.ac	celle de dessous est moins estimée que l'autre.	II.ac	alla jäänud osa on aga nende hinnangu järgi viletsam.	II.ac
οἱ ἐπεῖτε ἔμαθον τὴν σφετέρην γένεσιν, ἡντιοῦντο αὐτοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν Μήδων.	Atr	und nachdem sie von ihrer Herkunft gehört, setzten sie sich, als die Skythen aus Medien zurückkamen , gegen sie zur Wehr.	IV.aa	qui, instruit de leur origine, s'opposèrent aux Scythes qui revenaient de Médie.	IV.aa	ja kui noorukid oma päritolu teada said, hakkasid nad Meediast tagasipöörduvate le sküütidele vastu.	I.ab
τάφρον ὀρυζάμενοι εὐρέαν	Adv	durch einen breiten Graben,	III.b	en creusant une large fossé	I.ba	et kaevasid laia kaitsekraavi	IV.aa
ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγήια κοῖλα	Adv	wird sie in hölzerne Tubben gegossen	IV.aa	ils versent le lait dans des vases profonds en bois	IV.aa	kallavad nad piima tühjadesse puutõrtesse,	IV.aa
καὶ	Adv	und von den	IV.b	et disposent	IV.aa	rivistavad	IV.aa

περιστίζαντες κατὰ τὰ ἀγγήια τοὺς τυφλοὺς δονέουσι τὸ γάλα,		blinden Knechten, die sie dazu anstellen , geschüttelt.		tout autour de ces vases les aveugles; on agite le lait;		pimedad orjad nõude ümber ning käisvad neid piima loksutada,	
καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ἐπιστάμενον	Subst	Was sich dann oben ansetzt , wird abgeschöpft und gilt für das Beste	IV.ab	la partie qui vient dessus	IV.ab	seejärel koorivad pealmise piimakihi ära, sest peavad seda kõige paremaks,	II.ab
ἀπαρύσαντες ἡγεῦνται εἶναι τιμιώτερον	Adv	Was sich dann oben ansetzt, wird abgeschöpft und gilt für das Beste	IV.aa	est prélevée et tenue pour la meilleure;	IV.aa	seejärel koorivad pealmise piimakihi ära , sest peavad seda kõige paremaks,	IV.aa
κατατείνουσιν ἐκ τῶν Ταυρικῶν ὁρέων ἐς τὴν Μαιῆτιν λίμνην, τῇ περ ἐστὶ μεγίστη	Adv	den sie von den Taurischen Bergen bis an das äusserste Ende des Maiotis- Sees zogen ,	IV.aa	s'étendant des monts de Tauride jusqu'au Palus Maiotis, au point où celui-ci est le plus vaste;	I.aa	Tauria mägedest kuni Maiotise järve kõige laiema kohani.	V.a
μετὰ γε πειρωμένοι ἐσβάλλειν τοῖσι Σκύθησι	Adv	und als die Skythen hier einzudringen versuchten ,	IV.aa	[en face des] Scythes qui tentaient de faire irruption,	IV.aa	Kui nüüd sküüdid sisse tungida püüdsid ,	IV.aa
ἀντικατιζόμενοι ἐμάχοντο.	Adv	nahmen sie den Kampf mit ihnen auf.	V.a	et ils les combattirent.	V.a	läksid [orjad] neile vastu ja võitlesid nendega.	IV.aa
γινόμενης δὲ μάχης πολλάκις	<i>Gen</i>	Da die Skythen sie auch nach mehrfachen Gefechten nicht unterkriegen konnten,	III.b	Mais, comme les engagements étaient fréquent	IV.aa	Peeti hulk lahinguid,	IV.aa
καὶ οὐ δυναμένων οὐδὲν πλέον ἔχειν τῶν Σκυθέων τῇ μάχῃ	<i>Gen</i>	Da die Skythen sie auch nach mehrfachen Gefechten nicht unterkriegen konnten ,	IV.aa	et que, dans ces engagements, les Scythe ne pouvaient remporter aucun avantage,	IV.aa	aga sküüdid ei suutnud vaenlastega kuidagi toime tulla,	IV.aa
δούλοισι τοῖσι ἡμετέροισι μαχόμενοι	Adv	Wenn wir gegen unsere Knechte kämpfen ,	IV.aa	En combattant nos esclaves,	I.ba	Me võitleme ju omaenda orjadega!	IV.aa
αὐτοὶ τε κτεινόμενοι ἐλάσσονες γινόμεθα	Adv	und dabei einer nach dem andern erschlagen wird , so werden wir immer weniger,	IV.aa	nous diminuons notre nombre parce que des nôtres sont tués ,	IV.aa	Kui nad meid tapavad , jääb meid üha vähemaks,	IV.aa
καὶ ἐκείνους κτείνοντες	Adv	und wenn wir sie totschlagen , so werden wir nachher so viel weniger Knechte haben.	IV.aa	et, parce que nous tuons de leurs, nous diminuons le nombre de ceux	IV.aa	kui aga meie neid tapame , on meil endil tulevikus vähem orje.	IV.aa

				à qui nous commanderons par la suite.			
λαβόντα δὲ ἕκαστον τοῦ ἵππου τὴν μάστιγα ἰέναι ἄσσον αὐτῶν.	Adv	[Nach meine Meinung müssen wir] und ihnen mit der Reitpeitsche zu Leibe gehen.	III.b	et que nous les abordions tenant chacun le fouet dont nous fouaillons nos chevaux.	I.aa	igaüks võtku hobusepiits ja lähme nõnda neile kallale.	IV.aa
μέχρι μὲν γὰρ ὥρων ἡμέας ὄπλα ἔχοντας	Pred	Denn solange sie uns in Waffen sehen,	III.b	Tant qu'ils nous voyaient avec des armes,	III.b	Sest kuni nad näevad, et oleme täies relvis,	IV.ac
ἐπεὰν δὲ ἴδωνται μάστιγας ἀντὶ ὀπλων ἔχοντας	Pred	wenn sie uns aber mit der Peitsche kommen sehen,	III.b	quand ils nous verront tenant des fouets au lieu d'armes,	I.aa	Kui nad aga relvade asemel piitsasid meie käes näevad,	III.a
μαθόντες ὥς εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι	Adv	werden sie sich überzeugen , dass sie unsere Knechte sind,	IV.aa	ils comprenont qu'ils sont nos esclaves,	IV.aa	saavad nad aru , et on meie orjad,	IV.aa
καὶ συγγνόντες τοῦτο	Adv	werden sie sich überzeugen , dass sie unsere Knechte sind,	IV.aa	et, reconnaissant cette situation,	I.aa	ja kui see nende arusaamisesse on jõudnud ,	IV.ac
ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι ἐποίουν ἐπιτελέα.	Adv	Als die Skythen das hörten , machten sie es auch so,	IV.aa	Ayant entendu cet avis, les Schytes le mirent à exécution;	I.ac	Selle ettepaneku ära kuulanud , talitasid sküüdid otsekohe nõnda.	I.aa
οἱ δὲ ἐκπλαγέντες τῷ γινομένῳ	Adv	die anderen aber gerieten darüber	IV.aa	et les esclaves, frappés de leur conduite,	I.aa	Orjad aga olid [seesugusest põrdest] kohtutatud	IV.aa
οἱ δὲ ἐκπλαγέντες τῷ γινομένῳ	Subst	darüber	V.a	de leur conduite ,	II.ab	Orjad aga olid [seesugusest põrdest] kohutatud	II.ab
καὶ ἐξελασθέντες αὐτὶς ὑπὸ Μήδων κατήλθον τρόπῳ τοιούτῳ ἐς τὴν σφετέρην.	Adv	und nachdem sie durch die Meder von dort vertrieben waren , kamen sie auf diese Weise in ihr Land zurück.	IV.aa	chassés de nouveau par les Mèdes, étaient rentrés dans leur pays comme nous venons de le dire.	I.aa	ja kui meedlased nad sealt minema kihutasid , tulid nad sel viisil oma kodumaale tagasi.	IV.aa
τῶνδε εἵνεκα ὁ Δαρεῖος τίσασθαι βουλόμενος συνήγειρε ἐπ' αὐτοὺς στράτευμα.	Adv	Dafür wollte Dareios sie bestrafen, und dazu bot er sein Heer gegen sie auf.	IV.aa	Et voilà pourquoi, voulant tirer d'eux vengeance, Darius rassemblait contre eux une armée.	I.aa	Sel põhjuselt tahtiski Dareios neid karistada ja nende vastu sõjaväe koguda.	IV.aa
ἄνδρα γενέσθαι	Adv	Der erste Mensch in	V.a	Dans leur pays,	V.a	tookord veel	V.a

πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐοῦση ἐρήμῳ τῷ οὐνόμα εἶναι Ταργιτάον:		ihrem damals noch unbewohnten Lände wäre Targitaos gewesen,		alors désert, serait né le premier un homme appelé Targitaos;		täiesti tühjal maal oli esimeseks inimeseks mees nimega Targitaos.	
ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες	Adv	Das glaube ich ihnen freilich nicht, aber sie behaupten es.	IV.aa	ce qu'ils disent n'est pas, pour moi, croyable; mais ils le disent,	IV.aa	(mina seda muidugi ei usu, kuid nõnda nad kõnelevad)	IV.aa
ἐπὶ τούτων ἀρχόντων	Subst	Unter ihrer Regierung	II.aa	Sous leur règne,	II.aa	Nende valitsusajal	II.aa
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φερομένα χρύσεια ποιήματα /---/ πεσεῖν ἐς τὴν Σκυθικὴν	Atr	wären im Skythenlande goldene Gerätschaften vom Himmel gefallen:	V.a	s'abattirent du ciel des objets d'or, /---/ qui tombèrent sur la terre de Scythie.	IV.aa	langesid sküütide maale taevast kuldesemed:	
καὶ τῶν ιδόντα πρῶτον τὸν πρεσβύτατον ἄσσον ἰέναι	Adv	Da wäre der älteste, der es zuerst gesehen , hingezogen	IV.aa	Le plus âgé des frères, qui vit ces objets le premier, s'approcha	IV.aa	Kõige esimesena silmas neid esemeid vanim vend, ta läks nende poole	IV.aa
βουλόμενον αὐτὰ λαβεῖν	Adv	um sie mitzunehmen,	III.b	dans l'intention de les prendre;	III.aa	ja tahtis neid maast üles võtta.	IV.aa
τὸν δὲ χρυσὸν ἐπιόντος καίεσθαι	Gen	hätte er sich an dem Golde verbrannt.	V.a	[mais] l'or devint brûlant.	IV.aa	[aga niiepea] hakkas kuld põlema.	IV.aa
ἀπαλαχθέντος δὲ τούτου προσιέναι τὸν δεῦτερον,	Gen	Als er es aufgegeben (sic!), hätte es auch der zweite gesucht,	IV.aa	Il se retira , le cadet avança;	IV.aa	Siis pööras ta ümber ja sinna läks järgmine vend,	IV.aa
τοὺς μὲν δὴ καίόμενον τὸν χρυσὸν ἀπόσασθαι	Adv	Nachdem das glühende Gold die abgewiesen,	II.a	Ainsi, ces deux-là, l'or les repoussa en devenant brûlant;	I.bb	Niisiis tõrjus põlev kuld mõlemad vennad tagasi,	II.a
τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπελθόντι κατασβῆναι	Adv	wäre zuletzt auch der jüngste gekommen , und da wäre das Gold kalt gewesen,	IV.aa	mais quand, en troisième lieu, se présenta le plus jeune pour lui l'or s'éteignit;	IV.aa	aga kui kolmas, kõige noorem vend sinna läks , siis tuli kustus	IV.aa
καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀδελφεοὺς πρὸς ταῦτα συγγνόντας τὴν βασιλιήν πᾶσαν παραδοῦναι τῷ νεωτάτῳ.	Adv	Infolgedessen hätten die beiden ältesten Brüder beschlossen , das ganze Reich ihrem jüngsten Brüder zu überlassen.	IV.aa	En conséquence de quoi les frères plus âgés furent d'accord pour céder au plus jeune la royauté sans partage.	IV.ab	Seetõttu nõustusidki vanemad vennad kogu kuningriiki noorimale loovutama.	IV.aa
καὶ θυσίησι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι	Adv	Jenes heilige Gold bewahren ihre Könige sorgfältig	I.bc	chaque année, ils offrent en son honneur de	III.ab	ja igal aastal toovad neile rikkalikke	III.ab

μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος.		auf und begehen ihm zu Ehren alle Jahre grosse Opferfeste.		grands sacrifices propitatoires.		lepitusohvleid.	
ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὀρτῇ ὑπαίθριος κατακοιμηθῇ	Adv	Wer aber einem solchen Feste mit dem heiligen Golde unter freiem Himmel schläft	III.b	Si celui qui, pendant la fête, à la garde de l'or sacré, en plein air, vient à s'endormir,	III.aa	Kes aga pidustuste ajal lahtise taeva all selle püha kulla juures magama jääb,	III.b
τῆς δὲ χώρας ἐούσης μεγάλης	Gen	Weil ihr Land sehr gross gewesen ,	IV.aa	Le pays étant vaste,	I.a	Et nende maa on väga suur,	IV.aa
ὑπὸ περὶ κεχυμένων	Atr	[könne man] vor Federn [nichts sehen.]	V.a	à cause des plumes qui y sont répandues ;	IV.aa	lendlevate sulgede tõttu	I.ab
καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκλήιοντα τὴν ὄψιν.	Subst	dass man nichts sehen könnte.	IV.b	et ce sont elles qui interceptent la vue.	IV.aa	ja seetõttu on väljavaade varjatud.	IV.aa
Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν Πόντον οικέοντες ὧδε.	Subst	Nach den Griechen am Pontos,	V.a	mais, les Grecs qui habitent le Pont	IV.aa	Hellenid aga, kes elavad Pontose ääres,	IV.aa
Ἡρακλέα ἐλαύνοντα τὰς Γηρυόνας βοῦς	Adv	Als Herakles die Kühe des Geryones wegtrieb ,	IV.aa	Héraclès, poussant devant lui les vaches de Géryon,	I.aa	kui Herakles Geryonese veised rõõvis ,	IV.aa
ἀπικέσθαι ἐς γῆν ταύτην ἐοῦσαν ἐρήμην,	Adv	kam er [auch in das jetzt von der Skythen bewohnte,] damals noch unbewohnte Land.	V.a	serait arrivé sur cette terre, déserte alors,	V.a	jõudis ta sellele maale, mis tookord oli veel tühi	IV.ab
κατοικημένον τὴν Ἑλληνέες λέγουσι Ἑρύθειαν νῆσον	Atr	auf einer von den Griechen Erytheia genannten Insel	V.a	il avait sa demeure dans l'île que les Grecs appellent Erythée,	IV.ab	mida hellenid nimetavad Erytheiaks	V.a
τὸν δὲ Ὀκεανὸν λόγῳ μὲν λέγουσι ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων ἀρξάμενον γῆν περὶ πᾶσαν ρέειν,	Atr	Der Okeanos fängt ihrer Meinung nach im fernen Osten an und fließt um die ganze Erde;	IV.aa	Océan prétendent-ils /-- -/ aurait sa source aux lieux où le soleil se lève et coulerait autour de la terre tout entière.	IV.ab	Hellenid väidavad, et Okeanos algab sealt, kus päike tõuseb, ja et ta ümber kogu maa voolab,	IV.aa
ἐνθεῦτεν τὸν Ἡρακλέα ἀπικέσθαι ἐς τὴν νῦν Σκυθίην χώραν καλεομένην	Atr	Als Herakles von da in das jetzt skythisch genannte Land gekommen war,	I.aa	Quand Héraclès, venant de là, fut arrivé dans la contrée qu'on appelle aujourd'hui la Scythie,	IV.aa	Nimelt sealt olevatki Herakles tollele maale tulnud, mida nüüd Sküütiaks kutsutakse.	IV.aa

ἐπειρυσάμενον τὴν λεοντήν κατυπνῶσαι	Adv	und sich /---/ in seine Löwenhaut gewickelt hatte , war es eingeschlafen,	IV.aa	il aurait étendu sur lui sa peau de lion et se serait endormi;	IV.aa	siis mähkis ta end lõvinahka ja jäi magama	IV.aa
τὰς δὲ οἱ ἵππους τὰς ὑπὸ τοῦ ἄρματος νεμομένας	Atr	seine Wagenpferde aber, die unterdessen dort geweidet hatten,	IV.ac	et ces cavales, celles qu'il avait détachées de son char, paissant pendant qu'il dormait,	II.a	tema lahtirakendatud hobused, kes karjamaal sõid.	IV.ac
πάντα δὲ τῆς χώρας ἐπεξελθόντα	Adv	[Als er erwacht war und sie überall suchte,]	V.a	après avoir parcouru tout le pays,	I.aba	ja käis läbi kogu paikkonna	IV.aa
ἐς τὴν Ὑλαίην καλεομένην γῆν	Atr	kam er endlich auch in das Land Hylaia	V.a	dans la région, qu'on appelle l'Hylaia	IV.aa	maale, mida Hylaiaks kutsutakse.	IV.aa
ιδόντα δὲ	Adv	Als er sie erblickte,	IV.aa	Il la regarda	IV.aa	[Herakles] oli teda nähes	I.ba
καὶ θωμάσαντα ἐπειρέσθαι μιν	Adv	wunderte er sich und fragte sie,	IV.aa	avec étonnement;	III.aa	[oli] väga imestunud ning küsis	IV.aa
εἴ κού ἴδοι ἵππους πλανωμένας;	Pred	ob sie seine Pferde nicht irgendwo hätte herumlaufen sehen.	IV.aa	si elle n'avait pas vu quelque part des cavales vagabondant.	II.a	kas ta pole tema eksinud hobuseid näinud.	II.a
βουλομένην ὥς πλεῖστον χρόνον συνεῖναι τῷ Ἡρακλεῖ,	Adv	weil sie Herakles möglichst lange bei sich behalten wollte,	IV.aa	Elle, voulant avoir le plus longtemps possible la société d'Héraclès,	I.aa	sest tahtis , et Herakles võimalikult kaua tema seltsis viibiks,	IV.aa
καὶ τὸν κομισάμενον ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι :	Subst	während er gern mit seinen Pferden abgezogen wäre.	III.aa	lui voulait les recouvrer et partir.	II.b	kuid Herakles oleks meelsamini hobustega lahkunud.	III.aa
τέλος δὲ ἀποδιδοῦσαν αὐτὴν εἰπεῖν	Adv	Endlich gab sie sie ihm doch wieder und sagte:	IV.aa	En fin de compte, elle les lui rendit , et lui dit:	IV.aa	Lõpuks andis sigunaine hobused välja järgmiste sõnadega:	IV.aa
Ἴππους μὲν δὴ ταύτας ἀπικομένας ἐνθάδε ἔσωσα τοὶ ἐγώ,	Adv	Diese Pferde sind mir zugelaufen , und ich habe sie dir aufbewahrt,	IV.aa	J'ai gardé pour toi ces cavales, qui étaient venues ici;	IV.aa	Hobused, kes siia tulid , päästsin	IV.aa
ἔπειν ἀνδρωθέντας ἴδῃ τοὺς παῖδας	Pred	Wenn du siehst, dass die Knaben herangewachsen sind,	IV.aa	Quand tu verras tes fils parvenus à l'âge d'homme,	I.ab	Kui sa näed, et poegadest on mehed saanud,	IV.ab
τάδε ποιεῦσα οὐκ ἂν ἀμαρτάνοις	Adv	empfehle ich dir, es so zu machen	I.bc	fais ce que je vais dire , et tu n'auras pas à	IV.ad	siis talita järgnevalt ja sa ei kahetse	IV.aa

				craindre de te tromper;			
τὸν μὲν ἂν ὀρᾷς αὐτῶν τόδε τὸ τόξον ὧδε διατεινόμενον	Pred	Wer von ihnen diesen Bogen so spannen [kann]	IV.aa	celui que tu verras tendre cet arc comme je fais	I.b	vaata, kes neist suudab mu vibu pingutada	IV.aa
καὶ τῷ ζωστήρι τῷδε κατὰ τάδε ζωννόμενον,	Pred	und diesen Gürtel so anlegen kann, wie ich	IV.aa	et ceindre cette ceinture de cette manière,	I.b	ja mu vööga end [suudab] vöötanda nagu ma ise,	IV.aa
καὶ ταῦτα ποιεῦσα αὐτῇ	Adv	Wenn du das tust,	IV.aa	En agissant de la sorte,	I.ba	Kui sa nõnda toimid,	IV.aa
τε εὐφρανέαι καὶ τὰ ἐντεταλμένα ποιήσεις.	Subst	so ist dir damit am besten gedient, und handelst in meinem Stimme.	III.aa	tu auras lieu de te réjouir pour ton compte en même temps que tu exécuteras mes prescriptions.	II.ab	jääd ise rahule ning täidad ka minu soovi."	II.ab
τὸν μὲν δὴ εἰρύσαντα τῶν τόξων τὸ ἕτερον	Adv	Damit spannte er den einen Bogen	IV.aa	Ayant donc bandé un de ses arcs,	I.ac	Seda öelnud, pingutas ta üht oma ambudest,	IV.aa
καὶ τὸν ζωστήρα προδέξαντα	Adv	und zeigte ihr den Gürtel,	IV.aa	et fait la démonstration de la ceinture,	IV.ac	ja näitas naisele ka oma vööd	IV.aa
παραδοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν ζωστήρα ἔχοντα ἐπ' ἅκρης τῆς συμβολῆς φιάλην χρυσέην,	Adv	an dessen Schlosse eine goldene Schale hing,	IV.aa	il remit à la femme et l'arc et la ceinture, à laquelle, au bout où elle s'attachait, était fixée une phiale d'or;	IV.aa	ning andis siis tema kätte nii ammu kui ka vöö, mille küljes rippus kuldpeeker,	IV.aa
δόντα δὲ ἀπαλλάσσεσθαι	Adv	und wanderte weiter.	V.a	et, après lui avoir donné ces objects, s'en alla.	I.abb	ise aga lahkus.	V.a
τὴν δ', ἐπεὶ οἱ γενομένους τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι,	Adv	Als ihre Söhne erwachsen waren,	V.a	Elle, lorsque les fils qui lui naquirent eurent atteint l'âge viril,	IV.aa	Kui lapsed, kes tollele naisele sündisid, suureks olid kasvanud,	IV.aa
τῷ μὲν Ἀγάθυρσον αὐτῶν, τῷ δ' ἐπομένῳ Γελωνόν	Subst	[nannte sie] den einen Agathyrson, den zweiten Gelonos,	III.b	leur donna comme noms à l'un Agathyrson, au suivant Gélonos,	I.a	Üks [sai nimeks] Agathyrson, järgmine Gelonos,	III.b
τοῦτο δὲ τῆς ἐπιστολῆς μεμνημένην αὐτὴν	Adv	[und machte es dann genau so, wie er ihr geraten hatte.]	V.a	et, se souvenant de la recommandation d'Héraclès,	I.aa	et tal oli Heraklese nõuanne meeles,	IV.ab
ποιήσαι τά ἐντεταλμένα.	Subst	und machte es dann genau so, wie er ihr geraten hatte.	IV.ac	fit ce qui lui avait été prescrit.	IV.ac	toimis naine vastavalt korraldusele.	III.aa

οὐκ οἶους τε γενομένους	Adv	als sie den Bogen spannen sollten, dazu nicht imstande waren,	IV.aa	ne purent	IV.aa	ei tulnud ülesandega toime,	IV.aa
ἐξικέσθαι πρὸς τὸν προκειμένον ἄεθλον	Atr	als sie den Bogen spannen sollten, dazu nicht imstande waren,	V.a	venir à bout de l'épreuve proposée	I.aa	ei tulnud ülesandega toime,	V.a
οἶχεσθαι ἐκ τῆς χώρης ἐκβληθέντας	Adv	wurden sie von ihrer Mutter aus dem Lande verwiesen,	IV.aa	et, chassé par leur mère, ils quittèrent le pays;	I.aba	ning ema ajas nad maalt välja;	IV.aa
οἶχεσθαι ἐκ τῆς χώρης ἐκβληθέντας ὕπὸ τῆς γειναμένης	Subst	wurden sie von ihrer Mutter aus dem Lande verwiesen,	II.ab	et, chassé par leur mère, ils quittèrent le pays;	II.ab	ning ema ajas nad maalt välja;	III.ab
τὸν δὲ νεώτατον αὐτῶν Σκύθην ἐπιτέλεσαντα καταμεῖναι ἐν τῇ χωρῇ.	Adv	Skythes, der es konnte, blieb im Lande,	IV.aa	le plus jeune, Skythès, réussit, et y resta.	IV.aa	Skythes, kes oli kõige noorem, täitis ülesande ja jäi sinna maale elama.	IV.ac
καὶ ἀπὸ μὲν Σκυθῶ τοῦ Ἡρακλέους γενέσθαι τοὺς αἰεὶ βασιλέας γινομένους Σκυθῶν,	Subst	und vom ihm, dem Sohne des Herakles, stammen alle bisherigen Könige der Skythen ab.	V.a	C'est de ce Skythès, fils d'Héraclès, que descendraient les rois qui se succèdent chez les Scythes;	IV.aa	Tollest Skythest Heraklese pojast põlvnevad kõik sküütide kuningad.	V.a
ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν Πόντον οἰκέοντες λέγουσι.	Subst	Das sagen also die Griechen, welche am Pontos wohnen.	IV.aa	Voilà ce que racontent les Grecs qui habitent le Pont.	IV.aa	Niisiis nõnda kõnelevad hellenid, kes elavad Pontose ääres.	IV.aa
ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος ἔχων ὥδε,	Adv	Es gibt jedoch noch eine andere Sage,	V.a	Il y a encore une autre façon de présenter les choses, que voici:	V.a	On olemas veel kolmas pärimus,	V.a
τῷ μάλιστα λεγόμενῳ αὐτός πρόσκειμαι,	Subst	an die ich mich am liebsten halten möchte.	II.b	c'est celle à laquelle je souscris le plus volontiers.	II.b	ja seda usun ma ise kõige rohkem.	II.b
Σκύθας τοὺς νομάδας οἰκέοντας ἐν τῇ Ἀσίῃ,	Adv	Danach gingen die Skythen, damals ein wanderndes Hirtenvolk in Asien,	II.a	Les Scythes nomades habitaient en Asie	IV.aa	Kui sküütide rändhõimud Aasias elasid,	IV.aa
πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασσαγετέων,	Adv	als sie sich gegen die Massageten nicht behaupten konnten,	V.a	pressés par les Massagètes qui leur faisaient la guerre,	I.aba	ja massagetid neid sõjaga kimbutasid,	IV.aa
οἶχεσθαι	Adv	[Danach gingen die	IV.aa	ils passèrent le	IV.aa	läksid sküüdid	IV.aa

διαβάντας ποταμὸν Ἀράξην ἐπὶ γῆν τὴν Κιμμερίην		Skythen] über den Araxes und kamen in das Land der Kimmerier		fleuve Araxe et partirent pour le pays de Cimmérie;		üle Araxase jõe kimrite maale	
τοὺς δὲ Κιμμερίου ἐπιόντων Σκυθέων [βουλεύεσθαι]	<i>Gen</i>	Aber als die Kimmerier von den Skythen angegriffen wurden ,	IV.aa	A l'approche des Scythes, les Cimmériens, [se rendant compte]	III.a	Kui nüüd sküüdid neile peale tungisid , [pidasid] kimrid [nõu]	IV.aa

Lisa 2: Demosthenese korpus

ἀεὶ τοὺς ὑπὲρ ἡμῶν λόγους καὶ δικαίους καὶ φιλανθρώπους ὁρῶ φαινομένους	Pred	stelle ich fest, dass in der Äusserungen über uns unsere Gerechtigkeit und humane Gesinnung Ausdruck finden	IV.aa	tout ce qui se dit en notre faveur, je le vois bien; vous paraît juste et inspiré par l'humanité;	IV.aa	<u>näen</u> ilmumas ka õiglaseid ja üllaid kõnesid meie kohta,	I.bb
καὶ λέγειν μὲν ἅπαντας ἀεὶ τὰ δέοντα	Subst	und dass alle diejenigen /---/ immer das, was notwendig ist , zu sagen	IV.ac	quiconque l'accuse dit exactement, selon vous; ce qu'il faut dire ;	IV.aa	ja näivad alati rääkivat seda , mida vaja ,	IV.aa
καὶ λέγειν μὲν ἅπαντας ἀεὶ τὰ δέοντα δοκοῦντας	Adv	und dass alle diejenigen /---/ immer das, was notwendig ist, zu sagen scheinen	IV.aa	quiconque l'accuse dit exactement, selon vous; ce qu'il faut dire ;	III.d	ja näivad alati rääkivat seda , mida vaja ,	IV.aa
τοὺς κατηγοροῦντα ς Φιλίππου	Subst	die gegen Philipp Vorwürfe erheben	IV.ad	quiconque l'accuse dit exactement, selon vous; ce qu'il faut dire ;	IV.aa	Philippose vastu kõnelejad	III.ab
γινόμενον δ' οὐδὲν	Adv	dass aber diesen Notwendigkeiten fast nicht geschieht	IV.aa	mais, en somme, rien à peu près ne se réalise ,	IV.aa	kuid ometi ei juhtu ,	IV.aa
ὥς ἔπος εἰπεῖν τῶν δεόντων	Subst	dass aber diesen Notwendigkeiten fast nicht geschieht	II.aa	rien de ce qui donnerait à ces discours quelque valeur .	IV.ad	nagu öeldakse, midagi vajalikku ,	II.b
ἀλλ' εἰς τοῦτ' ἤδη προηγμένα τυγχάνει πάντα τὰ πράγματα τῇ πόλει	Pred	Vielmehr hat sich ingesamt die Lage für unsere Stadt dahin entwickelt ,	II.a	Au contraire, les affaires de la ville en sont venues à ce point que,	II.a	Ent kogu linna olukord on jõudnud juba sinnamaale	II.a
καὶ τὴν πρὸς ὑμᾶς εἰρήνην παραβαίοντα	Adv	dass je mehr uns offenkundiger man Philipps Friedensver- letzungen	III.aa	plus on fait ressortir les violations de la paix commises par Philippe à vos dépens	III.ab	nii teiega sõlmitud rahulepingu rikkumises	III.aa
καὶ πᾶσι τοῖς	Adv	und seine	III.ab	et quels	IV.b	kui kõigi hellenite	III.aa

Ἑλλησιν ἐπιβουλεύοντα		feindlichen Pläne gegen alle Griechen [aufdeckt,]		mauvais desseins il forme contre tous les Grecs,		vastu septitsemises,	
τοὺς πλεονεκτεῖν ζητοῦντας ἔργῳ κωλύειν καὶ πράξειςιν	Subst	obgleich man denjenigen, die nur ihren Vorteil suchen, mit handfesten Massnahmen,	IV.aa	sinon parce que toujours les efforts des ambitieux doivent être arrêtés par des actes et non par des paroles?	III.b	[kuigi] ülekaalu taotlejaid on vaja takistada teo ja tegutsemise,	II.aa
τοὺς πλεονεκτεῖν ζητοῦντας ἔργῳ κωλύειν καὶ πράξειςιν οὐχὶ λόγοις δέον	Adv	[dass] obgleich man denjenigen, die nur ihren Vorteil suchen, mit handfesten Massnahmen nicht mit Worten entgegentreten müsste,	IV.aa	sinon parce que toujours les efforts des ambitieux doivent être arrêtés par des actes et non par des paroles?	IV.aa	[kuigi] ülekaalu taotlejaid on vaja takistada teo ja tegutsemise, mitte kõnedega	IV.aa
πρῶτον μὲν ἡμεῖς οἱ παριόντες	Subst	wir alle, die wir als Redner auftreten	IV.ad	Au lieu de cela, nous d'abord, les orateurs	II.aa	oleme me kõik	IV.aa
τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀπέχθειαν ὀκνοῦντες	Adv	uns aus Frucht vor euch	III.aa	de peur d'encourir votre malveillance	III.aa	teie viha kartes	I.aa
ἔπειθ' ὑμεῖς οἱ καθήμενοι	Subst	ein weiterer Grund ist, das ihr, die ihr hier sitzt,	IV.aa	et de votre côté, vous qui nous écoutez,	IV.aa	Seejärel aga ka teie, kohalistujad,	II.aa
καὶ λέγοντος ἄλλου συνείητε	<i>Gen</i>	und einen anderen, der darüber spricht, zu verstehen,	IV.a	ou de comprendre ce qu'on en dit	IV.a	ja mõista teiste kõnelemist,	III.a
εἰ δ' ὅπως τὰ παρόντ' ἐπανορθωθήσεται δεῖ σκοπεῖν	Subst	Wenn es aber zu überlegen gilt, die gegenwärtigen Verhältnisse wieder in Ordnung zu bringen,	II.aba	mais si, à tout prix, nous devons aviser aux moyens de redresser nos affaires,	II.aba	Kui aga on vaja uurida seda, kuidas käesolevat olukorda parandada,	II.abb
καὶ μὴ προελθόντ' ἔτι πορρωτέρῳ λήσει πάνθ' ἡμᾶς	Pred	damit sieht nicht alles unversehens noch weiter zum Negativen entwickelt	IV.aa	d'empêcher qu'à notre insu le mal ne fasse de nouveaux progrès	IV.aa	ning vältida seda, et asjad läheksid meile märkamatuult veel hullemaks	IV.aa
καὶ τοῖς λέγουσιν ἅπανσι	Subst	sondern ihr alle, Redner	III.ac	et tout ici, nous qui parlons,	IV.aa	vaid kõigil, nii kõnelejail	II.aa
καὶ τοῖς ἀκούουσιν ὑμῖν τὰ βέλτιστα	Subst	und Zuhörer, müst die besten	III.ad	comme vous, qui écoutez,	IV.aa	kui teil kuulajaina [tuleb eelistada] kõige paremaid	II.aa
καὶ τὰ σώσοντα τῶν ῥάστων τῶν	Subst	und hilfreichsten Massnahmen den einfachsten und	II.aba	il nous faut chercher désormais ce	IV.ac	pääseteid kõige kergematele ja meeldivamatele.	II.aa

ἡδίστων προαιρετέον.		bequemsten vorziehen.		qui est utile et salubre au lieu de ce qui est facile et agréable;			
θαρρεῖ, ὁρῶν ἡλικός ἤδη καὶ ὅσων κύριός ἐστι Φίλιππος	Adv	wenn jemand beim Anblick von Philipps bereits bestehender Stärke und all seiner Macht trotzdem die Zuversicht behält und meint,	III.aa	s'il est quelqu'un qui, voyant sans inquiétude la puissance de Philippe et tout ce qu'il tient en maître,	I.ba	et ollakse täis enesekindlust, nähes , kui suureks on Philippos juba saanud ja kui palju üle ta valitseb,	I.aa
ἄν δ' οἱ θαρροῦντες καὶ πεπιστευκότες αὐτῷ	Subst	die voll Zuversicht Philipp vertrauen.	III.ad	si, au contraire, c'est l'assurance des autres et la confiance qu'ils ont en lui	IV.b	kui aga need, kes on enesekindlad ja täis usaldust tema vastu,	IV.ac
καὶ πεπιστευκότες αὐτῷ	Subst	[die] Philipp vertrauen .	IV.aa	et la confiance qu'ils ont en lui	IV.ae	ja [kes on] täis usaldust tema vastu,	IV.ab
ὅτι πρὸς πλεονεξίαν, οἶμαι, καὶ τὸ πάνθ' ὑφ' αὐτῷ ποιήσασθαι τοὺς λογισμοὺς ἐξετάζων	Adv	Weil er , wie ich glaube, seine Pläne auf eigenen Ehrgeiz und auf das Ziel, alles unter seine Herrschaft zu bringen, abstellte	IV.aa	Parce que, visant à s'agrandir et calculant les moyens de mettre tout sous sa loi,	I.ba	Seetõttu, et ta lähtus oma arvestuses ahnusest, arvan ma, ning sellest, et kõige endale allutada	IV.aa
οὐδὲν ἂν ἐνδείξαιτο τοσοῦτον οὐδὲ ποιήσειεν, ὑφ' οὗ πεισθέντες ὑμεῖς τῆς ἰδίας ἐνεκ' ὠφελείας τῶν ἄλλων τινὰς Ἑλλήνων ἐκείνῳ προοῖσθε	Adv	keine Vorteile versprechen und schaffen könne, wodurch wir bestimmt würden , um des egehen Nutzens willen der anderen Griechen ihm preiszugeben,	IV.aa	ni promesses ni faveurs quelconques ne vous persuaderaient de lui abandonner pour votre avantage personnel aucun des Grecs,	IV.aa	ei saaks ta lubada ega teha midagi sellist, mis võiks teid veenda omaenda kasu pärast kedagi teistest hellenitest temale reetma.	IV.b
ἀλλὰ καὶ τοῦ δικαίου λόγον ποιούμενοι	Adv	sondern das ihr nach dem Grundsatz des Rechtes	III.aa	mais qu'au lieu de cela, attachés à la justice,	I.ba	pidades väärtuslikuks õiglust	I.aa
καὶ τὴν προσοῦσαν ἀδοξίαν τῷ πράγματι φεύγοντες,	Atr	unter Meidung des damit verbundenen schlechten Rufes	I.aa	décidés à éviter tout acte déshonorant	V.a	ja vältides senise tegutsemisega seotud kuulsusetust	I.aa
καὶ τὴν προσοῦσαν ἀδοξίαν τῷ πράγματι φεύγοντες,	Adv	unter Meidung des damit verbundenen schlechten Rufes	III.aa	décidés à éviter tout acte déshonorant	I.c	ja vältides senise tegutsemisega seotud kuulsusetust,	I.aa

καὶ πάνθ' ἃ προσῆκει προορώμενοι	Adv	und mit aller gehörigen Vorsicht euch in ähnlicher Weise	III.ab	et de plus, capables de prévoir tout ce qui devrait être prévu,	I.c	ning nāhes ette kõike seda, mis kohane.	I.aa
ὥσπερ ἂν εἰ πολεμοῦντες τύχοιτε.	Pred	wie wenn ihr mit akuten Kriegszustand wäret.	III.ab	si vous étiez en guerre avec lui.	III.aa	nagu siis, kui oleksite sõjas .	III.aa
ἀντὶ τῶν ἑαυτοῖς γίγνομένων τὰ λοιπὰ ἐάσειν ὅπως βούλεται πράττειν ἑαυτόν,	Subst	[dass die Thebaner als Gegenleistung für ihre eigenen Vorteile ihn im Übrigen nach seinem Willen handeln lassen,	V.a	moyennant certains avantages, lui laisseraient en tout le rest le mains libres,	V.a	et nad lasevad tal nende kasuks sündinu eest ülejäanu suhtes toimida,	I.a
καὶ νῦν τοὺς Μεσσηνίους καὶ τοὺς Ἀργεῖους ταῦθ' ὑπειληφώς εὖ ποιεῖ.	Adv	Und jetzt zeigt er sich mit denselben Erwartungen den Messeniern und Argiven, die höchste Auszeichnung.	III.ab	Et voici qu'à présent ce sont les Messéniens et les Argiens qu'il traite en amis, pour les mêmes raisons .	III.ab	Ja nüüd soosib ta messeenaslasi ja argoslasi, eeldades sama ;	I.aa
οὐ μόνον εἰς τὰ παρόνθ'	Subst	wobei er nicht nur die gegenwärtigen Verhältnisse	II.abb	ce n'est pas le présent seulement	II.aa	ja mitte ainult käesolevat olukorda	II.abb
οὐ μόνον εἰς τὰ παρόνθ' ὀρώων	Adv	wobei er nicht nur die gegenwärtigen Verhältnisse im Auge hat ,	IV.ab	ce n'est pas le présent seulement qu'il considère ,	IV.b	ja mitte ainult käesolevat olukorda nāhes ,	I.aa
ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸ τούτων λογιζόμενος .	Adv	sondern auch die Vergangenheit berücksichtigt .	IV.aa	il tient compte aussi du passé.	IV.ac	vaid ka sellele eelnenu üle aru pidades .	I.aa
ἔξδ' αὐτοῖς τῶν λοιπῶν ἄρχειν Ἑλλήνων	Adv	[obwohl es ihnen unter den Bedingung, dass sie in die Abhängigkeit vom Perserkönig traten,] möglich war , selbst über alle übrigen Griechen zu herrschen,	IV.ab	alors qu'ils pouvaient devenir les maîtres des autres Grecs,	IV.aa	oli võimalik ülejäanud hellenite üle valitseda	IV.ab
οὐ μόνον οὐκ ἀνασχομένους τὸν λόγον τοῦτον,	Adv	[dass unsere Vorfahren] nicht nur dieses Ansinnen zurückwiesen ,	IV.aa	non seulement ne souffrirent pas une telle proposition,	IV.aa	siis nad mitte ainult ei võtnud seda juttu kuulda,	IV.aa
ἀλλὰ καὶ τὴν χώραν ἐκλιπεῖν προελομένους	Adv	sondern dass sie es vorzogen , ihr Land zu verlassen	IV.aa	mais préférèrent abandonner la terre natale,	IV.aa	vaid eelistasid oma maalt lahkuda	IV.aa
καὶ παθεῖν ὅτι οὐκ ὑπομείναντας ,	Adv	und jede bleibige Mühsal auf sich zu nehmen ;	I.c	subir tous les sacrifices,	I.c	ja kannatlikult taluda mida tahes.	V.a

καὶ μετὰ ταῦτα πράξαντας ταῦθ'	Adv	und danach vollbrachten sie Taten.	IV.ac	et s'illustrèrent ensuite, comment? par des actions telles	III.aa	Ja pärast seda tegid nad teoks selle	IV.ac
τοὺς δὲ Θηβαίων καὶ Αργείων προγόνους τοὺς μὲν συστρατεύ- σαντας τῷ βαρβάρῳ,	Adv	die Vorfahren der Thebaner und Argiver dagegen stellten sich teils auf die Seite des Barbaren,	IV.ac	Quant aux Thébains et aux ancêtres des Argiens, Philippe sait que les premiers ont combattu aux côtés du barbare	IV.ac	teebalaste ja argoslaste esivanematest läksid ühed barbariga koos sõjakäigule.	IV.ac
τοὺς δ' οὐκ ἐναντιωθέντας.	Adv	teils leisteten sie ihm keinen Widerstand.	IV.aa	et que les autres n'ont rien fait pour l'arrêter.	IV.aa	teised aga ei hakanud talle vastu.	IV.aa
οἶδεν οὖν ἀμφοτέρους ἰδίᾳ τὸ λυσιτελοῦν	Subst	Philipp weiss also, dass beide ihre eigenen Interesse	II.aba	Il est ainsi assuré que les uns et les autres, soucieux de leurs intérêts particuliers,	II.aba	Ta teab niisiis, et nad mõlemad armastavad seda, mis neile tulus on.	IV.ac
οἶδεν οὖν ἀμφοτέρους ἰδίᾳ τὸ λυσιτελοῦν ἀγαπήσοντας	Adv	Philipp weiss also, dass beide ihre eigenen Interesse verfolgen werden,	IV.aa	Il est ainsi assuré que les uns et les autres, soucieux de leurs intérêts particuliers,	II.b	Ta teab niisiis, et nad mõlemad armastavad seda, mis neile tulus on,	IV.aa
οὐχ ὅ τι συννοίσει κοινῇ τοῖς Ἑλληνισι σκεψομένους.	Adv	ohne auf den gemeinschaftlichen Nutzen der Griechen Rücksicht zu nehmen.	I.c	ne le seront aucunement des intérêts communs de la Grèce.	V.a	ega hakka vaadama seda, mis hellenitele ühiselt kasu toob.	IV.aa
οὐ γὰρ δὴ τριήρεις γ' ὄρᾳ πλείους αὐτοῖς ἢ ὑμῖν οὔσας	Pred	sicherlich nicht, weil er bei ihnen mehr Kriegsschiffe als bei euch sieht,	V.a	Car, à coup sûr, ce n'est pas qu'il les voie pourvus de plus de trières que vous;	I.a	Ta ju ei näe neil olevat rohkem trieere kui teil,	I.bb
εἴποι τις ἂν ὡς πάντα ταῦτ' εἰδώς,	Adv	könnte jemand sagen, wie wenn er das alles wüsste,	IV.aa	m'objectera quelque contradicteur soi-disant bien informé,	II.a	võiks öelda mõni, kes arvab, et ta kõike seda teab,	IV.aa
ὁ γὰρ Μεσσήνην Λακεδαιμονίου ς ἀφιέναι κελεύων,	Adv	[denn wie kann er, der die Lakedaimonier auffordert, Messenien aufzugeben,	IV.aa	L'homme qui ordonne aux Lacédémoniens de renoncer à Messène,	IV.b	Sest kui ta käsib lakedaimonlastel Messene vabaks anda,	IV.b
πῶς ἂν Ὀρχομένον καὶ Κορώνειαν τότε	Adv	seine damalige Übergabe von Orchomenos und	III.ab	comment, ayant livré alors Orchomène et	I.ba	kuidas saaks siis arvata, et ta toimis õigluse huvides	IV.aa

Θηβαίοις παραδοὺς τῷ δίκαια νομίζειν ταῦτ' εἶναι πεποιηκέναι σκήψαιτο;		Koroneia an die Thebaner damit rechtfertigen, dass das nach seiner Meinung eine gerechte Entscheidung gewesen sei?		Coronée aux Thébains, prétexterait-il qu'il l'a fait par esprit de justice?		toona, kui ta Orchomenose ja Koroneia teebalastele üle andis!	
τῶν Θεταλῶν ἰππέων καὶ τῶν Θηβαίων ὀπλιτῶν ἐν μέσῳ ληφθεῖς ,	Adv	da er in der Mitte zwischen den thessalischen Reitern und den thebanischen Schwerbenwaffnete n in Bedrängnis war.	IV.ab	c'est malgré lui, pris entre la cavalerie thessalienne et les hoplites thébains, qu'il dû faire cette concession.	I.ba	kuna ta oli sattunud tessaallaste ratsaväe ja teebalaste hopliitide vahele.	IV.aa
καὶ λογοποιοῦσιν περιόντες τινὲς ὥς Ἑλάτειαν τειχεῖ.	Adv	und einige Leute verbreiten das Gerücht, er werde Elateia befestigen.	V.a	et certains nouvellistes vont répétant de côté et d'autre qu'il est prêt à fortifier Elatée.	V.a	ning küllap käivad mõned koguni ringi ning levitavad jutte, et ta kindlustab Elateiat!	IV.aa
καὶ δύνανμιν μεγάλην ἔχων αὐτός ἐστι προσδόκιμος.	Adv	und man erwartet ihn selbst mit einer grossen Streitmacht.	III.b	et voici qu'il est attendu en personne avec une puissante armée.	III.b	ning on oodata teda ennastki koos suure väega.	III.b
τοὺς μὲν ὄντας ἐχθροὺς Θηβαίων Λακεδαιμονίου ς ἀναιρεῖ,	Atr	Die Lakedaimonier, die noch existierenden Feinde der Thebaner, will er vernichten,	I.ab	Ainsi donc, il accable les Lacédémoniens ennemis des Phocidiens,	V.a	Kas ta nüüd purustabki nüüd <u>lakedaimonlased</u> , kes on teebalaste vaenlased.	IV.aa
οὐτ' εἰ τὰ πρώτα βιασθεῖς ἄκων ἐπραξεν	Adv	weder wenn er zu seinem früheren Handeln gegen seinen Willen gezwungen worden wäre,	IV.aa	Non, si Philippe avait agi naguère par contrainte	III.aa	et kui Philippost oleks alguses sunnitud tegutsema vastu tahtmist	IV.aa
κάκεῖν' ἐκ προαιρέσεως δῆλός ἐστι ποιήσας	Adv	sondern es ist aus seinem jetzigen Verhalten deutlich, dass er auch in jenem Fall aus eigenem Entschluss so vorging dass er, wenn man insgesamt die Dinge richtig betrachtet,	III.ab	prouve évidemment qu'il a voulu ce qu'il a fait alors;	IV.b	on selge, et ka tema toonased teod olid sihipärsed,	III.ab
πάνθ' ἃ <u>πραγματεύεται</u> κατὰ τῆς πόλεως συντάττων.	Adv	alles, <u>was er</u> <u>unternimmt</u> , gegen unsere Stadt richtet.	IV.aa	tout démontre que <u>sa politique</u> entière est un complot contre notre	IV.ab	et kogu tema tegutsemine on suunatud meie polise vastu.	III.c

				république.			
οἷς γὰρ οὖσιν ὑμετέροις ἔχει,	Atr	denn eure Besitzungen , die er in seiner Gewalt hat,	III.a	car c'est grâce à ce qu'il vous a pris	IV.aa	Teile kuuluvat enda võimu all hoides,	II.a
καὶ αὐτὸν ὑμῖν ἐπιβουλεύοντα	Adv	dass er gegen euch Böses im Sinn hat	IV.ab	qu'il médite de vous perdre	IV.aa	nii seda, et ta ise se pitses teie vastu,	IV.aa
καὶ ὑμᾶς αἰσθανομένους	Adv	und dass ihr das merkt .	IV.aa	et que vous ne l'ignorez pas .	IV.aa	kui sedagi, et teie seda märkasite .	IV.aa
εὖ φρονεῖν δ' ὑμᾶς ὑπολαμβάνων ,	Adv	Wenn er aber euren guten Verstand voraussetzt ,	IV.aa	Et comme il vous tient pour des gens avisés,	IV.aa	Eeldades , et te mõtlete arukalt,	I.aa
πείσεσθαι τι προσδοκῶν ,	Adv	da er erwartet , /--- / zu werden,	IV.aa	car il s'attend à être puni,	IV.aa	oodates mingit karistust	I.aa
ἂν καιρὸν λάβητε, ἂν μὴ φθάσῃ ποιήσας πρότερος.	Pred	von euch bei günstiger Gelegenheit angegriffen zu werden, falls er euch nicht bei günstiger zuvorkommt.	V.a	si vous en trouvez l'occasion, à moins qu'il ne prenne lui- même les devants.	V.a	kui vaid kasutate hetke ja ta ei jõua teist tegutsemisega ette.	III.aa
καὶ <u>Πελοποννησίων</u> τοὺς ταῦτά βουλομένους τούτοις	Subst	und denjenigen <u>Peloponnesiern</u> , die [sic!] die gleichen Intressen wie diese haben	IV.ae	et à ceux des <u>Péloponnésiens</u> , qui sont de cœur avec eux ;	IV.ae	ja nendega ühtviisi mõtlevat osa peleponnesoslaste st,	II.abb
οὓς διὰ μὲν πλεονεξίαν τὰ παρόντ' ἀγαπήσειν οἶεται,	Subst	und von denen er meint, dass sie wegen ihres Strebens nach eigenem Vorteil die gegenwärtige Lage guteheissen,	II.aba	gens qu'il pense satisfaire par des avantages immédiats	III.aa	kellest ta arvab, et neile meeldib käesolev olukord , kuna nad taotleavad ülekaalu,	II.abb
καίτοι σωφρονοῦσί γε καὶ μετρίως ἐναργῇ παραδείγματ' ἔστιν ἰδεῖν	Subst	Freilich denen, die einegermassen gesunden Menschenverstand besitzen , stehen die Beispiele deutlich vor Augen,	IV.ad	Et pourtant combien peu d'intelligence suffit pour comprendre les exemples	III.ac	Siiski, isegi mõõdukalt arukail on võimalk näha ilmseid tõendeid,	II.aba
Ποτειδαίαν δ' ἐδίδου τοὺς Ἀθηναίων ἀποίκους ἐκβάλλον ,	Adv	ihnen Poteidaia gab, wobei er die athenischen Siedler vertrieb ,	IV.aa	quand il les gratifiât de Potidée, après avoir expulsé les colons Athéniens,	I.ba	ja andis neile Potedaia, ajades välja Ateena asunikud,	I.aa
ἢ λέγοντος ἂν τινος πιστεῦσαι οἴεσθε;	Gen	oder demjenigen geglaubt, der sie ihnen prophezeit hätte?	IV.a	ou qu'ils auraient ajuté foi à aucun avertissement?	III.a	või et nad oleksid uskunud, kui seda oleks räägitud?	IV.a
μικρὸν χρόνον	Adv	[Doch während sie]	IV.aa	"ce territoire, ils	IV.aa	need, kes lühikest	IV.b

τὴν ἀλλοτρίαν καρπώσμενοι πολὺν τῆς αὐτῶν ὑπ' ἐκείνου στέρονται		nur kurz das fremde Land nutzen konnten , sind sie führ lange Zeit ihres eigenen Landes von ihm beraubt		en ont joui bien peu de temps; mais il ya longtemps qu'ils sont dépouillés par lui de leur,		aega võõrast varast tulu lõikasad , jättis ta nende endi omast kauaks ajaks ilma,	
αἰσχροῶς ἐκπεσόντες	Adv	und auf schmählische Weise [sind sie] daraus vertrieben worden ;	IV.aa	[qu'ils sont] honteusement chassés ,	IV.aa	[jättis ta nende endi omast kauaks ajaks ilma,] häbiväärselt välja aetuina ,	I.bb
οὐ κρατηθέντες μόνον,	Adv	sie sind nicht nur bezwungen ,	IV.aa	et non seulement vaincus ,	IV.aa	ja mitte ainult võidetuina ,	I.bb
ἀλλὰ καὶ προδοθέντες ὑπ' ἀλλήλων	Adv	sondern von ihren eigenen Mitbürgern verraten	IV.aa	mais trahis les uns par les autres	IV.aa	vaid üksteise poolt reedetuina	I.bb
καὶ πραθέντες	Adv	und verkauft worden	IV.aa	et vendus .	IV.aa	ja maha müüduina	I.bb
τὴν καθεστῶσαν νῦν δεκαδαρχίαν ἔσεσθαι παρ' αὐτοῖς;	Atr	bei sich die Einrichtung einer Zehnerherrschaft erwarteten	III.a	cette <u>décadarchie</u> qu'il a instituée chez eux?	IV.aa	<u>dekadarhiat</u> , mis neil praegu kehtestatud on?	IV.aa
ἢ τὸν τὴν πυλαίαν ἀποδόντα	Subst	oder dass er, der ihnen wieder ihre Mitgliedschaft im Amphiktyonenrat zurückgegeben hatte ,	IV.aa	ou encore, lorsqu'il leur restituait un siège dans l'Amphichtyonie	IV.aa	Või seda, et Pylai tagasi andja	II.ab
ἑδιδόντα μὲν	Pred	seht Philipp nur als Mann des Gebens	III.ac	vous vous extasiez devant les dons	III.aa	näete Philippost, kes jagab valdusi	IV.ab
καὶ ὑπισχνούμενον θεωρεῖτε Φίλιππον	Pred	Und [als Mann] der Versprechungen ,	III.ac	et les promesses de Philippe;	III.aa	ja [kes jagab] lubadusi ,	IV.ab
ἐξηπατηκότα ὃ' ἤδη	Adv	[doch wenn ihr klug seid, so betet darum,] dass ihr nicht eines Tages seinen Lug	III.ab	[mais priez les dieux, si vous êtes prudents,] de n'avoir pas à constater ses mensonges	III.ab	[kui te aga olete arukad,] siis paluge, [et te ei näeks <u>Philippost</u>], kes on teid petnud	IV.b
καὶ παρακεκρουμέ νον ἀπεύχεσθε	Adv	und [eines Tages seinen] Trug entdeckt.	III.ab	et ses fourberies ."	III.ab	ja [kes on teid] eksiteele juhtinud ,	IV.b
ἔστι τοίνυν νῆ Δί', ἔφην ἐγώ, παντοδαπὰ εὐρημένα ταῖς πόλεσιν πρὸς φυλακὴν καὶ	Subst	" Es ist nun, bei Zeus," fuhr ich fort, "zum Schutz und zur Verteidigung von Städten mancherlei	II.e	Et j'ajoutais: "Les cités, certes, ont inventé bien des moyen de se garder et	II.e	"Linnadel on ju, Zeusi nimel," ütlesin ma, " igasugu leiutisi valve ning kaitse tarvis	II.aba

σωτηρίαν		erfunden worden,		d'assurer leur sécurité,			
ἐν δέ τι κοινὸν ἢ φύσις τῶν εὖ φρονούντων ἐν αὐτῇ κέκτεται φυλακτήριον,	Subst	ein gemeinsames Schutzmittel birgt [sic!] aber die Natur <u>vernunftbegabter Menschen</u> in sich selbst; es ist heilsam und gut für alle,	II.abb	mais l'instinct, chez les hommes de sens , possède en lui-même une défense commune, une garantie de sécurité, qui est bonne pour tous,	III.ad	Ent arukate loomule on iseenesest omane üldine kaitsevahend, mis kaitseb hästi kõiki	II.b
εἴτ' οὐχ ὁράτε Φίλιππον ἀλλοτριωτάτας ταύτη καὶ τὰς προσηγορίας ἔχοντα;	Pred	dass schon die Titel, die Philipp führt, ganz mit ihr im Widerspruch stehen?	IV.aa	que les titre mêmes de Philippe en sont justement la négation?	IV.aa	et Philippose tiitlidki on sellest täiesti kaugel	IV.aa
‘μὴ πολέμου ζητοῦντες ἀπαλλαγῆναι δεσπότην εὕρητε;’	Adv	"dass ihr nicht bei eurem Versuch , den Krieg zu bannen, euch die Abhängigkeit von einem Zwinghern einhandelt."	III.ab	qu'en cherchant à vous débarrasser d'une guerre, vous ne vous donniez un maître."	I.aa	"et püüdes sõda vältida, leiate, et olete selle asemel saanud endale isanda!"	I.aa
ταῦτ' ἀκούσαντες ἐκεῖνοι καὶ θορυβοῦντες ὡς ὀρθῶς λέγεται	Adv	Obgleich jene mit Beifallsbekundungen meine Worte hörten und gleichermassen viele andere Reden von Abgesandten	IV.aa	Or, après avoir entendu ces avertissement,	I.ba	Kui nad olid selle ära kuulnud ja lärmates heaks kiitnud	IV.aa
ταῦτ' ἀκούσαντες ἐκεῖνοι καὶ θορυβοῦντες ὡς ὀρθῶς λέγεται	Adv	Obgleich jene mit Beifallsbekundung en meine Worte hörten und gleichermassen viele andere Reden von Abgesandten	III.aa	Or, après avoir entendu ces avertissement, après les avoir applaudis	I.ba	Kui nad olid selle ära kuulnud ja lärmates heaks kiitnud	I.aa
καὶ παρόντος ἐμοῦ καὶ πάλιν ὕστερον	Gen	während meiner Anwesenheit und auch danach,	III.a	d'abord en ma présence , et, je crois, encore après mon départ	III.a	nii minu kohalolekul kui palju hiljemgi	III.a
ἀλλ' ὑμεῖς οἱ καὶ συνιέντες αὐτοὶ	Subst	[wohl aber], wenn ihr, die ihr selber den Einblick habt	IV.ab	Mais vous, vous qui comprenez vous-mêmes	IV.aa	vaid see, kui teie, ise mõistes	II.c
καὶ τῶν λεγόντων	Subst	und von uns Redern	II.aba	et à qui nous répétons	IV.aa	ja meie kõnelejailt	II.aba
καὶ τῶν λεγόντων ἀκούοντες ἡμῶν,	Adv	und von uns Redern hört ,	IV.aa	et à qui nous répétons	III.d	ja meie kõnelejailt kuuldes	I.aa
[ὡς ἐμοὶ δοκεῖ]	Adv	alles so ohne	IV.aa	avoir à	I.c	lasete /---/	IV.aa

πάνθ' ὑπομείναντες:		weiteres hinnehmen wollt,		supporter tout ce qu'on peut prévoir.		märkamatul juhtuda kõigel	
οὕτως ἡ παρατιχ' ἡδονὴ καὶ ῥαστώνη μείζον ἰσχύει τοῦ ποθ' ὕστερον συνοίσειν μέλλοντος.	Adv	So hat eine augenblickliche Freude und Bequemlichkeit bei euch grössere Bedeutung als künftiger Vorteil.	III.e	Tant l'agrément immédiat et la mollesse prévalent sur les intérêts éloignés!	II.a	Niisiis on hetkeline nauding ja lõõgastus tugevam sellest, mis hiljem kasu toob.	IV.b
ἃ δὲ νῦν ἀποκρινάμενοι τὰ δέοντ' ἂν εἴητ' ἐψηφισμένοι	Adv	mit welcher Antwort ihr aber jetzt eine Entscheidung getroffen hättet, die der Situation angemessen ist,	III.ab	Pour le moment, que faut-il répondre et que devez-vous décider par votre vote?	I.c	Seda aga, mis teil nüüd vastamise kohta	III.aa
ἃ δὲ νῦν ἀποκρινάμενοι τὰ δέοντ' ἂν εἴητ' ἐψηφισμένοι	Subst	ihr aber jetzt eine Entscheidung getroffen hättet, die der Situation angemessen ist,	IV.ab	Pour le moment, que faut-il répondre et que devez-vous décider par votre vote?	IV.aa	[mida teil] on vaja [otsustada]	IV.aa
ἃ δὲ νῦν ἀποκρινάμενοι τὰ δέοντ' ἂν εἴητ' ἐψηφισμένοι	Pred	ihr aber jetzt eine Entscheidung getroffen hättet, die der Situation angemessen ist,	IV.ab	Pour le moment, que faut-il répondre et que devez-vous décider par votre vote?	I.ba	Seda aga, mis teil nüüd vastamise kohta on vaja otsustada.	I.ba
τοὺς ἐνεγκόντας τὰς ὑποσχέσεις,	Subst	die die Versprechungen verkündet haben,	IV.aa	[ceux-là] qui ont apporté ici les promesses	IV.aa	need, kes andsid lubadusi,	IV.aa
οὗτ' ἂν ὑμεῖς οἶδ' ὅτι ἐπαύσασθε πολεμοῦντες,	Pred	[Denn weder ich selbst hätte jemals die Gesandtschaft übernommen,] noch ihr hättet sicherlich von euch aus den Krieg beendet,	III.aa	[Car /---/ jamais je n'aurais consenti à me charger de l'ambassade et /- --/] vous n'auriez pas déposé les armes,	III.aa	ja tean, et ka teie poleks nõustunud sõda lõpetama,	III.aa
εἰ τοιαῦτα πράξιν τυχόντ' εἰρήνης Φίλιππον ῥέσθε:	Adv	wenn ihr geahnt hättet, dass Philipp, nachdem er den Frieden erlangt hatte, so handeln würde;	IV.aa	si vous aviez pensé que Philippe une fois la paix obtenue, aurait agi comme il l'a fait.	I.ba	kui oleksite teadnud, mismoodi Philippos pärast rahu saavutamist tegutseb.	III.aa
ἀλλ' ἦν πολὺ τούτων ἀφεστηκότα	Adv	vielmehr weichen seine damaligen Zusagen von seinem jetzigen Tun völlig ab.	IV.aa	Mais, en vérité, ce qui fut dit alors ne ressemblait guère à ce qui	IV.aa	Ent tollal räägitu oli sellest väga kaugel.	IV.ab

				s'est réalisé!			
ἀλλ' ἦν πολὺ τούτων ἀφεστηκότα τὰ τότε λεγόμενα.	Subst	vielmehr weichen seine damaligen Zusagen von seinem jetzigen Tun völlig ab.	II.aba	Mais, en vérité, ce qui fut dit alors ne ressemblait guère à ce qui s'est réalisé!	IV.aa	Ent tollal räägitu oli sellest väga kaugel.	I.a
τοὺς ὅτ' ἐγὼ γεγονυίας ἤδη τῆς εἰρήνης	Gen	Diejenige, die das Wort führten, als mir nach dem Friedensschluss	III.a	Oh! ceux à qui j'ai eu affaire quand, la paix étant déjà faite,	I.a	Need, kes rääkisid siis, kui mina juba pärast rahu sõlmimist hilisemalt,	III.a
ἀπὸ τῆς ὑστέρας ἡκων πρεσβείας τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους	Adv	bei der Rückkehr von der zweiten mit der Vereidigung betrauten	III.aa	au retour de la seconde ambassade envoyée pour l'échange des serments,	III.aa	vande andmiseks saadetud lähetuselt tagasi tulles	I.aa

Lisa 3: Platoni korpus

νομίζω συμφέρειν ἡμῖν γενομένων τούτων ἀκήκοας	Gen	es werde uns zuträglich sein, dass dieses zustande kommt, hast du gehört	IV.aa	et mon opinion sur l'intérêt que nous avons à la realisation de ceci, tu l'as entendue	IV.ab	ja oled juba kuulnud minu arvamust, et kui see sünnib, tuleb see meile kasuks.	IV.aa
ὅτι οὐκ ἐραστής ὢν σου τυγχάνω.	Pred	weil ich nicht zu deinen Liebhabern gehöre.	V.a	que, justement, je ne suis point ton amoureux.	V.a	et ma sinusse armunud ei ole.	V.a
ἔτι δὲ οἱ μὲν ἐρώντες σκοποῦσιν	Subst	Ferner erwägen die Verliebten	I.aa	Autre chose: ceux qui aiment considèrent	IV.aa	Ja edasi, armunud arvestavad kokku,	I.aa
καὶ ὃν εἶχον πόνον προστιθέντες ἡγοῦνται πάλαι	Adv	und wenn sie dann die Mühe, die sie gehabt haben, hinzurechnen,	IV.aa	y ajoutant enfin ce qu'ils se sont donné de peine	I.aa	liites juurde, millist vaeva nad on pidanud nägema,	I.ba
ἡγοῦνται πάλαι τὴν ἀξίαν ἀποδεδωκέναι χάριν τοῖς ἐρωμένοις	Subst	so glauben sie schon längst den gebührenden Dank ihren Geliebten entrichtet zu haben.	I.aa	ils estiment avoir depuis longtemps déjà acquitté à son prix leur gratitude à l'égard de leurs aimés.	I.aa	ning on veendunud, et nad on tänuvõla armastatutele ammu vääriliselt tagasi maksnud	I.aa
τοῖς δὲ μὴ ἐρώσιν	Subst	Die aber in keiner Leidenschaft Begriffenen	I.ac	Ceux qui n'aiment pas	IV.ae	Neil aga, kes ei armasta	IV.ae
οὔτε τοὺς παρελθούσας πόνους	Atr	nehmen noch die überstandenen Mühen in	I.a	ni pour mettre en compte toute leur peine	I.a	nad ei saa rehkendada üleelatud vaevu	I.a

ὑπολογίζεσθαι		Rechnung bringen		passée			
οὔτε τὰς πρὸς τοὺς προσέκοντας διαφορὰς αἰτιάσασθαι	Atr	noch aus der Zwietracht mit ihren Angehörigen einen Vorwurf machen	III.a	ni pour incriminer les dissentiments avec la famille.	III.a	ega heita ette lahkkelisid sugulastega.	III.a
ὥστε περιηρημένων τοσούτων κακῶν	Gen	so, dass so vieler Übel überhoben , sie nicht anders können	I.a	D'où il suit que une fois tous ces inconvenients écartés autour d'eux	II.a	Kui taolised õnnetused ära langevad,	IV.aa
ὅτι ἂν αὐτοῖς οἴωνται πράξαντες χαριεῖσθαι	Adv	wodurch sie glauben, ihnen gefällig zu werden.	V.a	il ne reste plus qu'à s'empreser de leur accorder l'acte dont on pense qu'il leur fera plaisir.	V.a	kõike, mis neile iganes võiks arvatavasti meeldida.	V.a
ἔτι δὲ εἰ διὰ τοῦτο ἄξιον τοὺς ἐρῶντας περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι	Subst	ihren Geliebten am meisten ergeben zu sein	I.aa	faire grand cas de ceux qui aiment	IV.aa	kui armunud on väärt sellepärast kõrgelt hindamist,	I.aa
ἐκ τῶν λόγων καὶ ἐκ τῶν ἔργων τοῖς ἄλλοις ἀπεχθανόμενοι	Adv	[sollten sie] durch Wort und Tat sich andern verhasst machen	Lab	par leurs paroles comme par leurs actes, à se faire détester d'autrui	Ibb	ja on valmis end sõna ja teoga teistele vihatavaks tegema,	I.aa
τοῖς ἐρωμένοις χαρίζεσθαι	Subst	ihnen gefällig zu sein	Ic	pour se rendre agréables à leurs aimés.	I.aa	et armastatu meele järgi olla,	I.aa
προέσθαι τοιαύτην ἔχοντι συμφορὰν,	Adv	der einem solchen Unheil unterworfen ist,	IV.b	à un homme qui éprouve pareille disgrâce,	IV.b	hinnata inimese juures, kes on sattunud taolisesse viletsusse,	IV.b
ἦν οὐδ' ἂν ἐπιχειρήσειεν οὐδείς ἐμπειρος ὧν ἀποτρέπειν;	Adv	welchem kein Kundiger nicht einmal abzuhelfen unternehmen würde.	IV.b	[quel bon sens] disgrâce que nul ne voudrait, sachant ce qui en est, entreprendre seulement de conjurér?	IV.b	et mitte keegi, kes seda olukorda on kogenud, isegi ei püüa seda kõrvaldada.	IV.b
ὥστε πῶς ἂν εὖ φρονήσαντες ταῦτα καλῶς ἔχειν ἡγήσαιντο	Adv	Wie also könnten sie wohl, wenn wieder gut bei Verstande sind, dasjenige führ wohl getan halten,	IV.ab	comment, par suite, une fois leur pensée rentrée dans l'ordre, estimeraient-ils	II.a	Kuidas võiksid nad siis arvata, kui jälle mõistusele tulevad, et otsused, mida nad sellises seisundis tegid, olid head?	IV.ad
περὶ ὧν οὕτω διακείμενοι βουλευόνται	Adv	was sie in solcher Verfassung gewollt haben?	III.aa	qu'ils forment quand ils sont dans cet état?	IV.ab	mida nad sellises seisundis tegid,	III.aa

καὶ μὲν δὴ εἰ μὲν ἐκ τῶν ἐρώντων τὸν βέλτιστον αἰροῖτο	Subst	Überdies, wenn du aus den Liebhabern dir den besten wähltest,	II.aa	Il y a plus : s'agit-il pour toi, entre ceux qui aiment d'élire celui qui aime le mieux?	IV.aa	Lisaks sellele: kui sa tahaksid valida armastajate seast parimat,	II.aa
ὥστε πολὺ πλείων ἐλπίς ἐν τοῖς πολλοῖς ὄντα τυχεῖν τὸν ἄξιον τῆς σῆς φιλίας.	Adv	So dass weit mehr Hoffnung ist , unter den vielen wirklich den anzutreffen, der deine Freundschaft verdient.	IV.aa	J'en conclus que tu as beaucoup plus d'espoir, au milieu de cette multitude, de mettre la main sur l'homme qui mérite ta propre amitié.	V.a	Nii et nende paljude seast on palju rohkem lootust leida väärilist su sõprusele.	IV.aa
εἰ τοίνυν τὸν νόμον τὸν καθεσθηκότα δέδοικας	Atr	Früchtest du aber etwa die herrschende Meinung	I.a	Il y a plus : la règle établie , supposons-le te fait craindre que,	I.a	Kui sa nüüd kardad kehtivat seadust	I.a
μὴ πυθομένων τῶν ἀνθρώπων ὄνειδός σοι γένηται,	Gen	und dass dir, wenn die Leute es erfahren , Schande daraus entstehen könnte:	IV.aa	connue du public, ta conduite ne te vaille des reproches.	I.a	et teada saades hakkavad inimesed sind häbistama	I.b
εἰκός ἐστι τοὺς μὲν ἐρώντας , οὕτως...	Subst	so ist wahrscheinlich, dass Liebhaber freilich	II.aa	Dans ce cas il y a vraisemblablem ent, chez ceux qui aiment ,	IV.aa	siis on tõenäoline, et armunud ,	I.aa
οὕτως ἂν οιομένους καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ζηλοῦσθαι ὥσπερ αὐτοὺς ὑφ' αὐτῶν,	Adv	welche auch von den übrigen ebenso glauben beneidet zu werden, wie sie es untereinander tun, sich brüsten werden,	IV.aa	[il y a vraisemblablem ent, chez ceux qui aiment,] l'idée qu'aux yeux des autres ils sont aussi enviable qu'ils le sont à leurs propres yeux;	IV.ab	arvates , et nad on teiste silmis sama karestamisväärsel t õnnelikud kui iseendi silmis,	I.ba
ἐπαρθῆναι τῷ λέγειν καὶ φιλοτιμου- μένους ἐπιδείκνυσθαι	Adv	davon zu erzählen und selbstgefällig sich gegen jedermann rühmen,	III.b	ils brûlent de parler et, dans leur désir de se faire valoir, ils montrent complaisamment	III.b	ülendavad ennast kõnelemisega ja uhkeldavad [kõigi ees]	IV.aa
τοὺς δὲ μὴ ἐρώντας ,	Subst	Die Nichtliebenden aber,	I.ac	ceux qui n'aiment pas ,	IV.ae	kes aga pole armunud ,	IV.ae
κρείττους αὐτῶν ὄντας	Adv	da sie über sich selbst Gewalt haben ,	IV.aa	étant capables de se dominer,	I.aa	valitsevad iseend	IV.aa
ἔτι δὲ τοὺς μὲν	Subst	Überdies müssen	II.aa	Autre chose:	IV.aa	Edasi: on	I.aa

ἐρῶντας πολλοὺς ἀνάγκη		wohl sehr viele erfahren und sehen, wie die Liebhaber		avec ceux qui aiment , une foule de gens sont forcément au courant;		paratamatu, et armunuid [jālgivad] paljud	
καὶ ἰδεῖν ἀκολουθοῦντ ας	Pred	[wie sie] ihren Geliebten nachgehen ,	IV.a	on les a vus faire cortège	Lab	ja näevad, kuidas nad oma armastatuid saadavad	IV.a
τοῖς ἐρωμένοις	Subst	ihren Geliebten nachgehen,	I.a	à leurs aimés	I.a	ja näevad, kuidas nad oma armastatuid saadavad,	I.a
καὶ ἔργον τοῦτο ποιουμένους ,	Pred	Und [wie sie] sich hierauf ein Geschäft machen ,	IV.a	[on les a vus] et s'en assigner l'obligation;	Lab	tehes sellest oma elukutse,	I.a
ὥστε ὅταν ὀφθῶσι διαλεγόμενοι ἀλλήλοις	Pred	so dass, wo sie nur im Gespräch miteinander gesehen werden,	III.a	aussi, quand on les aperçoit en train de s'entretenir ensemble,	III.a	nii et kui neid nähaakse omavahel vestlemas ,	Lab
τότε αὐτοὺς οἶονται ἢ γεγενημένης	Pred	man auch glaubt, sie kāmen eben von der Befriedigung der Begierde	IV.a	on es alors persuadé que leur commerce suppose qui'ils ont donné déjà	IV.a	siis arvatakse, et kirg on nende vahel sündinud	IV.a
ἢ μελλούσης ἔσεσθαι τῆς ἐπιθυμίας συνεῖναι	Pred	oder gingen ihr entgegen ;	IV.a	ou qu'ils vont donner satisfaction à leur désir.	IV.a	või siis hakkab see tärkama;	IV.a
τοὺς δὲ μὴ ἐρῶντας οὐδ' αἰτιᾶσθαι	Subst	Nichtverliebten aber denkt niemand	I.ac	A l'égard de ceux qui n'aiment pas , au contraire,	IV.ae	aga keegi isegi ei proovi koosolemist süüks panna neile, kes armunud ei ole ,	IV.ae
εἰδότες ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστὶν ἢ διὰ φιλίαν τῷ διαλέγεσθαι ἢ δι' ἄλλην τινὰ ἡδονήν.	Adv	indem jeder es in der Ordnung findet , dass man sich unterrede, es geschehe nun aus Zuneigung oder eines anderen Vernügens wegen.	IV.ad	on sait en effet que s'entretenir avec quelqu'un est un effet normal de l'amitié ou de quelque autre agrément.	IV.aa	sest teatakse , et vestlemine on loomulikult vajalik kas sõpruse tõttu või mõnel muul meeldival põhjusel.	IV.aa
καὶ μὲν δὴ εἴ σοι δέος παρέστηκεν ἡγουμένῳ χαλεπὸν εἶναι φιλίαν συμμένειν	Adv	Ja, wenn etwa dich Frucht anwandeln sollte, bei dem Gedanken , wie schwer es halte, dass eine Freundschaft beständig bleibe	III.aa	Il y a plus: une crainte est-elle venue à ton esprit au sujet de la difficulté pour l'amitié de durer?	IV.ad	Lisaks sellele: kui sind vaevab hirm, et sõprusel on raske püsima jääda,	V.a
καὶ ἄλλῳ μὲν τρόπῳ διαφορᾶς	Gen	und wie, wenn in anderen Fällen Uneinigkeit	IV.aa	te dis-tu que, de quelque façon que naisse le	IV.aa	siis on ju nii, et kui mingil [tavalisemal]	IV.aa

γενομένης κοινήν ἂν ἀμφοτέροις καταστῆναι τὴν συμφοράν		entsteht, beide gemeinschaftlich das Unglück trifft,		dissentiment, elle nous sera commune à tous les deux la disgrâce qui en reslute,		põhjusel tekib tüli, on see ühine õnnetus mõlemale,	
προεμένου δέ σου ἃ περὶ πλείστου ποιῇ μεγάλην ἂν σοι βλάβην ἂν γενέσθαι	Gen	hier aber, wenn du das Höchste gewährt hättest, dir grosser Nachteil entsehen könne:	V.a	tandis que, si tu as fait abandon de ce que tu mets au plus haut prix, c'est pour toi que grand sera le dommage?	IV.ab	kui sa aga kaotad selle, mida sa hindad kõige enam, oleks kaotus sulle ükski	IV.aa
εἰκότως ἂν τοὺς ἐρῶντας μᾶλλον ἂν φοβοῖο	Subst	so hast du billig weit mehr die Verliebten zu früchten.	I.aa	Alors ce sont naturellement ceux qui aiment , qui davantage te feront peur:	IV.aa	- järelikult oleks ju loomulik sul karta pigem armunud .	I.aa
πολλὰ γὰρ αὐτοὺς ἐστὶ τὰ λυποῦντα	Subst	Denn vieles ist, was sie betrübt ,	4	tant de choses en effet sont motifs à les chagriner!	II.aa	Sest neil on palju, mille pärast kaevelda	IV.aa
διόπερ καὶ τὰς πρὸς τοὺς ἄλλους τῶν ἐρωμένων συνουσίας ἀποτρέπουσιν	Subst	Daher verhindern sie auch den Umgang ihrer Geliebten mit anderen,	I.aa	Voilà justement aussi pourquoi tout commerce de leur aimé avec d'autres,	I.aa	Seepärast püüavad nad ka vältida armastatute koosolemist teistega,	I.aa
φοβούμενοι τοὺς μὲν οὐσίαν κεκτημένους μὴ χρήμασιν αὐτοὺς ὑπερβάλλονται	Adv	aus Furcht , Vermögende möchten sie an Reichtum übertreffen,	III.aa	ils cherchent à les conjurer, de peur que ceux qui possèdent de la fortune ne se servent de leur argent pour surenchérir sur eux,	III.aa	kartes , et rikkad on neist oma rahaga üle	I.ba
φοβούμενοι τοὺς μὲν οὐσίαν κεκτημένους μὴ χρήμασιν αὐτοὺς ὑπερβάλλονται	Subst	aus Furcht, Vermögende möchten sie an Reichtum übertreffen,	I.ab	ils cherchent à les conjurer, de peur que ceux qui possèdent de la fortune ne se servent de leur argent pour surenchérir sur eux,	IV.ac	kartes, et rikkad on neist oma rahaga üle	I.b
τοὺς δὲ πεπαιδευμένο υς μὴ συνέσει κρείττους γίνονται	Subst	Gebildete aber ihnen an Einsicht überlegen sein,	I.aa	ou ceux qui ont de l'instruction ne se servent de leur intelligence pour avoir sur	IV.ab	ja haritud osutuvad mõistuselt vägevamaks;	I.aa

				eux le dessus;			
τῶν δὲ ἄλλο τι κεκτημένων ἀγαθὸν τὴν δύναμιν ἐκάστου φυλάττονται.	Subst	und wenn sonst jemand irgendein Gut besitzt , vor dessen Wirkung hüten sie sich.	IV.aa	quant à ceux qui possèdent quelque autre bien, c'est chaque fois contre son ascendant qu'ils se mettent en garde;	IV.aa	ja nad valvavad ka kõigi teiste mõju järelle, kes evib mõnd muud hüve.	IV.aa
πείσαντες μὲν οὖν ἀπεχθέσθαι σε τούτοις εἰς ἐρημίαν φίλων καθιστᾷσιν,	Adv	Überreden sie dich nun, dich mit solchen zu verfeinden, so entblößen sie dich von Freunden;	IV.aa	le résultat, c'est qu'en te persuadant de te faire détester de ceux-ci, ils en viennent à faire autour de toi le vide des amitiés!	I.ba	Kui nad on veennud sind teised jätma, säevad nad su sõpradeta üksindusse;	IV.aa
ἐὰν δὲ τὸ σεαυτοῦ σκοπῶν ἄμεινον ἐκείνων φρονῇς,	Atr	wenn du aber, dein Bestes erwägend, verständiger als sie urteilst,	I.aa	Mais si, en considérant ton intérêt personnel, tu montres plus de jugement n'en ont les gens ont je parle,	I.ba	aga kui sa iseennast ei unusta ja oled neist targem,	V.a
ὅσοι δὲ μὴ ἐρώντες ἔτυχον	Pred	Die aber nicht als Liebhaber erlangt,	III.a	Quiconque justement est, au contraire, sans amour	III.a	Seevastu need , kes ei armunud ,	IV.b
οὐκ ἂν τοῖς συνούσι φθονοῖεν	Subst	werden nicht deine Gesellschafter eifersüchtig beneiden	II.ab	celui-là ne sera pas jaloux de ceux qui ont commerce avec toi:	IV.ab	need ei kadesta [sinuga] koosolijaid ,	II.ab
ἀλλὰ τοὺς μὴ ἐθέλοντας μισοῖεν	Subst	sondern eher hassen die, die es nicht sein wollen ,	IV.ae	ce sont plutôt ceux qui s'y refusent qu'il prendra en haine,	IV.ae	vaid vihkavad neid, kes [sinuga] koos olla ei taha	IV.ae
ἡγούμενοι ὑπ' ἐκείνων μὲν ὑπερορᾶσθαι	Adv	in der Meinung , von diesen geringschätzig übersehen,	III.aa	dans l'idée que les seconds font fi de lui	III.aa	oletades , et nad sind põlgavad,	I.ba
ὑπὸ τῶν συνόντων δὲ ὠφελεῖσθαι	Subst	von dem Gesellschaftern aber unterstützt zu werden;	II.aa	alors que dans ton commerce avec les autres il trouve son profit.	II.aa	aga et nondest , kes on sinuga , on kasu.	IV.aa
καὶ μὲν δὴ τῶν μὲν ἐρώντων πολλοὶ πρότερον τοῦ	Subst	Auch pflegen ja unter den Verliebten viele weit eher nach dem	I.aa	Il y a plus: parmi ceux qui aiment , beaucoup	IV.aa	Lisaks sellele: paljud armunud ihaldavad enne keha	I.aa

σώματος ἐπεθύμησαν		körperlichen Genuss zu verlangen,		commencent par faire du corps l'objet de leur désir			
τοῖς δὲ μὴ ἐρώσιν	Subst	dagegen von den Nichtverliebten	I.aa	Mais chez ceux qui n'aiment pas	IV.ae	Nende puhul aga, kes armunud ei ole,	IV.ae
οἱ καὶ πρότερον ἀλλήλοις φίλοι ὄντες ταῦτα ἔπραξαν	Adv	welche dieses, erst nachdem sie schon lange Freunde waren, getan	IV.aa	il y a eu, pour commencer, une mutuelle amitié, avant même qu'ils aient réalisé leur dessein;	IV.aa	ja kes saavutasid oma sihi, olles eelnevalt sõbrad,	I.ba
ἀλλὰ ταῦτα μνημεῖα καταλειφθῆναι τῶν μελλόντων ἔσεσθαι.	Subst	sondern es wird vielmehr dieses als Erinnerungszeichen zurückbleiben für das, was in Zukunft geschehen wird.	IV.ac	que, bien plutôt, ele subsistera comme un gage de ce que promet l'avenir.	IV.ac	vastupidi - see jääb meenutama seda, mis veel tulemas on,	IV.ac
καὶ μὲν δὴ βελτίονί σοι προσῆκει γενέσθαι ἔμοι πειθομένῳ ἢ ἐραστῇ.	Adv	Ja, es steht dir auch bevor, besser zu werden, wenn du mir, als wenn du einem Liebhaber Gehör gibst.	IV.ad	Il y a plus: t'appartient d'acquérir, en me cédant à un amoureux.	I.ba	Lisaks sellele on oodata, et sa saad paremaks, kui sa kuulad mind ja mitte armastajat.	IV.aa
ἐκεῖνοι μὲν γὰρ καὶ παρὰ τὸ βέλτιστον τά τε λεγόμενα	Subst	Denn jene loben auch dem wirklich Guten zuwider was du redest	IV.aa	Ces gens-là en effet vont jusqu'à louer chez l'aimé paroles	II.aa	Sest jättes kõrvale parima, kiidavad nad iga su sõna	II.ab
καὶ τὰ πραττόμενα ἐπαινοῦσιν	Subst	und tust,	IV.aa	et actions,	II.aa	ja tegu,	II.aa
τὰ μὲν δεδιότες μὴ ἀπέχθωνται	Adv	einiges aus Furcht sich unangenehm zu machen,	III.aa	même à l'encontre de ce qui est le meilleur, en partie dans la crainte de se faire détester,	III.aa	osalt kartusest, et neid maha jäetakse,	III.aa
τὰ δὲ καὶ αὐτοὶ χεῖρον διὰ τὴν ἐπιθυμίαν γινώσκοντες.	Adv	anderes, weil sie selbst ihrer Begierde wegen mit dem Schlechteren halten.	IV.aa	en partie aussi parce que le désir a pour effet de corrompre en eux le jugement;	III.aa	osalt kire tõttu, mis on nüristanud nende otsustusvõime.	III.ab
δυστυχοῦντας μὲν, ἃ μὴ λύπην τοῖς ἄλλοις παρέχει,	Subst	Sie macht, dass die Unglücklichen auch das, was andern gar keine Unlust verursacht,	II.b	une malchance qui pour le reste des hommes n'est pas motif à se chagriner,	II.aa	Sest armastus näitab järgmist: kellel temaga õnne ei ole, selle paneb ta piinaks	IV.ab

ἀνιὰρὰ ποιεῖ νομίζειν		für quälend halten,				pidama, mis teistele mingit valu ei valmista.	
εὐτυχοῦντας δὲ καὶ τὰ μὴ ἡδονῆς ἄξια παρ' ἐκείνων ἐπαίνου ἀναγκάζει τυγχάνειν	Subst	die Glücklichen aber nötigt sie, auch an dem, was keiner Lust wert ist, ihr lob zu verschwenden.	II.b	une bonne chance qui ne mérite même pas qu'on se réjouisse, il les contraint d' trouver matière à louange de leur part.	II.ab	Aga kellel on õnne , neid sunnib ta kiitma sedagi, mis pole väärt isegi naudinguks pidamist.	IV.ab
ὥστε πολὺ μᾶλλον ἐλεεῖν τοῖς ἐρωμένοις ἢ ζηλοῦν αὐτοὺς προσήκει.	Subst	So dass man die Geliebten weit mehr bedauern sollte als beneiden.	I.aa	J'en conclus que c'est la pitié, beaucoup plus que l'envie, qui convient à l'égard de ceux qui sont aimés!	IV.aa	Seega on palju kohasem armunutele kaasa tunda kui neid kadestada.	I.aa
πρῶτον μὲν οὐ τὴν παροῦσαν ἡδονήν	Atr	so werde ich zuerst nicht nur das augenblickliche Vernügen	II.a	d'abord ce n'est pas à servir la jouissance présente	II.a	siis ei hakka ma sinuga koos olles kõigepealt teenima hetke naudingut,	II.a
θεραπεύων συνέσομαι σοι,	Adv	werde ich /--/ sorgen ,	I.bb	à servir la jouissance présente que tendra mon commerce avec toi,	I.bb	siis ei hakka ma sinuga koos olles kõigepealt teenima hetke naudingut,	I.bb
ἀλλὰ καὶ τὴν μέλλουσαν ὠφελίαν ἔσεσθαι	Atr	sondern auch für den künftig zu erwartenden Nutzen in meinem Umgange;	I.a	mais encore à servir ton intérêt dans l'avenir;	III.a	vaid ka tulevast kasu:	I.a
οὐχ ὑπ' ἔρωτος ἠττώμενος	Adv	nicht von der Leidenschaft besiegt ,	I.ab	sans me laisser subjurer par l'amour,	I.bc	ma ei alistu armastusele,	IV.aa
ἀλλ' ἑμαυτοῦ κρατῶν	Adv	sondern mich selbst besiegend ,	I.aa	mais en me dominant moi-même;	I.ba	vaid valitsen ennast;	IV.aa
οὐδὲ διὰ μικρὰ ἰσχυρὰν ἔχθραν ἀναιρούμενος	Adv	noch auch über Kleinigkeiten heftigen Zwiespalt erregend ,	I.aa	sans me laisser non plus emporter par de faibles motifs à une forte inimité,	I.bc	ma ei hakka vaenutsema tühiste asjade pärast,	IV.aa
ἀλλὰ διὰ μέγала βραδέως ὀλίγην ὀργὴν ποιοῦμενος	Adv	sondern erst um wichtiger Dinge langsam gelindem Unwillen Raum gebend ,	I.aa	mais sur des raisons graves lent à concevoir une légère irritation,	I.bb	vaid nõrdin mõnevõrra ja aegamisi tühiste asjade pärast;	IV.aa
τῶν μὲν ἀκουσίων	Adv	das Unvorsätzliche verzeihend ,	I.aa	pour les fautes involontaires	I.aa	ma andestan tahtmatud	IV.aa

συγγνώμην ἔχων,				ayant de l'indulgence		eksimused,	
τὰ δὲ ἐκούσια πειρώμενος ἀποτρέπειν:	Adv	das Vorsätzliche versuchend abzuwenden.	I.aa	et, celles qui sont volontaires, m'efforçant de les conjurer:	Lee	aga tahtlikud püüan ära hoida -	IV.aa
ταῦτα γὰρ ἐστὶ φιλίας πολλὸν χρόνον ἔσομένης τεκμήρια.	Atr	Denn dies sind die Kennenzeichen einer für lange Dauer geeigneten Freundschaft.	I.a	ne sont-ce pas là des indices d'une amitié qui vivra longtemps?	IV.a	sest see on tunnuseks sõprusele, mis kestab kaua.	IV.a
ἐὰν μὴ τις ἔρων τυγχάνῃ,	Pred	wenn nicht einer leidenschaftlich liebt,	IV.a	s'il ne se trouve pas quelqu'un qui aime d'amour,	IV.b	kui ei olda armunud,	IV.a
ἔτι δὲ εἰ χρὴ τοῖς δεομένοις μάλιστα χαρίζεσθαι,	Subst	Ferner, wenn man den Bedürftigsten am meisten gefällig sein soll,	II.b	Autre chose: si c'est à ceux dont la requête est la plus pressante, qu'on doit accorder ses faveurs,	IV.ad	Edasi - kui tuleb olla hea nende vastu, kes seda kõige enam vajavad,	IV.aa
μεγίστων γὰρ ἀπαλλαγέντες κακῶν πλείστην χάριν αὐτοῖς εἴσονται.	Adv	denn von den grössten Übeln befreit , werden sie ihnen auch den meisten Dank wissen.	I.ab	puisqu'en effet ils auront été débarrassés des maux les plus grands, infinie sera leur gratitude envers vous!	IV.aa	sest kui nad vabanevad oma ülimest viletusest, on nad eriti tänuks.	IV.aa
ἀλλὰ τοὺς προσαιοῦντα ς	Subst	sondern die um Almosen bitten	IV.ac	mais les mendiants	II.aa	vaid neile, kes kerjavad,	IV.aa
καὶ τοὺς δεομένους πλησμονῆς	Subst	und die der Sättigung bedürfen.	IV.aa	et ceux qui aspirent à se gorger:	IV.aa	ja vajavad kõhutäidet.	IV.aa
ἀλλ' ἴσως προσῆκει οὐ τοῖς σφόδρα δεομένοις χαρίζεσθαι,	Subst	Sondern es ist gleicherweise ratsam, nicht den sehr Bedürftigen sich gefällig zu zeigen,	II.b	Mais non: ce qui probablement convient, ce n'est pas d'accorder ses faveurs à ceux dont la requête est véhémente,	IV.ad	Ent küllap pole kohane olla hea kõigile, kes seda vajavad,	IV.aa
ἀλλὰ τοῖς μάλιστα ἀποδοῦναι χάριν δυναμένοις	Subst	sondern denen, welche am meisten ihre Erkenntlichkeit beweisen können,	IV.aa	mais à ceux qui sont le plus à même d'acquitter une dette de gratitude;	IV.aa	vaid neile, kes suudavad kõige tänuks olla,	
οὐδὲ τοῖς προσαιοῦσι μόνον	Subst	und nicht den Leidenschaftlichen allein,	II.b	ce n'est pas non plus à ceux qui méritent l'affaire;	IV.ac	ja mitte üksneis armunuile,	I.aa

ἀλλ' οἵτινες <u>πρεσβυτέρῳ</u> <u>γενομένῳ</u> τῶν σφετέρων ἀγαθῶν μεταδώσουσιν	Adv	sondern welche auch dem <u>Ältergewordenen</u> von ihren Güten mitteilen werden;	II.b	mais quiconque te donnera, quand tu seras devenu vieux, part à ses biens;	IV.ac	vaid neile, kes jagavad sinuga oma vara, kui sa vananed ;	IV.aa
οὐδὲ οἱ διαπραξάμενο ι πρὸς τοὺς ἄλλους φιλοτιμήσονται	Subst	nicht denen, die , wenn ihr Wunsch gewährt , gegen die Übrigen prahlen,	IV.ac	pas davantage ceux qui , l'affaire faite , aimeront à se faire valoir auprès des autres,	IV.ac	ja mitte neile, kes edu saavutanult uhkeldavad teiste ees,	III.c
ἀλλ' οἵτινες αἰσχυρόμενοι πρὸς ἅπαντας σιωπήσονται	Adv	sondern denen, die verschämt gegen jedermann schweigen werden;	I.ab	mais quiconque par pudeur s'en taira à tout le monde;	III.aa	vaid neile, kes sündsustundest kõigi eest on vaiki,	III.aa
οὐδὲ τοῖς ὀλίγον χρόνον σπουδάζουσιν	Subst	nicht denen , welche nur kurze Zeit such um dich bemühen ,	IV.aa	pas davantage à ceux dont le zèle est courte durée,	IV.ad	ja mitte neile, kes piiravad sind lühikese aja,	IV.aa
ἀλλὰ τοῖς ὁμοίως διὰ παντὸς τοῦ βίου φίλοις ἐσομένοις	Subst	sondern denen , welche das ganze Leben hindurch auf gleiche Weise deine Freunde sein werden ;	IV.aa	mais à ceux dont l'amitié vivra sans changer d'un bout à l'autre de l'existence;	IV.aa	vaid neile, kes jäävad ühtviisi sõbraks kogu eluks;	IV.aa
οὐδὲ οἵτινες πανόμενοι τῆς ἐπιθυμίας ἔχθρας πρόφασιν ζητήσουσιν	Adv	noch auch denen, welche nach gestillter Lust nur Vorwand zur Zwietracht suchen,	II.b	pas davantage quiconque quand sa passion aura pris fin , cherchera à l'inimitié de mauvaises raisons,	IV.ad	ja mitte neile, kes kire vaigistanult otsivad ettekäänet vaenuks,	I.ab
ἀλλ' οἱ παυσάμενοι τῆς ὥρας τότε τὴν αὐτῶν ἀρετὴν ἐπιδείξονται.	Gen	sondern welche, wenn die Jugend vergangen ist , dann ihre Tugend beweisen werden.	IV.aa	mais à ceux pour qui, quand il en sera pour toi fini de ta fleur, ce sera le moment de faire montrer de ce qu'est leur propre mérite.	IV.aa	vaid neile, kes näitavad oma voorst siis, kui su noorus on möödas .	IV.aa
σὺ οὖν τῶν τε εἰρημένων μέμνησο καὶ ἐκεῖνο ἐνθυμοῦ	Subst	Du also gedenke des Gesagten und erwäge auch noch dieses,	I.aa	Toi, donc garde le souvenir de mes paroles ; réfléchis à ce point,	II.ab	Sa jäta meelde mu sõnad ja mõttele selle peale,	II.aa
ὅτι τοὺς μὲν ἐρῶντας οἱ φίλοι νουθετοῦσιν	Subst	dass Liebhaber von ihren Freunden gescholten werden	III.a	que ceux qui aiment reçoivent de leurs amis	IV.aa	et armunuid manitsevad sõbrad	I.aa

ὥς ὄντος κακοῦ τοῦ ἐπιτηδεύματος	Adv	als über ein böses Unternehmen,	V.a	des représentations sur le mal qu'il y a dans une telle pratique	IV.b	nagu oleksid nende püüdlused halvad	IV.aa
τοῖς δὲ μὴ ἐρώσιν οὐδεὶς πώποτε τῶν οἰκείων ἐμέμψατο	Subst	dass aber den Nichtliebenden noch nie einer von den Angehörigen getadelt hat,	I.ac	et que, au contraire, ceux qui n'aiment pas ne s'entendent jamais reprocher par personne de leur famille	IV.ae	aga mittearmunuile pole keegi lähedastest kunagi ette heitnud,	I.ac
ὥς διὰ τοῦτο κακῶς βουλευομένοι ς περὶ ἐαυτῶν.	Adv	dass er deshalb schlechter sei.	V.a	d'être ainsi conduits à mal consulter leur intérêt personnel.	I.bb	et nad seeläbi iseenesele halba kavatsevad.	IV.aa
ἴσως ἂν οὖν ἔροίό με εἰ ἅπασιν σοι παραινῶ τοῖς μὴ ἐρώσι χαρίζεσθαι	Subst	Vielleicht aber möchtest du mich fragen, ob ich dir zumute, allen Nichtverliebten gefällig zu sein:	I.ac	Probablement me demanderas- tu enfin si c'est indistinctement à quiconque n'aime pas que je te conseille d'accorde tes faveurs.	IV.ae	Võib-olla sa küsid nüüd mult, kas ma annan sulle nõu olla hea kõigile mittearmunuile.	I.ac
ἐγὼ μὲν οἶμαι οὐδ' ἂν τὸν ἐρώντα πρὸς ἅπαντάς σε κελεύειν	Subst	ich aber denke, auch ein Verliebter wird dich nicht heissen	II.aa	Pour ma part, je pense que l'homme qui aime ne t'engagerait pas davantage	IV.ad	Arvan, et isegi armunu ei soovitaks sulle	I.aa
τοὺς ἐρώντας ταύτην ἔχειν τὴν διάνοιαν.	Subst	gegen alle Verliebten diese Gesinnung zu haben.	I.aa	à avoir cette pensée à l'égard, indistinctement, de ceux qui aiment:	IV.aa	sellist hoiakut kõigi armunute suhtes;	I.aa
οὔτε γὰρ τῷ λαμβάνοντι χάριτος ἴσης ἄξιον,	Subst	Denn weder würde es dem, der es sich recht überlegt, gleichen Dankes wert sein,	IV.aa	pour qui fait bien son compte, cela ne mériterait pas gratitude égale	IV.aa	sest saajal poleks siis põhjust olla samavõrd tänulik,	II.aa
οὔτε σοὶ βουλομένῳ τοὺς ἄλλους λανθάνειν ὁμοίως δυνατόν:	Adv	noch wäre es dir, da du anderen verborgen bleiben willst, ebenso leicht möglich.	IV.aa	et, pour toi qui souhaites que les autres n'en sachent rien, ce ne serait pas pareillement possible.	IV.b	samuti oleks sul võimatu seda teiste eest salajas hoida, nii nagu sa seda tahad.	IV.aa
ἐγὼ μὲν οὖν ικανὰ μοι νομίζω τὰ εἰρημένα	Subst	Ich nun halte das Gesagte für hinreichend,	I.aa	Quant à moi, j'estime qu'il suffit de ce que je t'ai dit,	IV.aa	Ma usun, et õeldust küll on nüüd küll.	I.aa

Summary

The title of this Master's thesis is *The Translation of Ancient Greek Participles into German, French and Estonian: A Contrastive Analysis*. The original idea for this study comes from the personal sense of great discrepancy existing between the use of the participle in Ancient Greek and modern languages. Comprehending the use and function of the participle is perhaps one of the biggest challenges in studying Ancient Greek, hence an in-depth analysis into the translation of the Ancient Greek participle would provide an ample source of examples, how it has done in already pre-existing translations. The choice of adding German and French, next to my native Estonian, to the analysis was linguistically-motivated, and one of main points of interest for this thesis has is to look, how linguistically different languages deal with this problem. The initial hypothesis was that French, being a primarily analytic language (thus furthest apart from Ancient Greek in linguistic properties), would have greatest difficulties in conveying the original form of the Ancient Greek participle, whereas Estonian, a primarily synthetic language, would find it easiest.

The corpus comprises of 300 Ancient Greek participles from three different classical authors. The sources of the participle are the fourth book of *The Histories* by Herodotus, *Second Philippic* by Demosthenes, and *Phaedrus* by Plato. Upon compiling the corpus, two principles were used: firstly that each source text would be of a different genre (thus the corpus consists historical narrative, a public speech and a philosophical dialogue); and secondly that the translations into target language would have a different author every time, yet more or less remain to the same time period. For Herodotus, I use the translation of Theodor Braun in German (1958), Philippe-Ernest Legrand in French (1945) and Astrid Kurismaa in Estonian (1983); for Demosthenes, the translation of Wolfhart Unte in German (1985), Maurice Croiset in French (1925) and Janika Päll in Estonian (2006); for Plato, a rework of Schleiermacher's translation in German (1953), translation of Leon Rubin in French (1961) and Marju Lepajõe in Estonian (2003).

Following the introduction, this paper is structured into four parts – 1) general properties of the participle, both in Ancient Greek as well as in the target languages, 2) methodology of the study, 3) analysis of the corpus and 4) conclusion. The full corpus has been added as appendixes for future reference.

On the general properties of the participle it was revealed that the definition of the participle largely depended on the source language of the definition as the concept would always be explained via source language examples. Still, certain general properties can be discerned – an non-finite verb form with the functionality of an adjective that nonetheless retains some characteristics of the verb (in example: the possibility to take an object, the expression of aspect and voice, etc). Another universal characteristic is its complete productivity – any verb can be made into a participle.

Ancient Greek has morphologically distinct participial forms in four different tenses – the present, future, aorist and perfect. It also expresses the category of voice, as there exists a morphological difference between active, medial and passive voice (in several tenses, the two latter voices form a combined medio-passive voice). The grammar books on Ancient Greek offer many different approaches to the syntactical function of the participle. The categorisation used in this paper is largely based on William Goodwin's *A Greek Grammar* which makes a distinction between three major uses of the participle – attributive, circumstantial and supplementary use. In

staying true to modern terminology, I have replaced “circumstantial” with “adverbial” and “supplementary” with “predicative” use of the participle. Other grammar books were also consulted – Bronemann and Risch's *Griechische Grammar* in German; Lukinovich and Rousset's *Grammaire de Grec Ancien* and Bertrand's *Nouvelle Grammaire Grecque* in French – and a brief compendium on the different approaches has been included. Keeping in mind the actual occurrence of participial uses and the translation techniques applied, I made certain adoptions to Goodwin's system – thus in the analysis of part three, there is an additional distinction between the substantive use of the participle (a subcategory of attributive participle, according to most grammar books) and *genitivus absolutus* (a subcategory of circumstantial/adverbial participle according to Goodwin).

All three target languages have two morphologically distinct participial forms – the present and past participial form. Estonian participle also expresses the category of voice which does not exist as a morphologically distinct form in German and French. The main difference in the syntactic use of the participle between Ancient Greek and target languages lies in its predicative use, as one of the main uses of the participle in modern languages is predicative as a part of compound tenses. Yet Ancient Greek seldom employs compound tenses. Another problem lay in finding a modern-language counterpart for the adverbial use which was not that explicitly present in target language grammars. Arrivé et al in *La grammaire d'aujourd'hui* makes use of the term “apposition” and this term was used in the subsequent analysis to express target language participial use equivalent to Ancient Greek adverbial use. Attributive use was largely unchanged, although various limitations did exist in target languages individually.

A brief glance was also necessary to the concept of non-finite verb forms in general, as other non-finite verb forms would sometimes have an equal value to the participle in the quantitative analysis. This includes the gerundive forms in Estonian and French and infinitive forms in all three target languages.

The methodology of this paper employs a combination of qualitative and quantitative analysis – the qualitative analysis describes the translation techniques of every participle in all three languages. The general techniques were: translation with a participle; translation with other non-finite verb forms; translation with an adjective; translation with a noun (phrase); translation with a clause; and omission. Each technique also had its set of subcategories: for instance, a participle could be an attribute, substantive or an apposition; a noun phrase could be described as simple or complex etc. One of the key principles in describing the translations was an attempt to limit the description to the translation of the participle exclusively – for example, if the original participle functioned as a substantive and also had a complement, the translation of the complement was not described.

The quantitative analysis is based on Eugene Nida's concepts of formal and dynamic equivalence and this paper attempts to measure the relation of every translation to these two concepts from the perspective of grammatical accuracy. Two separate criteria are observed in this analysis – does the translation retain the original word class and the original syntactic structure? To properly measure this, I created a five-point grading system, where the lowest value would be grammatically most accurate. Thus a 1 point translation retains both the original word form and syntactical structure, 2 point translation changes either the word class or the syntactic structure, 3 point translation changes both the word class and the syntactic structure, 4 point translation creates a new clause, 5 point translation omits the participle. The word class is retained only if the translation uses a non-finite verb form. The syntactic structure depends on the original category of the participle – a substantive participle can syntactically either be the subject, object, indirect

object or adverbial; the attributive participle can only be a compound; the adverbial and predicative participle and *genitivus absolutus* can only be an apposition. A series of examples have been added to illustrate this grading system.

The results of the quantitative analysis revealed the initial hypothesis to be largely incorrect – contrarily to the hypothesis, it was French that proved to be grammatically closest to the original (overall value of 3 points on the grading system), followed by Estonian (3.12 points) and German (3.36). It is remarkable, however, that in terms of separate texts, the ranking of the languages' was different in every occasion – thus for Herodotus the ranking was French (2.99), Estonian (3.69), German (3.85); for Demosthenes Estonian (2.76), French (3.13), German (3.4); and for Plato German (2.59); Estonian (2.83); French (3.02). Although certain tendencies did seem to be language-specific (for instance, French always had a relatively low score in the category of adverbial participles and German in the category of substantive participle), the formal characteristics of the language were far outweighed by the decisions of the translator. There did exist an interesting correlation between the genre of the text and the grammatical accuracy of the translation – in almost all of the categories, the translations of Plato's philosophical dialogue were closer to the original, whereas historical narrative of Herodotus warranted a looser approach. Whether this is sheer coincidence or a more general trend, would require further study.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, **Norman Kuusik** (26.07.1989)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Vanakreeka partitsiibi tõlkimine saksa, prantsuse ja eesti keelde: kontrastiivne analüüs“

mille juhendaja on **Janika Päll**,

1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 19.05.2014